

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको दश वर्षे शिक्षा योजना (२०८३/०८४-२०९३/०९४)

बर्दगोरिया गाउँपालिका गाउँ
कार्यपालिकाको कार्यालय
मुडा कैलाली, सुदुरपश्चिम प्रदेश

विषय सुची

परिच्छेद: एक	8
गाउँपालिका शिक्षा योजनाको अवधारणा	8
१.१. पृष्ठभूमि	8
१.२. शैक्षिक बिकेन्द्रिकरण	8
१.३. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको पृष्ठभूमि	9
१.४. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको औचित्य	9
१.५. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको दुरदृष्टि	10
१.६. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको बृहत उद्देश्य	10
१.७. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको लक्ष्य	10
१.८. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको विशिष्ट उद्देश्य	11
परिच्छेद -२ गाउँपालिकाको परिचय	11
२.१ भौगोलिक अवस्थिती तथा हावापानी:	11
२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण:	11
२.३ राजनीतिक अवस्थिती:	12
२.४ धरातलीय अवस्था:	12
२.५ जनसंख्याको विवरण	13
परिच्छेद - ३ गाउँपालिकाको शैक्षिक स्थिति	14
३.२ पाँच वर्ष र सो भन्दा माथिको शैक्षिक अवस्था विश्लेषण	14
३.३ हाल सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरुको तह तथा कक्षा विवरण	14
३.४ विद्यालयहरुको भौतिक विवरण विश्लेषण	15
३.५ शैक्षिक अवस्था	16
३.६. स्थायी, राहत र नीजि दरबन्दीका शिक्षकहरुको विश्लेषण	20
३.७ विषयगत शिक्षक विश्लेषण	21

३.८ सेवा सहयोग व्यवस्थापन विश्लेषण	21
३.९ सिकाइ उपलब्धि विश्लेषण.....	21
परिच्छेद — ४ गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण प्रकृया	22
४.१ गाउँपालिका शिक्षा योजना परिचय.....	22
४.२. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको प्रारम्भिक कार्य.....	22
४.३. गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण कार्यदल गठन.....	22
परिच्छेद - ५ गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण प्रकृया	23
५.१ गाउँपालिका शिक्षा योजना परिचय.....	23
५.२ गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण प्रकृया	23
परिच्छेद - ६ शिक्षाका क्षेत्रहरू	24
६.१ प्रारम्भिक बाल विकास र शिक्षा	24
६.१.१ परिचय	24
६.१.२ वर्तमान अवस्था.....	24
६.१.३ उद्देश्य:	25
६.१.४ रणनीति	25
६.१.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य.....	26
६.२ आधारभुत शिक्षा	27
६.२.१ परिचय.....	27
६.२.२ वर्तमान अवस्था.....	28
६.२.३ उद्देश्य	29
६.२.४ रणनीतिहरू	29
६.२.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	30
६.३ माध्यमिक शिक्षा.....	31
६.३.१ परिचय.....	31

६.३.२ वर्तमान अवस्था.....	31
६.३.३ उद्देश्यहरु	32
६.३.४ रणनीतिहरु	32
६.३.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	32
६.४ उच्च शिक्षा र माध्यमिक शिक्षाको उच्च शिक्षासँग सम्बन्ध	33
६.४.१ परिचय.....	33
६.४.२ वर्तमान अवस्था.....	33
६.४.३ उद्देश्यहरु	33
६.४.४ रणनीतिहरु	34
६.४.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	34
६.५ प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा	34
६.५.१ परिचय.....	34
६.५.२ वर्तमान अवस्था.....	35
६.५.३ उद्देश्यहरु	35
६.५.४ रणनीतिहरु	35
६.५.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	36
६.६ पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री.....	36
६.६.१ परिचय.....	36
६.६.२ वर्तमान अवस्था.....	37
६.६.३ उद्देश्यहरु	38
६.६.४ रणनीतिहरु	38
६.६.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	38
६.७ शिक्षक व्यवस्थापन र विकास	40
६.७.१ परिचय.....	40

६.७.२ वर्तमान अवस्था.....	40
६.७.३. उद्देश्य:	42
६.७.४ रणनीतिहरु	42
६.७.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	43
६.८ विद्यालय व्यवस्थापन	44
६.८.१ परिचय.....	44
६.८.२ वर्तमान अवस्था.....	44
६.८.३ उद्देश्यहरु	45
६.८.४ रणनीतिहरु	45
६.८.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	46
६.९ निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षा.....	47
६.९.१ परिचय.....	47
६.९.२ वर्तमान अवस्था.....	47
६.९.३ उद्देश्यहरु	48
६.९.४ रणनीतिहरु	48
६.९.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	48
६.१० गुणस्तरीय सार्वजनिक शिक्षा	50
६.१०.१ परिचय.....	50
६.१०.२ वर्तमान अवस्था	50
६.१०.३ उद्देश्यहरु	51
६.१०.४ रणनीतिहरु	51
६.१०.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	52
६.११ आर्थिक तथा सामाजिक रुपले पछाडी परेका वर्गको पहुँच/समावेशी शिक्षा	53
६.११.१ परिचय.....	53

६.११.२ वर्तमान अवस्था	53
६.११.३ उद्देश्यहरु	54
६.११.४ रणनीतिहरु	54
६.११.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	54
६.१२ शिक्षामा सुचना प्रविधि	55
६.१२.१ परिचय.....	55
६.१२.२ वर्तमान अवस्था	55
६.१२.३ उद्देश्यहरु	56
६.१२.४ रणनीतिहरु	56
६.१२.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	57
६.१३ शिक्षामा आर्थिक अवस्था कमजोर हुने वर्गको पहुँच	58
६.१३.१ परिचय.....	58
६.१३.२ वर्तमान अवस्था	58
६.१३.३ उद्देश्यहरु	58
६.१३.४ रणनीतिहरु	58
६.१३.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	59
परिच्छेद- ७ संस्थागत संरचना र क्षमता विकास	59
७.१ परिचय.....	59
७.२ वर्तमान अवस्था	60
७.३ उद्देश्य	60
७.४ रणनीतिहरु	60
७.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य	60
परिच्छेद — ८ लगानी र स्रोत व्यवस्थापन	61
८.१ परिचय.....	61

८.२ वर्तमान अवस्था	62
८.३ उद्देश्य	63
८.४ रणनीतिहरु	63
८.५ स्रोतको अनुमान र विश्लेषण	64
८.६ प्रस्तावित कार्यक्रम तथा बजेट अनुमान	64
८.६ अपेक्षित उपलब्धी	68
परिच्छेद — ९ कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन, समन्वय र सहजीकरण	68
९.१ योजना कार्यान्वयन	69
९.२ योजना अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	69
९.३ समन्वय र सहजीकरण	70
परिच्छेद- १० मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरु र उपलब्धी सुचक	70
अनुसुची — तथ्याङ्क तालिकाहरु	73

परिच्छेद: एक

गाउँपालिका शिक्षा योजनाको अवधारणा

१.१. पृष्ठभूमि

नेपालमा योजनाबद्ध विकास निर्माण प्रकृयाको थालनी वि.सं. २०१३ साल देखि भएको पाईन्छ। हालसम्म आईपुग्दा १२ वटा पञ्चवर्षिय र ३ वटा त्रिवर्षिय योजना निर्माण भईसकेका छन्। हाल हामी १५ औं पञ्चवर्षिय योजना सञ्चालनको अवस्थामा आईपुगेका छौं । पुरा गर्नुपर्ने लक्ष, उद्देश्य, उपलब्ध श्रोत साधन तथा समय एवं गर्नुपर्ने कामको आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी योजना कति कस्तो र कति अवधीको हुने भनि निर्धारण गर्ने गरिन्छ। योजनालाई भविष्यको गर्भमा हेर्ने कला भनेर बुझ्ने गरिन्छ। विगत तथा वर्तमानमा भईरहेका शैक्षिक योजनालाई आधारमानी भविष्यमा गरिने कामलाई योजनाबद्ध तरिकाले सम्पन्न गर्न निश्चित विधीको प्रयोग गरि बनाईने योजना नै शिक्षा योजना हो योजना निर्माण गर्दा त्यसको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण, भविष्यमा प्राप्त गर्न खोजिएको लक्ष्य, लक्ष्य प्राप्त गर्न लाग्ने समय, श्रोत साधन तथा गरिने क्रियाकलापहरुको स्पष्ट विश्लेषण गरिएको हुनुपर्छ ।

बर्दगोरिया गाउँपालिका क्षेत्रको समग्र शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्ने प्रमुख साधन नै गाउँपालिका शिक्षा योजना हो। यस साधनले गाउँपालिकाको हालको शैक्षिक अवस्थाको विश्लेषण गर्दै निश्चित अवधीमा गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई कहाँ पुर्याउने भन्ने लक्ष्य निर्धारण गरी त्यसका लागि गरिने क्रियाकलाप र बजेट खाका तय गर्नुका साथै सरोकारवालाहरुको भुमिका पहिचान र जिम्मेवारी तय गर्न मद्दत गर्छ। बर्दगोरिया गाउँपालिकाले गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक गुणस्तर सुधार योजना तयार गर्ने उद्देश्य राखी आर्थिक वर्ष ०८२/०८३ को वार्षिक कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गरी यो बर्दगोरिया गाउँपालिकाको शिक्षा योजना २०८३/०८४ - २०९३/९४ निर्माणको काम गरेको छ । बर्दगोरिया गाउँपालिका अध्यक्ष कर्ण बहादुर कुवरको अध्यक्षतामा रहेको गाउँपालिका शिक्षा समितिले गाउँपालिका शिक्षा शाखा प्रमुख कुमारी नन्दा भट्टको संयोजकत्वमा गाउँपालिका शिक्षा निर्माण कार्यदल गठन गरी शिक्षा योजना निर्माणलाई परामर्शदाता संस्थाबाट परामर्श लिने गरी यो १० वर्षे शिक्षा योजना निर्माणको काम सम्पन्न गरेको छ । साथै त्यस योजनालाई शिक्षा समिति हुँदै कार्यपालिका र गाउँ सभा समेतले पास गरी आगामी वर्ष देखि कार्यन्वयनमा ल्याईने भएको छ । यस बर्दगोरिया गाउँपालिकाको सन्दर्भमा शैक्षिक सेवा र सुविधाहरुको सम्बन्धमा के, कहिले, कति, कसरी, कहाँ र को बाट भन्ने कुरालाई एकिन गर्नका लागि यस पालिका शिक्षा योजनाले मार्ग प्रसस्त गर्नेछ भन्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

१.२. शैक्षिक बिकेन्द्रिकरण

नेपालमा शैक्षिक योजनाको शुरुवात वि.सं. २०११ सालमा राष्ट्रिय शिक्षा योजना आयोग गठन भएपछि शुरु भएको

मानिन्छ । त्यस पछि वि.सं. २०१९ सालमा सर्वाङ्गिण राष्ट्रिय शिक्षा समिति, वि.सं २०२८ सालमा राष्ट्रिय शिक्षा

पद्धतीका योजना, वि.सं. २०४९ सालमा राष्ट्रिय शिक्षा आयोग, वि.सं. २०५५ सालमा उच्चस्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोग, जस्ता विभिन्न आयोगहरू गठन भई तिनीहरूले तयार गरेका प्रतिवेदनहरू र तिनीहरूले सिफारिस गरेका सुझावहरू नै नेपालको शैक्षिक योजना निर्माणका लागि मार्गदर्शक सामग्रीहरू रही आएका छन् । वि.सं.२०५५ को उच्चस्तरीय शिक्षा आयोगको सिफारिस बमोजिम वि.सं. २०५६ सालमा शिक्षा विभाग स्थापना भई शिक्षामा विकेन्द्रिकरणको शुरुवात भई जिल्लास्तरीय शिक्षा योजना निर्माणकोक्रम शुरु भएको पाईन्छ । नेपालको संबिधान २०७२ बमोजिम नेपाल संघीय संरचनामा गएसंग प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा निर्देशनालय हुदै स्थानीय तहहरूमा शिक्षा महाशाखाहरू बनेपछि स्थानीय तहहरूले समेत आबधिक गाउँपालिका तथा पालिका शिक्षा योजना बनाउने क्रम शुरु भएको छ भन्न सकिन्छ ।

१.३. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको पृष्ठभुमि

नेपाल संघीय संरचनामा जानु अघि नै वि.सं २०५० को दशकबाट जिल्ला शिक्षा योजना निर्माणको प्रकृया शुरु भई वि.सं. २०६० को दशकमा धेरै जिल्लाहरूले जिल्ला शिक्षा योजना निर्माण र केही गाउँपालिका तथा गाँउ विकास समितिहरूले गाउँपालिका तथा गाउ शिक्षा योजनाको निर्माण गरी प्रयोगमा ल्याईसकेको पाईन्छ । वि.सं.२०७० को दशकको शुरुवाट देश संघीय संरचनामा गई देशको भौगोलिक विभाजन र प्रसासनिक संरचनामा परिवर्तन भई अधिकारहरूको समेत बाडफाड भई धेरै भन्दा धेरै विकेन्द्रिकरणको अभ्यास हुन थालेको छ । यसै सन्दर्भमा स्थानीय आवश्यकतामा आधारित भई Bottom-up Planning को अवधारणा अनुसार बर्दगोरिया गाउँपालिका स्थापना पछि पहिलो पटक गाउँपालिकाले शिक्षा शाखाको आफ्नै सकृयतामा गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण गरी अघि बढ्ने प्रयास स्वरुप यो १० वर्षे गाउँपालिका शिक्षा योजना बनाएको छ । गाउँपालिका शिक्षा योजनालाई शिक्षा योजना निर्माण कार्यदल तथा परामर्शदाताको सहजीकरणमा अन्तिम रुप दिई बर्दगोरिया गाउँपालिका शिक्षा समिति हुदै गाउँपालिका सभाबाट पारित गरी यस योजनालाई कार्यन्वयनमा ल्याईएको छ ।

१.४. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको औचित्य

- बर्दगोरिया गाउँपालिकाको सिमित श्रोत साधनका बिच शिक्षा क्षेत्रमा रहेका असिमीत आवश्यकताहरू पुरा गर्नुपर्ने बाध्यता बिच थप श्रोतको खोजी गरी एकिकृत रुपमा प्राथमिकताका आधारमा योजना सञ्चालन गर्नु ।
- शिक्षा मन्त्रालय, शिक्षा विभाग, सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार तथा बर्दगोरिया गाउँपालिकाले तय गरेका शिक्षा नितिलाई प्रभावकारी ढंगले कार्यन्वयन गर्नु ।

- देशमा आएको राजनीतिक परिवर्तनले ल्याएको उपलब्धीलाई संस्थागत गर्न तथा नेपालको संविधान २०७२ ले शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा राखी जनाएको प्रतिबद्धता कार्यन्वयन गर्न ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाका साथै जिल्लाका अन्य स्थानीय तहमा भईरहेका राम्रा अभ्यासहरूलाई बर्दगोरिया गाउँपालिकामा प्रयोगमा ल्याउनु ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाका शैक्षिक आवश्यकताहरूलाई सम्बोधन गर्दै स्थानीय श्रोत र साधनको उच्चतम प्रयोग गरी संस्थागत हिसावले बर्दगोरिया गाउँपालिकाको दिगो शैक्षिक बिकास गर्नपर्दछ भन्ने मान्यता स्थापित गर्नु ।
- शिक्षा क्षेत्रमा भईरहेको श्रोत साधनको असमान बितरणको पहिचान गरी न्युनिकरण गर्न तथा श्रोत साधनको बितरणलाई न्यायोचित तथा समानुपातिक बनाउने पद्धतीको बिकास गर्न ।
- बिद्यालय बिकास तथा शैक्षिक व्यवस्थापनलाई पुर्ब प्राथमिक,आधारभुत र माध्यमिक तहको मोडलमा स्थापित गर्न ।

१.५. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको दुरदृष्टि

आगामी १० वर्ष भित्र बर्दगोरिया गाउँपालिकाका शिक्षा प्राप्त गर्न सक्ने उमेर समुहका सबै व्यक्तिहरूलाई गुणस्तरिय,व्यवहारिक,व्यवसायिक,उत्पादनमुलक तथा प्राविधिक शिक्षाको पहुँचमा पुर्याउने ।

१.६. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको बृहत उदेश्य

- नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३१ मा उल्लेखित शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरिएको परिकल्पनालाई सर्वसुलभ तथा साकार पार्न यस बर्दगोरिया गाउँपालिकाका सबै वडा तथा बस्तीका सम्पूर्ण बालबालिकालाई बिद्यालयको पहुँचमा ल्याउने । साथै बिद्यालय बाहिर रहेका सबै बर्गलाई औपचारिक अनौपचारिक शिक्षाका माध्यमबाट शिपमुलक,व्यवहारिक र प्राविधिक शिक्षामा समाहित गर्ने ।

१.७. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको लक्ष्य

- आगामी १० वर्ष भित्र बर्दगोरिया गाउँपालिकाका सबै बालबालिकाले बिना भेदभाव बिद्यालयमा पुगी गुणस्तरिय शिक्षा प्राप्त गर्नेछन् । यो लक्ष हासील गर्नका लागि आवश्यक सबै भौतिक पुर्वाधार व्यवस्थाको यथार्थ पहिचान गर्नु यो योजनाको मुख्य लक्ष रहेको छ ।
- उपर्युक्त लक्ष प्राप्तीका लागि बर्दगोरिया गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक सुधारका लागि सामुदायिक बिद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूसंग नतिजा सुचकमा आधारित कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने, प्रधानाध्यापनले हरेक शिक्षकसंग नतिजामुलक कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने र यसलाई शिक्षकको वृत्ति क्वाससंग आबद्ध गर्ने निति योजनामा समावेश गर्ने, स्थानीय पहिचान र शिपमा आधारित प्राथमिक तहको पाठ्यक्रम निर्माण, “बालिकालाई काम होईन पढ्न दिउ” “किशोर किशोरीलाई

विदेश अनि पराई घर होईन शिपमुलक शिक्षा दिउ” जस्ता बालिका तथा किशोर किशोरी मैत्री कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, एक साविक गाविस एक प्राविधिक विद्यालय, विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्षमता अभिवृद्धि, लगायतका निति अबलम्बन गर्ने ।

१.८. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको विशिष्ट उद्देश्य

- बर्दगोरिया गाउँपालिकाको वर्तमान शैक्षिक अवस्था पत्ता लगाई शैक्षिक गुणस्तरलाई मापनयोग्य बनाउनु ।
- विद्यालयको वातावरणलाई बालमैत्री, अपाङ्ग मैत्री तथा अविभावक मैत्री बनाउनु र विद्यालयलाई शैक्षिक पुर्वाधारयुक्त युक्त बनाउनु ।
- विद्यालयलाई समुदायमैत्री शिक्षणसंस्थाको रूपमा विकास गरी गुणस्तरिय, व्यवहारिक, व्यवसायिक, शिपयुक्त र प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्नु ।
- विद्यार्थीहरूको विद्यालय छाड्ने दरमा कमी ल्याई उत्तिर्ण तथा सिकाई दरमा बृद्धि गर्नु ।
- विद्यालयमा सुसासन र पारदर्शीता बढाई विद्यालयलाई समुदाय प्रति जवाफदेही बनाउनु ।

परिच्छेद -२ गाउँपालिकाको परिचय

२.१ भौगोलिक अवस्थिती तथा हावापानी:

जिल्ला सदरमुकाम धनगढी देखि ७२ किलोमिटर पूर्वमा अवस्थित रहेको बर्दगोरिया गाउँपालिकाको कार्यालय मुडा, बर्दगोरिया जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं.२ मा पर्दछ । बर्दगोरिया गाउँपालिका २८.२५ उत्तरी अक्षांश तथा ८१.२४ पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित रहेको छ । समुद्र सतह देखि १४५ मिटर उचाईमा रहेको यस गाउँपालिकामा उष्ण उपोष्ण, समशितोष्ण हावापानी भएको पाईन्छ । यस गाउँपालिकाको उत्तर दिशामा मोहन्याल गाउँपालिका, दक्षिणमा जोशिपूर गाउँपालिका, पूर्वमा लम्की चुहा गाउँपालिका र पश्चिममा घोडाघोडी गाउँपालिका सँग सिमाना जोडिएको छ । नेपालका २२ तराई जिल्लाहरू मध्येको एक कैलाली जिल्लामा यो गाउँपालिका पर्छ यहाँको प्राय सबै वडामा जमिन समथर छ । यस गाउँपालिकामा विभिन्न ठाउँमा स साना खोल्सा, कुलो र नदी रहेका छन् । गाउँपालिकाको विभिन्न वडामा भएर काँडा तथा कुईरा नदी बगेको हुनाले यहाँ वालुवा प्रशस्त मात्रामा पाईन्छ । यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल मध्ये करिब १५०९.६१ हेक्टर भू भाग बनक्षेत्रले ओगटेको पाईन्छ । जुन सामुदायिक वन, कवुलियत वन, धार्मिक वन तथा सरकारी संरक्षित वन भित्र पर्दछ ।

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण:

बर्दगोरिया जिल्लाको पूर्वी भेगमा अवस्थित बर्दगोरिया गाउँपालिका साविकका दोदोधरा र कोटातुल्सीपुर गा.वि.स. गरी २ वटा गा.वि.स. गाभिएर बनेको हो । नेपाल सरकार राज्य पुर्नसंरचना आयोगको निर्णय

अनुसार यो गाउँपालिका गठन भएको हो । वर्दगोरिया गाउँपालिकाको ऐतिहासिक नामाकरणका सन्दर्भमा खासै भरपर्दो र विश्वसनिय तथ्य नभएतापनि गाउँपालिकाको वस्तुगत विश्लेषणका निमित्त विभिन्न समुहसँगको छलफल र अन्तरक्रियामा यस गाउँपालिकाका जेष्ठ नागरिक, थारु आदीवासि, अगुवा र राजनीतिक दलका व्यक्तिहरुको भनाईलाई आधार मान्दा भू धरातल समथर यस गाउँपालिकाका विभिन्न ठाउँमा मठ मन्दिरहरु रहेको र यसै गाउँपालिका भित्र एउटा प्रसिद्ध वर्दगोरिया मन्दिर रहेकोले सोही मन्दिरको नामबाट यस गाउँपालिकाको नाम वर्दगोरिया रहन गएको देखिन्छ ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिती:

वर्दगोरिया गाउँपालिका सुदुरपश्चिम प्रदेशको वर्दगोरिया जिल्ला संसदीय निर्वाचन क्षेत्र नं. २ मा पर्दछ साविकका २ वटा गा.वि.स.(दोदोधरा र कोटातुल्सीपुर) लाई समायोजन गरी हालको वर्दगोरिया गाउँपालिकाको स्थापना वि.स. २०७३ सालमा गरीएको थियो । यस गाउँपालिकालाई कुल ६ वटा वडाहरुमा विभाजन गरीएको छ । यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ७७.२५ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । गाउँपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या र क्षेत्रफल विवरण तालिका नं. १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	नयाँ वडा	समावेश साविक गाविसका वडा	क्षेत्रफल(वर्ग कि. मि)	क्षेत्रफल(प्रतिशत)
१	१	दोदोधरा (७)	४.६५	६.०२
२	२	दोदोधरा (२,३,६,९)	१५.४४	१९.९९
३	३	दोदोधरा(१)	२८.२८	३६.६२
४	४	कोटातुल्सीपुर (१,२)	१०.०६	१३.१०
५	५	दोदोधरा (४,५), कोटातुल्सीपुर (८,९)	८.७	११.२६
६	६	दोदोधरा (७-३) र कोटातुल्सीपुर (८)	१०.१२	१३.१
७			७७.२५	१००

श्रोत :संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय २०७७ ,

२.४ धरातलीय अवस्था:

स्थानीय वासीका अनुसार मुख्य पेशा कृषि रहेको यस गाउँपालिकामा अधिकांश खेतियोग्य जमिन समथर रहेको, बलौटे र चिम्ट्याईलो माटो पाईन्छ । गाउँपालिकाको करिब २० किलोमिटर क्षेत्र ओगटेको काँडा नदी, करिब १० किलोमिटर क्षेत्र ओगटेको कुईरा नदी र यसैगरी करिब २० किलोमिटर क्षेत्र ओगटेको कटैनी नदीले गाउँपालिकाको अधिकांश समथर भूमिलाई कटान गर्दै गईरहेको छ भने यहाँका कृषकहरुले वर्षेनी

विभिन्न खालका कृषि उपजहरु घोडाघोडी गाउँपालिका लगायत, बौनीया बजारमा करीब १०,००० क्विन्टल निर्यात गरी कृषि पेशाबाट लाभ लिने गरेको पाईन्छ । धान, गहुँ, मकै विभिन्न तरकारी तथा नगदेवाली, दलहन र तेलहनका लागी यस वर्दगोरिया गाउँपालिकाको माटो अन्यन्त मलिलो रहेको पाईन्छ । यस गाउँपालिकाको वार्ड नं. २ बाहेक बांकी सम्पूर्ण भूभाग समथर रहेको पाईन्छ । समुद्र सतहबाट करिब १४५ मिटर उचाईमा रहेको यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ७७.२५ वर्ग किलोमिटर रहेको छ ।

२.५ जनसंख्याको विवरण

यस वर्दगोरिया गाउँपालिका जम्मा ६ ओटा वडा रहेका छन् । क्षेत्रफलका हिसाबले सबैभन्दा ठूलो वडा नम्बर ३ रहेको छ । गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ७७.२५ वर्ग किलोमिटरको २८.२८ वर्ग किलोमिटर यस वडाको क्षेत्रफल रहेको छ भने सबैभन्दा सानो अर्थात गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको जम्मा ४.६५ वर्ग किलोमिटर वडा नं. १ को क्षेत्रफल रहेको छ । जनसंख्याको हिसाबले सबैभन्दा धेरै ८०४३ अर्थात २१.३४ प्रतिशत जनसंख्या वडा नं.०१ मा रहेको छ, त्यसपछिको दोश्रो धेरै ७७५५ अर्थात २०.५८ प्रतिशत जनसंख्या वडा नं.२ मा रहेको छ । भने सबैभन्दा थोरै जनसंख्या वडा नं.६ मा गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको जम्मा १२.३६ प्रतिशत मात्र जनसंख्या रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या ३७६८२ रहेको छ, जसमा महिलाको जनसंख्या १९९०८ अर्थात ५२.८३ प्रतिशत र पुरुषको जनसंख्या १७७७४ अर्थात ४७.१७ प्रतिशत जनसंख्या रहेको छ । घरधुरीको अवस्था हेर्ने हो भने सबै भन्दा धेरै १६४९ घरधुरी वडा नं. १ मा रहेको छ । त्यसै गरी सबैभन्दा थोरै ९३९ घरधुरी वडा नं. ६ मा रहेको छ ।

वडा	जम्मा घरधुरी	जनसंख्या			औसत घरधुरी	प्रतिशत
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	१६४९	८०४३	३८०७	४२३६	४.८८	२१.३४
२	१६२७	७७५५	३७१३	४०४२	४.७७	२०.५८
३	१०९५	५०४२	२३३८	२७०४	४.६०	१३.३८
४	१४२५	६३२७	२९१९	३४०८	४.४४	१६.७९
५	१२०५	५८५५	२८०७	३०४८	४.८६	१५.५४
६	९३९	४६६०	२१९०	२४७०	४.९६	१२.३६
जम्मा	७९०	३७६८२	१७७७४	१९९०८	४.७५	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

परिच्छेद — ३ गाउँपालिकाको शैक्षिक स्थिति

वि.सं. २००७ सालको राजनीतिक आन्दोलनबाट नेपालमा प्रजातन्त्रको स्थापना भएपछि आम नागरीकमा शिक्षा प्रतिको चासो अत्यधिक मात्रामा बढ्न गयो। त्यसमा अझै वि.सं. २०१८ सालको राजनीतिक परिवर्तनले देशको प्रशासनिक विभाजनमा समेत आमूल परिवर्तन गर्यो। सोही समयमा, तात्कालिन दोदोधरा गाउँ पञ्चायतको झगरपुर गाउँको सेरोफेरोमा वि.सं. २०१८ मा हालको बसन्त मुरारी विद्यालयको स्थापना भएको हो र यही विद्यालय नै यस बर्दगोरिया गाउँपालिकाको पहिलो विद्यालयको रूपमा पहिचान बोकेको छ। यो विद्यालय स्थापना गर्न सडकपुर बौनियाका हेमराज चौधरी (तात्कालिन दोदोधरा गाउँपञ्चायतको उपप्रधानपञ्च), दोधरा गाउँका अशर्फी कठरिया (तात्कालिन जमिन्दार), कुम्हिया गाउँका शिक्षाप्रेमी गज बहादुर बंम र सडकपुर बौनियाका शिक्षाप्रेमी बजर सिंह जस्ता समाजसुधारक व्यक्तित्वहरूको विशेष योगदान रहेको छ। यसैगरी वि.सं. २०२० तिर कोईली भुर्वाका शिक्षाप्रेमी खुसीराम डंगौरा थारु, बगुलहिया गाउँका बभना कठरिया (तात्कालिन कोटातुल्सीपुर गाउँपञ्चायतको उपप्रधानपञ्च) नौनिया गाउँका बेलन डंगौरा थारु (तात्कालिन वडाध्यक्ष), राजीपुरका रामु डंगौरा थारु (तात्कालिन वडासदस्य) ज्यूहरूको पहलमा तुलसीपुर गाउँमा (हाल नदी कटानमा रहेको स्थान) हालको माध्यमिक विद्यालय कोटातुल्सीपुरको स्थापना भएको हो। यसप्रकार वि.सं. २०४६/०४७ को जनआन्दोलन पश्चात त्यसमा पनि २०६२/०६३ को संयुक्त जनआन्दोलनले गरेको राजनैतिक परिवर्तन र नयाँ युगको गणतान्त्रिक नेपालको संविधान २०७२ ले दिएको अधिकार अन्तर्गत तयार गरी लागु गरीएको विभिन्न ऐन कानून अनुसार, पछिल्लो पीढिका राजनितिज्ञ तथा बुद्धिजीवीहरू एवम् शिक्षाप्रेमीहरूको प्रयासले यस बर्दगोरिया गाउँपालिकाको वडा-वडामा गाउँ-गाउँमा १७ वटा सामुदायिक र २२ वटा संस्थागत अर्थात् निजी तथा विद्यालयहरू सञ्चालनमा रहेका छन्।

३.२ पाँच वर्ष र सो भन्दा माथिको शैक्षिक अवस्था विश्लेषण

शैक्षिक शत्र २०८२ अनुसार यस गाउँपालिकाका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको कुल विद्यार्थी संख्या आधारभूत तह (१-५) को ४८५१, आधरचुत तर्फ ६-८ सम्म २६९५ मावितह ९ र १० को विद्यार्थी संख्या १७३९ र मा वि तर्फ ११ र १२ को विद्यार्थी संख्या ११३४ जना रहेको छ। यस गाउँपालिकाको EMIS तथ्याङ्क अनुसार प्रारम्भिक बालविकास देखि माध्यमिक तह कक्षा १२ सम्म कुल विद्यार्थी संख्या १२८९६ जना रहेको छ। अनौपचारिक कक्षा सञ्चालन गरे पश्चात, यस गाउँपालिकामा निरक्षरता उन्मूलन भैसकेको अवस्था रहेको छ तर निरन्तर सिकाइ प्रकृयाका लागि जीवनउपयोगी साक्षरता अभियानको आवश्यकता देखिन्छ।

३.३ हाल सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरूको तह तथा कक्षा विवरण

शिक्षा शाखाको प्रतिवेदन २०७६ अनुसार, जम्मा १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमध्ये ८ वटा आधारभुत विद्यालय छन्, जसमध्ये कक्षा १ देखि ३ सम्मको कक्षा सञ्चालन गर्ने १ वटा छ, भने कक्षा १ देखि ५

सम्मको कक्षा सञ्चालन गर्ने प्राविको संख्या ७ वटा रहेको छ। यसैगरी जम्मा ३ वटा आधारभुत तह विद्यालयहरू (१-८) सम्मको कक्षा सञ्चालन। यसैगरी जम्मा ६ वटा माध्यमिक विद्यालयहरू (मावि) रहेका छन् ।

३.४ विद्यालयहरूको भौतिक विवरण विश्लेषण

३.४.१ सामुदायिक विद्यालयहरूको विद्यालय भवन र कक्षाकोठा एवम् कार्यालय प्रयोजनका लागि प्रयोग भएका कोठाको विश्लेषण:

बर्दगोरिया गा.पा. अन्तर्गतको १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूको जम्मा ९४ वटा भवनहरू मध्ये ३८ वटा कच्ची र ५६ वटा पक्की भवनहरू रहेको छन् जसमध्ये ३२ वटा भवनहरूको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने आवश्यक देखिन्छ । यी दुवै प्रकारका भवनहरूमा जम्मा २०७ वटा कोठाहरू मध्ये ७३ वटा कच्ची कोठा र १३४ वटा पक्की कोठाहरू रहेको छन् भने ति मध्ये ६६ वटा कोठाहरूको मर्मत सम्भार गर्नुपर्नेछ । हालको अवस्थामा जम्मा १३६ कोठाहरू मध्ये ५२ कच्ची कोठा र ८४ पक्की कोठाहरूलाई कक्षाकोठाको रूपमा प्रयोग गरेको पाइन्छ, र ती मध्ये ६३ वटा कोठाको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने देखिन्छ । प्रधानाध्यपक कक्ष ७, स्टाफ १३, पुस्तकालय ४, भण्डारन १०, प्रयोगशाला ४, कम्प्यूटर ३, सभा कक्ष ३ र बाँकी अन्य प्रयोजन अर्थात पहुना कोठाको रूपमा प्रयोग गरीएको पाइन्छ ।

३.४.२ फर्निचर लगायत आधाभूत भौतिक सुविधाहरूको विश्लेषण

सर्वे गरीएका १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा १९२९, डेक्स र बेञ्च रहेको अवस्था छ । साथै ९० वटा टेबल, ३०३ वटा कुर्सी र टुल, ६४ वटा दराज, ३५ वटा र्याक र २९ वटा अन्य फर्निचरहरू रहेकोछ जसमध्ये करिव १० प्रतिशत अर्थात ३१० फर्निचरहरू मर्मत सम्भार गर्नु पर्ने रहेको छ । यसको साथै जम्मा विद्यार्थी संख्या ७५१७ र डेस्क बेन्च संख्या १९२९, विद्यार्थी बसाईको स्थिति ३.८९, अर्थात ४ विद्यार्थी एक बेन्च र डेस्कमा मिलेर बस्ने स्थिति रहेको अवस्था छ । यसैगरी, खानेपानीको लागि १७ विद्यालयहरू मध्ये १६ वटा धारा र १४ वटा खानेपानी ट्याङ्कीको व्यवस्था रहेकोछ र ५ वटा विद्यालयमा फिल्टर समेतको व्यवस्था रहेको देखिन्छ। यसैगरी यी सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा ६० वटा शौचालयको व्यवस्था रहेकोछ जसमध्ये, छात्राहरूको लागि २० वटा शौचालय, छात्रहरूको लागि २३ वटा शौचालय र शिक्षकहरूको लागि १७ वटा शौचालयको व्यवस्था रहेको छ । यसप्रकार सबैजसो विद्यालयहरूमा आवश्यकता अनुसार शौचालयको व्यवस्था रहेकोछ। सर्वेक्षण प्रतिवेदन अनुसार करिव २०% चर्पीहरूको ढोका तथा चुक्कुल मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसैक्रममा, यी १७ वटै सामुदायिक विद्यालयहरू मध्ये १५ वटा विद्यालयहरूको सामान्य खालको भएपनि खेलमैदानको व्यवस्था रहेको छ र बाँकी २ विद्यालयको खेलमैदान नभएको अवस्था छ। यी विद्यालयहरू मध्ये १४ वटा विद्यालयहरूको विद्यालय परिसर पक्की वा काँडेतिारले भएपनि घेरवार गरीएको छ, र बाँकी ३ वटा विद्यालयहरूको घेरवारको नभएको अवस्था छ ।

३.४.३ प्राविधिक/विद्युतीय शैक्षिक सामग्रीहरूको विश्लेषण

१७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूको सर्वेक्षण प्रतिवेदन अनुसार, सबैजसो विद्यालयहरूमा विद्युत सेवा उपलब्ध रहेको अवस्था देखिन्छ। बसन्त मुरारी मा.वि., बालकन्या आधारभूत विद्यालय, जनता आधारभूत विद्यालय र महोन्याल मा.वि.मा कम्प्यूटर विज्ञान विषय शिक्षणका लागि कम्प्यूटरको व्यवस्था गरेको देखिन्छ र अन्य विद्यालयहरूले आफ्नो प्रतिवेदन तथा अभिलेख लेख एवम् राखे उद्देश्यले मात्र १/१ वटा मात्र कम्प्यूटर राखेको देखिन्छ र ३ वटा विद्यालयसँग कम्प्यूटर नरहेको अवस्था छ। यसप्रकार सामुदायिक विद्यालयहरूसँग जम्मा ८९ कम्प्यूटर र ल्यापटप (८१ वटा कम्प्यूटर ८ वटा ल्यापटप) रहेको छ। यसप्रकार ६ वटा विद्यालयहरूले ८ वटा ल्यापटप पनि राखेको देखिन्छ। बसन्त मुरारी मा.वि.सँग मात्रै मल्टिमेडिया, प्रोजेक्टर र टि.भि. को व्यवस्था रहेको छ। यसैगरी बसन्त मुरारी मा.वि. र मा.वि. कोटातुलसीपुरसँग मात्रै इन्टरनेटको सुविधा रहेको देखिन्छ। यसैगरी ११ वटा विद्यालयहरूसँग मात्रै फुलवारी तथा करेसावारीको व्यवस्था रहेको देखिन्छ। यसैगरी १२ वटा विद्यालयहरूले मात्र फोहरमैला व्यवस्थापन गरेको देखिन्छ।

३.४.४ विद्यालयहरूको जग्गाजमीनको विवरण

बर्दगोरिया गाउँपालिका अन्तर्गतका सर्वेक्षण गरीएको १७ वटा विद्यालयहरू मध्ये धेरैजसो विद्यालयको साना टुक्रे जग्गा भएपनि आफ्नै नाममा पनि दर्ता जग्गा ४ बिगहा १४ का ११ धुर रहेको देखिन्छ, भने ३८ बिगहा ६ का ९ धुर ऐलानी जग्गा रहेको देखिन्छ। यसप्रकार विद्यालयहरूको अधिनमा रहेको ४२ बिगहा १ का १ धुर जग्गा रहेकोछ।

३.५ शैक्षिक अवस्था

३.५.१ विद्यार्थी विवरण तथा विश्लेषण

शैक्षिक शत्र २०८२ अनुसार यस गाउँपालिकाका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको कुल विद्यार्थी संख्या आधारभूत तह (१-५)को ४८५१, आधारभूत तर्फ ६-८ सम्म २६९५ मावितह ९ र १० को विद्यार्थी संख्या १७३९ र मा वि तर्फ ११ र १२ को विद्यार्थी संख्या ११३४ जना रहेको छ। यस गाउँपालिकाको IEMIS तथ्याङ्क अनुसार प्रारम्भिक बालविकास देखि माध्यमिक तह कक्षा १२ सम्म कुल विद्यार्थी संख्या १२८९६ जना रहेको छ। अनौपचारिक कक्षा सञ्चालन गरे पश्चात, यस गाउँपालिकामा निरक्षरता उन्मूलन भैसकेको अवस्था रहेको छ तर निरन्तर सिकाइ प्रकृयाका लागि जीवनउपयोगी साक्षरता अभियानको आवश्यकता देखिन्छ।

३.५.२ शैक्षिक व्यवस्थापन प्रबन्ध विश्लेषण

१७ वटै सामुदायिक विद्यालयहरू मध्ये ९ विद्यालयले उत्तम, ५ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ३ वटा विद्यालयले सामान्य खालको वार्षिक शैक्षणिक योजना तयार गरी लागु गरेको अवस्था रहेकोछ। यसैगरी ६ वटा विद्यालयले उत्तम, १० वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र १ विद्यालयले सामान्य रूपमा वार्षिक कार्य तालिका बनाई लागु गरेको अवस्था छ। यी सबै विद्यालयहरू मध्ये ५ विद्यालयले उत्तम, ९ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ३ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपको पाठ योजना अनुसार शिक्षण क्रियाकलापहरू

कार्यान्वयन गरेको अवस्था छ। यसैगरी यी विद्यालयहरू मध्ये ४ वटा विद्यालयले उत्तम, ८ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ५ वटा विद्यालयले सामान्य तरिकाले विनियमावली तयार गरी कार्यान्वयन गरीरहेको अवस्था रहेकोछ। यस गाउँपालिका अन्तर्गतका ७ वटा विद्यालयले उत्तम, ८ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र २ वटा विद्यालयहरूले सामान्य तरिकाको विद्यालय सुधार योजना (वक्ष्ण) अध्यावधी गरी कार्यान्वयन गरीरहेको अवस्था रहेकोछ। यसैगरी ४ वटा विद्यालयले उत्तम, ५ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ११ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा शिक्षक निर्देशिका तहगत रूपमा लागु गरेकोछ । यसैगरी ५ वटा विद्यालयले उत्तम, ९ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ३ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा पाठ्यक्रम तहगत रूपमा कार्यान्वयन गरेको देखिन्छ। यसैगरी ५ वटा विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ७ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा अतिरिक्त क्रियाकलापहरू पनि सञ्चालन गरीरहेको अवस्था छ, भने ७ वटा विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ३ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा शैक्षिक सामग्रीको व्यवस्था गरेको देखिन्छ। यसैगरी कुनै पनि विद्यालयहरूले विषयगत समितिको व्यवस्था गरेको छैन । साथै ८ वटा विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र २ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा विद्यार्थी प्रगती विवरण राखेको अवस्था छ । यसैगरी ७ वटा विद्यालयले उत्तम, ८ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र २ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपको निरन्तर विद्यार्थीहरूको मुल्याङ्कनको अवस्था रहेकोछ । यसैगरी ६ विद्यालयले उत्तम, ८ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ३ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा अनुगमन, सुपरिवेक्षण र अवलोकनद्वारा दिईएको सुझावहरूको कार्यान्वयन गरेको अवस्था छ । यसैक्रममा, ३ वटा विद्यालयले उत्तम, ५ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ९ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा स्थानीय सरोकावालाहरूले दिएको सुझाव कार्यान्वयन गरेको अवस्था छ। यसैगरी ५ वटा विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ५ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा शैक्षिक सूचकहरूको निमार्ण र कार्यान्वयन गरेको अवस्था छ र ६ वटा विद्यालयले उत्तम, ५ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ६ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा परीक्षाफल विश्लेषण गर्ने परिपाटी रहेको छ ।

३.५.३ विद्यालय व्यवस्थापन समिति पक्षको विश्लेषण

सर्वेक्षण प्रतिवेदन अनुसार यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सबैजसो १७ वटै सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भएको, १६ वटा शिक्षक अभिभावक संघ गठन भएको र १६ सा.प. समिति गठन भएको साथै सक्रिय रूपमा कार्यान्वयनमा पनि रहेको देखिन्छ। तर १६ वटा संस्थागत विद्यालयहरू मध्ये १४ वटा विद्यालयहरूमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भएको, २ वटा विद्यालयमा शिक्षक अभिभावक संघ गठन भएको र २ विद्यालयमा सा.प. समिति गठन भएको साथै सक्रिय रूपमा कार्यान्वयनमा पनि रहेको देखिन्छ। तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गर्दा संस्थागत विद्यालयहरूले नेपालको कुनै पनि ऐन कानून अन्तर्गत दर्ता भएर शिक्षा क्षेत्रको इजाजत पत्र प्राप्त गरीसकेपछि नेपालको शिक्षा प्रणालीलाई संस्थागत बनाइएका विभिन्न नियम कानूनको परिधि भित्र रहेर मात्र शैक्षिक गतिविधि सञ्चालन गर्न हामी सबैको दायित्व हो तर

पनि घेरैजसो संस्थागत विद्यालयहरूले व्यवस्थापन पक्षलाई चुस्तदुरुस्त गर्ने तर्फ ध्यान दिईएको पाइदैन । तसर्थ, यस पञ्चवर्षिय रणनीतिक शैक्षिक योजना २०७७ अनुसार गर्न गराउन पहल गरीनु पर्छ ।

३.५.४ विद्यालय व्यवस्थापनको नियमन पक्षको विश्लेषण

यस पालिकाको सबैजसो अर्थात् १७ वटै सामुदायिक विद्यालयहरूको विद्यालय व्यवस्थापन समिति (वि.व्य.स.) गठन भई नियमित रूपमा बैठक बसि शैक्षिक निर्णयहरू भएको र कार्यान्वयन पनि भएको देखिन्छ। सामान्यतया विद्यालय भर्ना, वार्षिक कार्यक्रम, परिक्षाफल प्रकाशन र सार्वजनिक सुनवाइको समयमा अभिभावक भेलाको आयोजना गरेको देखिन्छ। यसैगरी १० वटा विद्यालयहरूमा विद्यार्थी नियमित उपस्थिती पाटीको व्यवस्था रहेकोछ भने ७ वटा विद्यालयहरूले यसप्रकारको व्यवस्था नगरेको पाइयो। यसप्रकारले १७ वटै विद्यालयहरूले विद्यार्थीको कक्षागत अभिलेख राखेको पाइन्छ। शिक्षाको प्रचार प्रसार गर्न १७ वटै विद्यालयहरूले जनचेतनामुलक घरदैलो कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको देखिन्छ। यसैगरी १७ वटै विद्यालयहरूले वडा तथा गाउँपालिका स्तरिय कार्यक्रममा भागलिने गरेको देखिन्छ। यसैगरी ३ वटा विद्यालयहरूले मात्र जिल्ला स्तरिय क्रियाकलापमा भाग लिने गरेको देखिन्छ। यसैगरी १७ वटै विद्यालयहरूमा विद्यार्थी र शिक्षकहरूको पोशाक तोकिएको र प्रयोग गरेको देखिन्छ। यसैगरी सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूले आफ्नो खाजाको व्यवस्था आफैले गरेको देखिन्छ। यसैगरी १७ वटै विद्यालयहरूको समुदाय बिच सम्बन्ध राम्रो सम्बन्ध रहेको छ भने, सबैजसो विद्यालयहरूले अभिभावक भेलाको सुझाव कार्यान्वयन गरीरहेको अवस्था रहेकोछ ।

३.५.५ विद्यालयहरूको पारदर्शिताको अवस्था विश्लेषण

सर्वेक्षण प्रतिवेदन अनुसार, १७ वटै विद्यालयहरूले नियमित रूपमा सामाजिक परिक्षण गरेको अवस्था छ, जसमध्ये ३ वटा विद्यालयको उत्तम, १० वटा विद्यालयको सन्तोषजनक र ४ वटा विद्यालयको सामान्य रूपमा भइरहेको देखिन्छ। यसैगरी, १७ वटै विद्यालयहरूले लेखापरिक्षण गराएको देखिन्छ र ती मध्ये ५ वटा विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ५ वटा विद्यालयले लेखापरिक्षकले दिएको सुझावहरू सामान्य रूपमा लागु गरेको पाइन्छ। यसैगरी १७ वटै विद्यालयहरूले आयव्यय विवरण सार्वजनिक गरेको देखिन्छ ती मध्ये ७ विद्यालयले उत्तम तरिकाले, ५ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक तरिकारले र ५ वटा विद्यालयले सामान्य रूपमा आयव्यय विवरण तयार गरेको र सार्वजनिक गरेको देखिन्छ। यसैगरी १७ वटै विद्यालयहरूले स्थानीय स्रोतको परिचालन गरेको देखिन्छ ।

३.५.६ विद्यालयहरूको आन्तरिक व्यवस्थापनका गतिविधिहरूको विश्लेषण

यस गाउँपालिकाको १७ वटै विद्यालयहरूले शिक्षक आचार संहिता बनाएका छन् र तर ती मध्ये ७ वटा विद्यालयले उत्तम तरिकाले, ८ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र २ वटा विद्यालयले सामान्य रूपमा लागु गरेको देखिन्छ। यसैगरी सबैजसो विद्यालयमा विद्यार्थी आचार संहिताको पालना भएको, तर ६ विद्यालयमा उत्तम, ९ वटा विद्यालयमा सन्तोषजनक र २ वटा विद्यालयमा सामान्य रूपमा लिएको देखिन्छ। यसैगरी ३ वटा

विद्यालयले मात्रै विद्यालयको सामाजिक नक्सा प्रदर्शन गरेको देखिन्छ र सन्तोषजनक नै रहेकोछ। यसैप्रकारले १७ वटै विद्यालयका सम्पूर्ण शिक्षकहरू बिच जिम्मेवारी बाँडफाँड गरेको पाइन्छ भने, ५ वटा विद्यालयमा उत्तम, ४ वटा विद्यालयमा सन्तोषजनक र ८ वटा विद्यालयमा सामान्य रूपमा शिक्षकहरूले बाँडफाँड गरीएको जिम्मेवारी निभाएको पनि देखिन्छ। यसैगरी, १७ वटै विद्यालयहरूले विद्यालयको गतिविधिबारे जानकारी दिने व्यवस्था रहेको छ, तर ३ वटा विद्यालयमा उत्तम विधि, ४ विद्यालयमा सन्तोषजनक र १० वटा विद्यालयमा नाममात्रको विधि अपनाइन्छ। यसैप्रकारले सबै विद्यालयहरूमा सदन विभाजन गरेको पाइयो, तर ६ वटा विद्यालयमा उत्तम, ८ वटा विद्यालयमा सन्तोषजनक र ३ वटा विद्यालयमा सामान्य रूपमा लिइएको देखिन्छ। यसैप्रकारले सबैजसो विद्यालयमा बाल क्लब गठन गरेको पाइयो तर ५ वटा विद्यालयमा उत्तम अवस्था, ९ विद्यालयमा सन्तोषजनक र २ वटा विद्यालयहरूमा सामान्य अवस्था रहेको देखिन्छ । यसैगरी, १० वटा विद्यालयले स्काउटको व्यवस्था गरेको तर ५ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र ५ वटा विद्यालयले सामान्य तरिकाले सञ्चालन गरीरहेको अवस्था छ । यसैगरी १७ वटै विद्यालयमा जुनियर रेडक्रस समिति गठन गरेको पाइयो, तर ६ वटा विद्यालयमा उत्तम, ७ वटा विद्यालयमा सन्तोषजनक र ४ वटा विद्यालयहरूमा सामान्य रूपमा लिएर सञ्चालन गरेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकाको कुनै पनि विद्यालयले भित्ते पत्रिकाको व्यवस्था गरेको छैन । यसैगरी ५ वटा विद्यालयले कक्षा कोठामा फोहर फाल्ने भाँडोको व्यवस्था गरेकोछ भने अन्य १२ वटा विद्यालयमा यसप्रकारको व्यवस्था छैन । यसैगरी १७ वटै विद्यालयमा प्राथमिक उपचार बाकसको व्यवस्था रहेको तर ७ विद्यालयमा उत्तम, ३ विद्यालयमा सन्तोषजनक र ७ वटा विद्यालयमा सामान्य रूपमा व्यवस्था गरेको देखिन्छ । यसैगरी, ११ वटा विद्यालयमा फोहर फाल्ने खाल्डोको व्यवस्था रहेकोछ, तर ५ वटा विद्यालयले उत्तम रूपले, ५ सन्तोषजनक रूपले र १ वटा विद्यालयले सामान्य रूपले व्यवस्था गरेको देखिन्छ । यसैगरी १४ वटा विद्यालयले करेसावारी स्थापना गरी सञ्चालन गरीहेको अवस्था रहेकोछ, त्यसमध्ये ५ विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र बाँकी २ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा करेसावारी सञ्चालन गरेको देखिन्छ । यसैगरी १४ वटा विद्यालयहरूले गुनासो सुनवाइको व्यवस्था गरेकाछन् ती मध्ये ५ वटा विद्यालयले उत्तम, ७ वटा विद्यालयले सन्तोषजनक र बाँकी २ वटा विद्यालयहरूले सामान्य रूपमा व्यवस्था गरेको देखिन्छ, । यसैगरी, ५ वटा विद्यालयले मात्र विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी कार्यान्वयनमा ल्याएकोछ र सबैजसो समितिहरू सन्तोषजनक रूपमा सक्रिय देखिन्छन् । एवम् प्रकारले ७ वटा विद्यालयमा स्यानेटरी प्याडको व्यवस्था गरेको पाइयो भने बाँकी १० वटा विद्यालयहरूले व्यवस्था गरेको पाइएन, यसरी प्राप्त सुझावहरूलाई ७ वटा विद्यालयले उत्तम तरिकाले सुधार गरेको अवस्था रहेको छ ।

३.५.७ छात्रवृत्ति विक्षेपण

बर्दगोरिया गाउँपालिका अन्तर्गतका १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा ३३०८ जना बालबालिकाहरू तथा विद्यार्थीहरूले छात्रवृत्ति प्राप्त गरीरहेका छन् । ती मध्ये दलित १४६५ जना, छात्रा १८२० जना, ९ जना

अपाङ्गता भएका बालबालिका तथा विद्यार्थीहरू र १४ जना अन्य स्वरूपको छात्रवृत्ति प्राप्त गरीरहेको अवस्था छ ।

३.६. स्थायी, राहत र नीजि दरबन्दीका शिक्षकहरूको विश्लेषण

३.६.१ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात विश्लेषण

यस बर्दगोरिया गाउँपालिकामा कक्षा १ देखि कक्षा १२ सम्म सञ्चालन गर्ने जम्मा १७ वटा सरकारी विद्यालयहरू रहेका छन् । ती मध्ये ८ वटा प्राथमिक विद्यालय (प्रावि), ३ वटा आधारभूत विद्यालय (आवि), ३ वटा माध्यमिक विद्यालय (मावि) (कक्षा १-१०) र ३ वटा माध्यमिक विद्यालय (मावि) (कक्षा १-१२) हरू रहेका छन् । यी विद्यालयहरूमा जम्मा १६८ शिक्षकहरू कार्यरत रहेका छन् र कुल विद्यार्थी संख्या ६९०१ रहेको छ । यसरी स्वीकृत दरबन्दीको प्रा.वि. तहमा २८ जना, आधारभूत तहमा ३ जना शिक्षकहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ, र दुवै प्रकारको माविमा स्वीकृत दरबन्दी नै छैन । यसैगरी राहत दरबन्दीको प्रावि तहमा २० जना, आधारभूत तहमा १० जना, मावि (१-१०) तहमा १० जना र मावि (१-१२) तहमा ४ जना शिक्षकहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ । यसैगरी नीजि दरबन्दीको प्रावि तहमा ६३ जना, आधारभूत तहमा १९ जना, मावि (१-१०) तहमा ९ जना र मावि (१-१२) तहमा ३ जना शिक्षकहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ । यसप्रकार शिक्षा ऐन नियमावली बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार अर्थात् ५०:१ को अनुपात बमोजिम १३८ शिक्षकहरूको मात्रै आवश्यकता देखिन्छ । तरपनि विद्यालयहरूले आफ्नो आन्तरिक गतिविधिहरू जस्तै: प्रशासन, लेखा तथा अतिरिक्त क्रियाकलापको लागि अतिरिक्त २९ जना शिक्षकहरू राखेको हुन सक्छ, यस पक्षमा प्रतिवेदनमा उल्लेख गरीएको छैन ।

३.६.२ प्राथमिक विद्यालय तहको शिक्षक दरबन्दी र विद्यार्थी अनुपात विश्लेषण

तहगत रूपमा विश्लेषण गर्दा प्राथमिक तहमा १११ शिक्षक कार्यरत छन् भने विद्यार्थी संख्या ३१८१ रहेको छ । यसप्रकार शिक्षा ऐन नियमावली बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात (५०:१) अनुसार जम्मा ६४ जना शिक्षकहरूको आवश्यकता देखिन्छ । अर्थात् प्राथमिक विद्यालयतहमा ४७ जना आवश्यकता भन्दा शिक्षकहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ । यो विषय छलफलको विषय बनेको देखिन्छ ।

३.६.३ आधारभूत विद्यालय आधारभूत तहको शिक्षक दरबन्दी र विद्यार्थी अनुपात विश्लेषण

यसैगरी आधारभूत तहमा ४१ जना शिक्षकहरू कार्यरत छन् भने विद्यार्थी संख्या १९३० रहेको छ । यसप्रकार शिक्षा ऐन नियमावली बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार जम्मा ३९ शिक्षकहरूको आवश्यकता देखिन्छ । बाँकी २ जना शिक्षक आवश्यकता भन्दा बढी देखिन्छन ।

३.६.४ माध्यमिक विद्यालय तहको शिक्षक दरबन्दी र विद्यार्थी अनुपात विश्लेषण

यसैगरी माध्यमिक (१-१०) तहमा १९ जना शिक्षकहरू कार्यरत छन् भने विद्यार्थी संख्या १२८५ रहेको छ । यसप्रकार शिक्षा ऐन नियमावली बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार जम्मा २६ शिक्षकहरूको आवश्यकता देखिन्छ । यसरी माध्यमिक तहमा पनि ७ जना शिक्षकहरूको आवश्यकता देखिन्छ ।

३.६.५ माध्यमिक विद्यालय (१-१२) तहको शिक्षक दरबन्दी र विद्यार्थी अनुपात विश्लेषण

यसैगरी माध्यमिक (१-१२) तहमा ७ जना शिक्षकहरू कार्यरत छन् भने विद्यार्थी संख्या ५०५ रहेको छ। यसप्रकार शिक्षा ऐन नियमावली बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार जम्मा १० शिक्षकहरूको आवश्यकता देखिन्छ। अर्थात् माध्यमिक तहमा थप ३ जना शिक्षकहरूको आवश्यकता देखिन्छ। तर पनि सबै तहको विद्यालयहरूको आन्तरिक व्यवस्थापनको लेखापरिक्षण गरी निश्चित शिक्षक दरबन्दीको बारेमा अड्कल गर्न सकिन्छ त्यसैले यो विषय सार्वजनिक रूपको छलफलको विषय जस्तो देखिन्छ।

३.७ विषयगत शिक्षक विश्लेषण

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको १७ वटा सामुदायिक विद्यालयमा जम्मा १६८ शिक्षकहरू कार्यरत छन् र यी शिक्षकहरूलाई यसप्रकार विषयगत अध्यापन कार्यको बाँडफाँड गरीएको छ। पूर्वप्राथमिक, प्राथमिक, निम्न माध्यमिक विद्यालय, माध्यमिक विद्यालय (१ देखि १०) माध्यमिक विद्यालयहरू (१ देखि १२) मा नेपाली विषयको लागि ३६, अंग्रेजी विषयको लागि ३४, गणित विषयको लागि २९, विज्ञान विषयको लागि १८, सामाजिक विषयको लागि १५, कम्प्यूटर विषयको लागि ३, स्वास्थ्य विषयको लागि १ र अन्य विषयहरू अध्यापन गर्ने गराउने र लेखा अभिलेख राख्ने जस्ता कार्यहरू गर्नका लागि ३२ वटा शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको व्यवस्था गरीएको छ। जम्मा ३६३ शिक्षकहरू कार्यरत रहेको अवस्था छ।

३.८ सेवा सहयोग व्यवस्थापन विश्लेषण

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरू मध्ये २ वटा विद्यालयले भर्ना गर्न सेवा सहयोग लिने गरेको छ भने १ वटा मासिक सेवा सहयोग लिने गरेको अवस्था रहेको छ। यसैगरी वार्षिक सेवा सहयोग र धरौटी सेवा सहयोग नलिने तर २ वटा विद्यालयले खेलकुद सेवा सहयोग लिने गरेको देखिन्छ। यसैगरी १ वटा विद्यालयले प्रयोगशाला सेवा सहयोग लिने गरेको, १ वटा विद्यालयले मर्मत सम्भार सेवा सहयोग लिने गरेको, १ वटा विद्यालयले पुस्तकालय सेवा सहयोग लिने गरेको, २ वटा विद्यालयले प्राथमिक उपचार सेवा सहयोग लिने गरेको अवस्था देखिन्छ। यसैगरी १ वटा विद्यालयले कम्प्यूटर सेवा सहयोग लिने गरेको, परिवहन सेवा सहयोग कुनैपनि विद्यालयले नलिएको, ५ वटा विद्यालयले परिक्षा सेवा सहयोग लिने गरेको, ६ विद्यालयले स्थानान्तरण प्रमाण पत्रको दस्तुर लिने गरेको, विशेष प्रशिक्षण सेवा सहयोग नलिएको र ८ वटा विद्यालयले अभिभावक सहयोग लिने गरेको देखिन्छ।

३.९ सिकाइ उपलब्धि विश्लेषण

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको १७ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूको सिकाइ उपलब्धि यसप्रकार रहेको छ। कक्षा १ को ५९.०३, कक्षा २ को ५५.५७, कक्षा ३ को ५७.१७, कक्षा ४ को ५१.३७, कक्षा ५ को ५२.२८, कक्षा ६ को ४६.४३, कक्षा ७ को ४०.१५, कक्षा ८ को वि प्लस, कक्षा ९ को ४०.०३ र कक्षा १० को कि प्लस अवस्था रहेको छ।

परिच्छेद — ४ गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण प्रकृया

४.१ गाउँपालिका शिक्षा योजना परिचय

योजनालाई बास्तविक, तथ्यपरक, र कार्यमुलक बनाउनका लागि योजना निर्माण गर्दा अपनाईने प्रकृयाका बारे जानकार हुन आवश्यक छ। योजना निर्माण प्रकृयाले समुदायतहका लक्षित वर्गको भावना र आवश्यकतालाई समेट्न सक्नु पर्दछ। योजनाको महत्वपूर्ण गुण भएको त्यसको कार्यन्वयन हुन सक्ने सक्षमता हो। योजनाले यथार्थताको पहिचान गरी अवसर र संभावनाहरूको अधिकतम उपयोग गर्न सक्नुपर्दछ। योजनालाई बस्तुपरक, तथ्यपरक र यथार्थमा आधारित बनाउनका लागि पूर्व तयारी, समिति गठन, प्रारम्भिक छलफल, तालिम/अभिमुखीकरण, सरोकारवालासंग अन्तर्क्रिया, तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण तथा समस्या पहिचान, लक्ष्य निर्धारण कार्यक्रम बिकास तथा लागत अनुमान, योजनाको लेखन, अनुमोदन गरी कार्यन्वयन लगायतका चरणहरू अपनाउनुपर्ने हुन्छ।

४.२. गाउँपालिका शिक्षा योजनाको प्रारम्भिक कार्य

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रको विकासका सन्दर्भमा बेलाबेला हुने छलफलहरूमा सबैजसो सरोकारवाहरूमा गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माणको आवश्यकता महसुस भएको तथा जनप्रतिनिधी भएर आएदेखी शिक्षामा योजनाबद्ध विकास पद्धतीमा लैजानु पर्छ भन्ने मान्यताले बर्दगोरिया गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम बनाउदा नै गाउँपालिका शिक्षा योजनालाई समावेश गरी बजेट समेत विनियोजन भयो। सोही सोही निर्णय बमोजिम २०८२/०८३ भित्रै बर्दगोरिया गाउँपालिकाको १० वर्षे शिक्षा योजना २०८३/०८४-२०९३/०९४ निर्माण गरियो।

४.३. गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण कार्यदल गठन

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को गाउँ सभाबाट गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण गर्ने नितिगत निर्णय भई बजेट समेत विनियोजन भएको शन्दर्भमा गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माणका लागि बर्दगोरिया गाउँपालिका शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख कुमारी नन्दा भट्टको संयोजकत्वमा एक कार्यदल निर्माण भई गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण गरिएको हो। गाउँपालिका शिक्षा समितिमा प्रारम्भिक छलफल गरी कार्यदलको अगुवाई र परामर्शदाता संस्थाका प्रतिनिधिहरूलाई कार्यदलमा समावेश गरी प्राविधिक सल्लाह लिई योजना निर्माणलाई अन्तिम रूप दिईएको हो बर्दगोरिया गाउँपालिका शिक्षा योजना २०८३/०८४ -२०९३/०९४ निर्माण गरी पुर्णता दिने क्रममा बर्दगोरिया गाउँपालिका क्षेत्रमा शिक्षा क्षेत्रमा भईरहेका प्रयासहरू, विगत २ वर्षमा संघ तथा गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रमा गरेको बजेट विनियोजनको अवस्था, गाउँपालिकामा भईरहेका राम्रा अभ्यासहरू, कमजोर पक्षहरू, विद्यालयहरूको शैक्षिक अवस्था अध्ययन गर्न प्रश्नावली निर्माण गरि विद्यालयहरूबाट सूचना संकलन गरी अवस्था विश्लेषण गर्ने शिक्षा सरोकारवाला बिच छलफलहरू गरेर राय लिने लगाउतका धेरै क्रियाकलापहरू सम्पन्न गरिएको छ।

परिच्छेद -५ गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण प्रकृया

५.१ गाउँपालिका शिक्षा योजना परिचय

योजनालाई बास्तविक, तथ्यपरक, र कार्यमुलक बनाउनका लागि योजना निर्माण गर्दा अपनाईने प्रकृयाका बारे जानकार हुन आवश्यक छ। योजना निर्माण प्रकृयाले समुदायतहका लक्षित वर्गको भावना र आवश्यकतालाई समेट्न सक्नु पर्दछ। योजनाको महत्वपूर्ण गुण भएको त्यसको कार्यन्वयन हुन सक्ने सक्षमता हो। योजनाले यथार्थताको पहिचान गरी अवसर र संभावनाहरुको अधिकतम उपयोग गर्न सक्नुपर्दछ। योजनालाई बस्तुपरक, तथ्यपरक र यथार्थमा आधारित बनाउनका लागि पूर्व तयारी, समिति गठन, प्रारम्भिक छलफल, तालिम/अभिमुखीकरण, सरोकारवालासंग अन्तर्क्रिया, तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण तथा समस्या पहिचान, लक्ष निर्धारण कार्यक्रम बिकास तथा लागत अनुमान, योजनाको लेखन, अनुमोदन गरी कार्यन्वयन लगायतका चरणहरु अपनाउनुपर्ने हुन्छ। बजेट विनियोजनको अवस्था, गाउँपालिकामा भईरहेका राम्रा अभ्यासहरु, कमजोर पक्षहरु, विद्यालयहरुको शैक्षिक अवस्था अध्ययन गर्न प्रश्नावली निर्माण गरि विद्यालयहरुबाट सूचना संकलन गरी अवस्था विश्लेषण गर्ने शिक्षा सरोकारवाला बिच छलफलहरु गरेर राय लिने लगाउतका धेरै क्रियाकलापहरु सम्पन्न गरिएको छ ।

५.२ गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माण प्रकृया

- गाउँ सभाबाट नीतिगत निर्णय तथा बजेट विनियोजन ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाको शिक्षा समितिको बैठकबाट १० वर्षे गाउँपालिका शिक्षा योजना निर्माणका लागि शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुको संयोजकत्वमा कार्यदल गठन गरिएको ।
- कार्यदलद्वारा शिक्षा समिति, विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु तथा अन्य सरोकारवाला बिच अन्तरक्रिया छलफल गरिएको । अनलाईन माध्यम फेसबुक पेज मार्फत समेत सुझाव संकलन गरिएको ।
- कार्यदलकै अगुवाईमा शिक्षा योजनासंग सम्बन्धीत सान्दर्भिक दस्तावेजहरु, अभिलेखहरु तथा तथ्याङ्कहरु संकलन तथा पुनरावलोकन गर्ने काम भएको ।
- विद्यालय क्षेत्र बिकास योजना तथा शिक्षा बिभाग तथा मानव श्रोत बिकास केन्द्रले तयार गरेको विद्यालय सुधार योजनालाई समेत आधारमानी गाउँपालिका शिक्षा योजनाको मस्यौदा गर्ने काम भएको ।
- शिक्षा योजनाको मस्यौदा माथी गाउँपालिका शिक्षा समिति सहितका सरोकारवाला बिच छलफल गरिएको ।

परिच्छेद — ६ शिक्षाका क्षेत्रहरू

६.१ प्रारम्भिक बाल विकास र शिक्षा

६.१.१ परिचय

चार वर्ष उमेर पुरा भएका बालबालिकाहरूलाई दिईने शिक्षालाई प्रारम्भिक बाल शिक्षा भनिन्छ । आफ्नो उमेर समूहका बालबालिकासँग उन्मुक्त वातावरणमा चार घण्टासम्म बाल मनोविज्ञान बुझेका महिला सहयोगी कार्यकर्ताको रेखदेखमा विभिन्न सकारात्मक सीपहरू सिक्ने स्थानलाई बाल विकास केन्द्र भनिन्छ । बाल विकास केन्द्रहरू विद्यालयमा आधारित र समुदायमा आधारित गरी दुई किसिमका हुन सक्छन् । वर्दगोरिया गाउँपालिकामा यस अघि केही बाल विकास केन्द्रहरू समुदायस्तरमा भएका भएपनि हाल सबै विद्यालयमा आधारित रहेका छन्। शारीरिक, मानसिक (बौद्धिक) संवेगात्मक र सामाजिक क्षेत्रको समुचित विकासलाई “बाल विकास” भनिन्छ । यी चार पक्ष मध्ये सबै पक्षको विकास भएको अवस्थालाई मात्र बाल विकास भएको मानिन्छ । नेपाल सरकारले हाल बाल विकास, आधारभुत र माध्यमिक तह गरी १२ कक्षा सम्मलाई विद्यालय शिक्षाको संरचनामा राखेको छ भने स्नातक तह र सो भन्दा माथिलाई उच्च शिक्षाको संरचनामा राखेको छ । चार वर्ष उमेर पुरा भएका बालबालिकाहरूलाई दिईने शिक्षालाई प्रारम्भिक बाल शिक्षा भनिन्छ । आफ्नो उमेर समूहका बालबालिकासँग उन्मुक्त वातावरणमा चार घण्टासम्म बाल मनोविज्ञान बुझेका महिला सहयोगी कार्यकर्ताको रेखदेखमा विभिन्न सकारात्मक सीपहरू सिक्ने स्थानलाई बाल विकास केन्द्र भनिन्छ । बाल विकास केन्द्रहरू विद्यालयमा आधारित र समुदायमा आधारित गरी दुई किसिमका हुन सक्छन् । वर्दगोरिया गाउँपालिकामा यस अघि केही बाल विकास केन्द्रहरू समुदायस्तरमा भएका भएपनि हाल सबै विद्यालयमा आधारित रहेका छन् । शारीरिक, मानसिक (बौद्धिक) संवेगात्मक र सामाजिक क्षेत्रको समुचित विकासलाई “बाल विकास” भनिन्छ । यी चार पक्ष मध्ये सबै पक्षको विकास भएको अवस्थालाई मात्र बाल विकास भएको मानिन्छ । नेपाल सरकारले हाल बाल विकास, आधारभुत र माध्यमिक तह गरी १२ कक्षा सम्मलाई विद्यालय शिक्षाको संरचनामा राखेको छ भने स्नातक तह र सो भन्दा माथिलाई उच्च शिक्षाको संरचनामा राखेको छ ।

६.१.२ वर्तमान अवस्था

खासगरी पाँच वर्ष मुनि (३-४) उमेरका बालबालिकाहरूलाई प्रारम्भिक बाल शिक्षा कक्षामा भर्ना गरिन्छ । बालबालिकाहरूको सर्वाङ्गीण विकासका लागि उनिहरूको शारीरिक, मानसिक सामाजिक तथा संवेगात्मक विकास गरी पढाई प्रति उत्प्रेरित गर्न, बालबालिकाहरूको मनोविज्ञान बुझि विभिन्न खेल र मनोवैज्ञानिक ढंगबाट विद्यालय जाने र पढ्ने बानी बसाल्नका लागि बालविकास शिक्षाले सहयोग गर्दछ । अर्थात् ३ देखि ४ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरूको शारीरिक, बौद्धिक, सामाजिक, तथा संवेगात्मक विकास गरि उनीहरूको चौतर्फी विकास गर्नका लागि प्रारम्भिक बाल शिक्षा विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ । वर्दगोरिया गाउँपालिकाको शिक्षा शाखाको प्रतिवेदन २०७६ अनुसार जम्मा ३९ वटा बालविकास केन्द्रहरू सञ्चालन

रहेकोमा जसमध्ये ३८ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा नै सञ्चालनमा रहेकाछन् र यी बाल विकास केन्द्रहरूमा ३८ जना सहयोगी कार्यकर्ताहरू कार्यरत रहेको अवस्था छ । यी बालविकास केन्द्रहरूमा जम्मा ७४८ मध्ये ४०८ छात्रा र ३४० छात्रहरू पठनपाठन गरिरहेकाछन् । साथै १ वटा केन्द्र मात्रै समुदायद्वारा सञ्चालन गरिएको छ । यस बालविकास केन्द्रमा जम्मा २१ जना बालबालिकाहरू मध्ये ११ जना छात्रा र १० जना छात्रहरू रहेका छन् र १ जना सहयोगी कार्यकर्ता पनि कार्यरत रहेका छन् ।

विश्लेषण गर्दा सहयोगी कार्यकर्ता र विद्यार्थीहरूको अनुपात १:१९ रहेकोछ । तसर्थ सञ्चालित बालविकास केन्द्रहरूमा न्यूनतम संख्यामा बालबालिकाहरूको संख्या वृद्धि गर्न आवश्यक छ वा आवश्यकता पहिचान गरि उक्त बालविकास केन्द्रहरूलाई नियमानुसार समायोजन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

६.१.३ उद्देश्य:

चार वर्ष उमेर समुहका बालबालिकाको सामाजिक, मानसिक, संवेगात्मक एवं अन्य सबै पक्षको विकास गर्नु ।

- भाषिक सचेतना गर्ने र दैनिक क्रियाकलापहरूमा उपयुक्त भाषा प्रयोग गर्नका लागि सुन्ने, बोल्ने, पढ्ने र लेख्ने सीप प्रति अभिरुची जगाउनु ।
- आधारभुत शिक्षा लिनका लागि योग्य विद्यार्थी उत्पादन गर्ने हिसावले बर्दगोरिया गाउँपालिकाका ४ वर्ष उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरूको बाल विकास केन्द्रमा पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।
- बालबालिकाहरूलाई सृजनात्मक प्रतिभा प्रफुटन गर्न विभिन्न रचनात्मक सृजनात्मक क्रियाकलापहरूमा संलग्न गराउनु ।

६.१.४ रणनीति

स्थानिय सरकारहरूलाई आफुले प्राप्त गरेका अधिकार अनुसारका ऐन नियमहरू बनाई कार्यन्वयनमा ल्याउन सरोकारवाला मार्फत सकारात्मक दबाव सृजना गर्ने ।

- स्थानीय तह, वडा कार्यालय तथा गैरसरकारी संस्थाका साथै समुदाय समेतको सकृयता बढाई सहयोगी कार्यकर्ताहरूलाई अधिकतम शिप युक्त बनाउने तथा उचित पारिश्रमिकका लागि बातावरण सृजना गर्ने ।
- स्थानीय तह, वडा कार्यालय तथा गैरसरकारी संस्थाका साथै समुदाय समेतको सकृयता बढाई बाल विकासकेन्द्रहरूमा ईन्डोर तथा आउटडोरका प्रयास खेल सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।
- सहयोगी कार्यकर्ताहरूमा पेशागत सुरक्षाको मापदण्ड बनाई कार्यन्वयनमा ल्याउने ।
- सहयोगी कार्यकर्ता बिदामा बस्दा अन्य शिक्षकबाट बैकल्पीक पठन पाठनको व्यवस्था मिलाउन विद्यालयहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- बाल विकास केन्द्रहरूको बितरणमा बैज्ञानिक मापदण्ड बनाई बाल विकास केन्द्रहरूलाई पुर्न बितरण तथा स्तरिकरण गरी सञ्चालन गर्ने ।

- बाल विकास केन्द्रका बालबालिकाको सञ्चित अभिलेख राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- बालविकास केन्द्रहरुको संख्यात्मक बृद्धिमा भन्दा भएका केन्द्रहरुको गुणात्मक बृद्धिलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- बाल विकास केन्द्रहरुलाई बालमैत्री सोच, संस्कृति र सामग्रीको व्यवस्था गरी प्रभावकारी बनाउदै लैजाने ।
- बाल विकास केन्द्रहरुमा पोषणको महत्वलाई ख्याल गर्दै नियमित रूपमा वडा स्वास्थ्य प्रवर्धन केन्द्र मार्फत बाल स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था गर्ने

६.१.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धी

- सबै बालबालिकालाई गुणस्तरीय प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाको अवसर सुनिश्चित भएको हुनेछ ।
- प्रारम्भिक बालविकास तहको कुल भर्नादर १०० र बालबालिकाको भर्ना अनुपात १.० पुगेको हुनेछ ।
- प्रारम्भिक बालविकास तहमा न्युनतम योग्यता पुगेका शिक्षक सत प्रतिशत पुगेको हुनेछ ।
- कक्षा १ मा नवप्रवेश गर्ने प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको अनुभव प्राप्त गर्न बालबालिका १०० प्रतिशत पुगेको हुनेछ ।

ख. नतिजाहरु

- प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा उमेरका सबै बालबालिकाहरुलाई १ वर्षको प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा कार्यक्रममा सहज पहुँच हुनेछ ।
- अपाङ्गता, विपन्न पिछ्छडीएका, दलित बालबालिकालाई समेट्नका लागि आवश्यकतामा आधारित जस्तै घरमा आधारित समुदायमा आधारित कार्यक्षेत्र(उद्योग, कलकारखाना) तथा घुम्ती प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा कार्यक्रमका नमुनाहरु विकास हुने ।
- प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाको कर््यान्वयनमा सबै तहका सरकार, परिवार समुदाय गैर सरकारी संघ संस्था र विद्यालयहरु जिम्मेवार हुने ।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- ४ वर्ष उमेरका सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बाल शिक्षाको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- सेवा प्रदायक सहयोगी कार्यकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम गर्ने ।
- बालविकास केन्द्रहरुको भौतिक सुधार विस्तार तथा रंगरोगन गर्ने ।
- बाल विकास सहयोगी कार्यकर्ता स्वयंमा सिकाई सामग्री निर्माण शिप अभिवृद्धि गर्ने ।
- गाउँपालिकास्तरीय प्रारम्भिक बाल विकास व्यवस्थापन सञ्जाल गठन ।
- बाल विकासकेन्द्रका लागि आचारसंहिताको निर्माण गरी कार्यन्वयनमा ल्याईने ।

६.२ आधारभुत शिक्षा

६.२.१ परिचय

मानव अधिकारको विश्व व्यापी घोषणा पत्र, सबैका लागि शिक्षा, अभियान, सहश्रवादी विकास लक्ष, तथा दिगो विकास लक्ष (ईनचोक घोषणा पत्र) २०१५-३० तथा नेपालको संविधान २०७२ सबैले आधारभुत तहको शिक्षालाई अनिवार्य र निशुल्क हुने कुरालाई जोड दिने प्रतिबद्धताहरू व्यक्त गरेका छन् । नेपालको संविधानमा त आधारभुत शिक्षालाई मौलिक हककै रूपमा राखिएको छ । विद्यालय शिक्षामा शान्दर्भिकता बढाउन विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनाले विद्यालय शिक्षाको वर्तमान संरचनालाई कक्षा १-१२ बनाई समन्वयात्मक एवं एकिकृत रूपमा पुर्नसंरचना गर्न खोजेको छ । साथै शिक्षामा सबैको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न तथा अनिवार्य आधारभुत शिक्षाको प्रवर्धन गर्न यस योजनाले आधारभुत शिक्षालाई प्राथमिकतामा राखेको छ । मानव जीवनक लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान शिप आर्जन गरी घर परिवार तथा समुदायमा आफ्ना विचार अभिव्यक्त गर्न र समाजमा घुलमिल तथा आफुलाई सामाजिक परिवेशमा समायोजन गरी सामाजिकिकरण सहज बनाउने उद्देश्य राखेर तयार गरिएको कक्षा १ देखि ८ सम्मको अवधीको शिक्षालाई आधारभुत शिक्षा भनिएको तथा मानिएको छ ।

२००७ सालको राजनीतिक परिवर्तन पछि नेपालमा शिक्षा क्षेत्रमा व्यापक परिवर्तन आएको छ । शिक्षा क्षेत्रमा आएको आमुल परिवर्तनसँगै समयसापेक्ष शिक्षा सम्बन्धी विभिन्न ऐन नियमहरू निर्माण र परिमार्जित हुँदै आइरहेका छन् । विभिन्न समयमा आएको राजनीतिक परिवर्तनसँगै शिक्षा क्षेत्रलाई पनि समय सापेक्ष बनाउने उद्देश्यले सर्वप्रथम शिक्षा क्षेत्रमा आवश्यक सुधारका लागि राष्ट्रिय शिक्षा योजना २०११ सर्वाङ्गीण राष्ट्रिय शिक्षा समिति २०१८, राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना २०२८, पाठ्यक्रम कार्यान्वयन योजना २०३८, शाही उच्च शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०४०, राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०४९, उच्च स्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०५५, शिक्षा सम्बन्धी उच्चस्तरीय कार्य समितिको प्रतिवेदन २०५८ को माध्यमबाट हालसम्म परिमार्जित हुँदै आइरहेको छ । उल्लिखित योजना तथा समितिहरूले दिएको सुझाव र परिमार्जित नीति नियमहरू केही हदसम्म कार्यान्वयन भएपनि धेरै अझै पनि अधुरो रहदै आएका छन् ।

नेपाल सरकारले सन् २००१ देखि २०१५ लाई सबैका लागि शिक्षा कार्यक्रम घोषणा भई कार्यान्वयनमा आएपनि अपेक्षित लक्ष हासिल हुन नसकेको अवस्था छ । सबैका लागि शिक्षा कार्यक्रमको निरन्तरताको रूपमा सन् २००६ देखि हाल सम्म विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमहरू विभिन्न स्वरूपमा सञ्चालनमा आईरहेको छ । यसै कार्यक्रम अन्तर्गत विद्यालय शिक्षालाई आधारभूत र माध्यमिक शिक्षाको रूपमा समेटेको छ । सबैका लागि शिक्षा लगायतका कार्यक्रमबाट विगतमा हासिल गरिएका अनुभवका आधारमा विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनामा आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाले प्राथमिकता पाएको छ । यसले पहुँच तथा सहभागिता बढाउने समता तथा

समाजिक समावेशिताको प्रवर्द्धन गर्ने र आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको गुणस्तर र सान्दर्भिकतामा सुधार ल्याउने कुरामा जोड दिएको छ। शिक्षामा विकेन्द्रित सुशासन तथा व्यवस्थापन पद्धतिलाई संस्थागत गर्ने कुरामा पनि यस योजनाले त्यतिकै जोड दिएको छ ।

विद्यालय शिक्षामा सान्दर्भिकता बढाउन विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनाले विद्यालय शिक्षाको वर्तमान संरचनालाई कक्षा १-१२ बनाई समन्वयात्मक तथा एकीकृत रूपमा पुनर्संरचना गर्न खोजेको छ। तर शिक्षामा सबैको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न तथा अनिवार्य आधारभूत शिक्षाको प्रवर्द्धन गर्न यस योजनाले आधारभूत शिक्षालाई प्राथमिकतामा राखेको छ। वर्तमान कक्षा १ देखि ५ सम्मको प्राथमिक शिक्षा र कक्षा ६ देखि ८ सम्मको निम्न माध्यमिक शिक्षालाई एकत्रित गरेर कक्षा १ देखि ८ सम्मको शिक्षालाई आधारभूत शिक्षा र वर्तमान कक्षा १० देखि एस.एलस.सी शिक्षालाई परिमार्जित गरी कक्षा १२ सम्मलाई माध्यमिक शिक्षाको रूपमा पुनर्संरचना गरेको छ। आधारभूत शिक्षालाई पनि प्रारम्भिक (कक्षा-१-३), प्राथमिक (कक्षा ४-५) र उच्च प्राथमिक (कक्षा ६-८) गरी तीन किसिममा विभाजन गरिएको छ। देश संघीय संरचनामा गई राज्य पुनर्संरचनामा गएपछि बनेका स्थानीय तहहरू अन्तर्गत हाल बर्दगोरिया गाउँपालिकामा सामुदायिक तर्फ ६ वटा माध्यमिक, ९ वटा आधारभूत तथा ९ वटा प्राथमिक विद्यालय रहेका छन् ।

६.२.२ वर्तमान अवस्था

बर्दगोरिया गाउँपालिकामा शैक्षिक सत्र २०८१ सम्ममा कक्षा १-८ सम्म सञ्चालन भएका १९ सामुदायिक विद्यालय (कक्षा १-५ का १२, कक्षा १-८ का ७) र २३ वटा संस्थागत विद्यालय (कक्षा १-५ का १०, कक्षा १-८ का १५) संस्थागत गरी जम्मा ४२ वटा आधारभूत विद्यालयहरू रहेका छन्। यस तहमा शैक्षिक सत्र २०८१ मा आधारभूत तहमा जम्मा १७५८६ विद्यार्थीहरू अध्ययनरत रहेका छन्। बर्दगोरिया गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्था केलाएर हेर्दा आधारभूत तह कक्षा १-८ खुद भर्ना दर ९४.८ प्रतिशत, कूल भर्ना दर ११०.४ प्रतिशत, प्रारम्भिक बालविकासको अनुभव सहित कक्षा १ मा भर्ना भएका बालबालिकाको ९५ प्रतिशत रहेको छ। हाल कक्षा ८ को टीकाउदर ९० प्रतिशत रहेको छ। विद्यालयहरूको भौतिक तथा शैक्षिक वातावरण बालमैत्रि, समावेशी र सुरक्षित बनाउन आवश्यक देखिन्छ। दिवा खाजा कार्यक्रमलाई सिकाई तथा विद्यार्थीको स्वास्थ्यसँग प्रभावकारी ढङ्गले जोड्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। आधारभूत तहमा विद्यालय छोड्ने र दोहोर्याउने दरलाई कम गर्नु अति जरुरी देखिन्छ। राष्ट्रिय प्रारम्भिक पढाई कार्यक्रमले कक्षा १ देखि ३ का विद्यार्थीहरूको पठन सीपमा सहयोग गरेको भएतापनि अन्य विषयहरू र अन्य सीपहरूमा त्यति जोड दिएको देखिँदैन र सो कार्यक्रम कक्षा ४ र ५ मा पनि लागु हुनु आवश्यक देखिन्छ । पाठ्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको लागि सो तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूको क्षमता वृद्धि गर्नु अति आवश्यक देखिन्छ। शिक्षण सिकाई विधि सुधारका लागि सम्पूर्ण शिक्षकहरूलाई वर्तमान प्रविधिसँग जोड्नु अति आवश्यक देखिन्छ। हाल आधारभूत तहमा ५४ प्रतिशत बालबालिकाहरू संस्थागत विद्यालयहरूमा अध्ययनरत छन् र जहाँ अभिभावकहरूले शुल्क तिरिरहेको छन्। उल्लेखित विश्लेषणका आधारमा आधारभूत शिक्षा क्षेत्रमा देहाय बमोजिमका चुनौतिहरू देखिन्छन्।

- आधारभुत शिक्षामा सबै बालबालिकाहरुको पहुँच तथा सहभागिता सुनिश्चित गर्ने
- आधारभुत शिक्षा निःशुल्क तथा अनिवार्य गर्ने
- आधारभुत तहमा सिकाईको गुणस्तर सुधार गरी विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धीको वृद्धि गर्नु
- खुद भर्ना दर शत प्रतिशत पुर्याउने, कक्षा दोहोर्याउने र छोड्ने दर शून्यमा झार्ने ।
- लैङ्गिक समता कायम गर्ने
- बालमैत्री वातावरण निर्माण गर्नु र पर्याप्त भौतिक पूर्वाधार विकास गर्ने
- शिक्षकहरुको विषयगत र कक्षागत दरबन्दीको व्यवस्था मिलाउने
- पोषण, स्वास्थ्य तथा दिवा खाजा लगायत विद्यार्थी सहायता प्रणाली स्थापना गर्ने
- विद्यार्थी मुल्याङ्कनलाई सिकाई क्रियाकलापको अभिन्न अङ्गको रूपमा विकास गर्ने र आधारभुत तहको परीक्षा प्रणालीमा सुधार गरी परीक्षालाई विश्वसनीय र वैध बनाउने ।

६.२.३ उद्देश्य

शिक्षालाई अधिकारका रूपमा लिई बालमैत्री वातावरणमार्फत आधारभुत तहमा सबैको समतामूलक पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने । सबै बालबालिकाको लागी समतामूलक तथा गुणस्तरिय आधारभुत शिक्षामा जोड दिने । आधारभुत तह कक्षा १-८ तहको खुद भर्नादरलाई हालको ९७.५ लाई सत प्रतिशत पुर्याउने ।

६.२.४ रणनीतिहरू

आधारभूत शिक्षालाई अधिकारका रूपमा स्थापित गरी अनिवार्य, सर्वसुलभ र गुणस्तरिय बनाउन स्नातीय तहहरुले नै अग्रसरता लिएका हुनेछन् ।

- विद्यमान नियम र विनियमका अधिनमा रही आधारभुत शिक्षालाई गुणस्तरिय बनाउन समुदायको तर्फबाट थप स्रोतको परिचान गर्ने कामलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्रा, दलित समुदायका विद्यार्थीहरु र अपाङ्गता भएका सबै विद्यार्थीहरुको आवश्यकतालाई पूरा गर्न विशेष प्रावधानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- औपचारिक कक्षामा जान नसक्ने विद्यार्थीहरुका लागि अनौपचारिक शिक्षा तर्फ निःशुल्क वैकल्पिक कार्यक्रम तथा सधन कोर्सहरुको व्यवस्था गरिनेछ ।
- खाजा कार्यक्रमलाई विद्यार्थीको विद्यालयमा उपस्थित हुने दर बढाउने गरी बाल पोषणसंग जोडेर घरबाट ल्याइने खाजाको स्तर सुधारका लागि प्रयास गरिने छ, लगिनेछ ।
- मदरसाको शैक्षिक व्यवस्थाको गहन अध्ययन गरी यसबाट प्रदान गरिने शिक्षालाई राष्ट्रिय मापदण्डअनुसार औपचारिक शिक्षाको समकक्षी बनाइनेछ ।
- प्रारम्भीक कक्षा पढाई सम्बन्धि क्रियाकलापको लागी स्रोत व्यवस्थापन, प्रधानाध्यापक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघको क्षमता विकास, अभिभावक शिक्षक सम्मेलन, उत्कृष्ट

विद्यालयहरूमा अध्ययन भ्रमण, एकिकृत विद्यालय सुपरिवेक्षण तथा शिक्षक पेसागत सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- सबै विद्यालयहरूमा प्राथमिकता प्राप्त न्युनतम सक्षमता बृद्धि, शिक्षण सिकाई विधिमा आवश्यक परिमार्जन तथा न्युनतम सिकाई उपलब्धी हासिल गराउन आबधीक रूपमा सिकाईको मुल्याङ्कन गर्ने परिपाटिको बिकास गरिनेछ ।
- आधारभुत तहको एकिकृत पाठ्यक्रम बमोजिम कक्षा १-३ मा कक्षा शिक्षण, पाठ्यक्रम कार्यान्वयनको लागी अभिमुखिकरण, कक्षाकोठामा आधारित मुल्याङ्कन प्रणालिको बिकास, पोर्टफोलियो व्यवस्थापन, सुचमा प्रविधीमा आधारित विद्यालय शिक्षाको बिकास जस्ता पक्ष कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- पालिकास्तरीय अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रारूप तयार गरी विद्यालय सुपरिवेक्षण गर्ने र शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धी गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- आधारभुत तहको स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने विद्यालय र अन्य शैक्षिक सरोकारवालाको प्रत्यक्ष सहभागितामा सिकाई अनुभव आदान प्रदान गर्ने, पढाई मेला आयोजना गर्ने, सिकाई सामग्री व्यवस्थापन गर्ने, शैक्षिक सामग्री निर्माण कार्यशाला आयोजना मार्फत सिकाई सक्षमता अभिवृद्धी गर्ने कार्य गरिनेछ ।
- शिक्षकको पेसागत बिकास, पेसागत सहयोग, पुनर्ताजकि तालिमको लागी शैक्षिक तालिम केन्द्र, जिल्ला शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ संग समन्वय र सहयोग लिने बातावरण कायम गरिनेछ

६.२.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- आधारभुत तहको प्राथमिक तहमा सत प्रतिशत र १-८ तहमा ९० प्रतिशत खुद भर्नादर हासिल हुने ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाका सत प्रतिशत दलित तथा लक्षित बर्गका विद्यार्थीले छात्रवृत्ति पाएको हुने ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाभरिका सम्पूर्ण सामुदायिक माध्यमिक तथा आधारभुत विद्यालयमा सिनियर र सोही तहकै शिक्षक प्रधानाध्यापकमा नियुक्त भएको हुने ।
- कम विद्यार्थी संख्या भएका आधारभुत तर्फको प्राथमिक विद्यालयलाई सामुदायिक नक्साङ्कनका आधारमा विधी बनाई मर्ज गर्ने तथा बहुकक्षा शिक्षण लागु हुने ।

ख. नतिजाहरु

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- भौतिक सुधारतर्फ नयाँ कक्षाकोठा निर्माण तथा मर्मत सुधार तथा रंगरोगन
- कार्यसम्पादनमा सुधार ल्याउन विद्यालयहरूलाई प्रोत्साहन पुस्तकालय तथा बुक कर्नर सहयोग
- स्थानीय संस्कृति, संस्कार र शिपमा आधारित स्थानीय पाठ्यक्रमनिर्माण
- निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन, विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धि परिक्षण

- निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानविद्यार्थी संख्याका आधारमा उपलब्ध गराउने
- विद्यार्थी अनुपातमा शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था
- विद्यालयहरूमा शिक्षकहरूका लागि कम्प्युटर अनुदान तथा शिक्षकहरूका लागि आईसीटी तालिम दिने।

६.३ माध्यमिक शिक्षा

६.३.१ परिचय

नेपालमा कक्षा ९ देखि १२ सम्मको शिक्षालाई माध्यमिक शिक्षाको रूपमा लिइएको छ । सबैका लागि शिक्षा र माध्यमिक शिक्षा सहयोग लगायातका कार्यक्रमबाट विगतमा हासिल गरिएका अनुभवका आधारमा विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनामा आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाले प्राथमिकता पाएको छ। यसले पहुँच तथा सहभागिता बढाउन, समता तथा सामाजिक समावेशिताको प्रवर्धन गर्ने आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको गुणस्तर र सान्दर्भिकतामा सुधार ल्याउने कुरामा जोड दिएको छ। शिक्षामा विकन्द्रित सुशासन तथा व्यवस्थापन पद्धतिलाई संस्थागत गर्ने कुरामा पनि यस योजनाले त्यतिकै जोड दिएको छ। विद्यालय शिक्षामा सान्दर्भिकता बढाउन विद्यालय क्षेत्र सुधार योजनाले विद्यालय शिक्षाको वर्तमान संरचनालाई कक्षा १-१२ बनाई समन्वयात्मक तथा एकीकृत रूपमा पुर्नसंरचना गर्ने नीति र कार्यक्रम अघि सारेको छ। शिक्षा प्रदायक विभिन्न नियका जस्तै: उच्च शिक्षा परिषद, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावासायिक तालिम परिषद तथा विश्वविद्यालयहरूबीच सामञ्जस्य कायम गरी उच्च माध्यमिक तहमा देखिएको संरचनागत असङ्गतिलाई हटाई एकीकृत र समन्वयात्मक गर्ने कुरालाई यस योजनाले स्वीकार गरेको छ ।

राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७६ ले गुणस्तरिय माध्यमिक शिक्षामा सबैको निशुल्क पहुँचको सुनिश्चित गर्दै यसबाट सृजनशिलता, रचनात्मकता, अध्ययनशीलता, सकारात्मक चिन्तन र सदाचार जस्ता गुण सहितको प्रतिष्पर्धी, सीपयुक्त एवं उत्पादनशिल जनक्ति तयार गर्ने उद्देश्य राखेको छ। शिक्षा नीतिले विद्यालय तहदेखि नै परम्परागत मौलिक ज्ञान, प्रविधी तथा सीपका बारेमा अध्ययन अध्यापन गरी वैज्ञानिक चिन्तन तथा सृजनशिलता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्य राखेको छ ।

६.३.२ वर्तमान अवस्था

हाल माध्यमिक तहमा परम्परागत, साधारण तथा प्राविधिक धारमा शिक्षा कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन् । कैलाली जिल्लामा स्थानीय तह पुर्नसंरचना हुन अघिसम्म माध्यमिक विद्यालयको संख्या १०८ र उच्च माध्यमिक विद्यालयका संख्या ५६ रहेका थिए । यसमध्ये सामुदायिकतर्फ ४९ वटा माध्यमिक विद्यालयहरू र ३५ वटा उच्च माध्यमिक विद्यालयहरू सञ्चालनमा थिए भने संस्थागततर्फ ५९ माध्यमिक विद्यालय र २१ वटा उच्च माध्यमिक विद्यालयहरू सञ्चालनमा रहेका थिए । देश संघीय संरचनामा गएपछि जिल्ला संरचना

नभएजस्तै भएको छ भने विद्यालयहरू स्थानिय तह अन्तर्गत सञ्चालिन छन् । यस बर्दगोरिया गाउँपालिकामा सामुदायिक तर्फ ६ बटा र संस्थागत तर्फ ४ माध्यमिक विद्यालय रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२ /०८३ को कक्षा ८ को बिषयगत शैक्षिक उपलब्धी नेपालीमा ५८.८५, अंग्रेजीमा ५५.४५, गणितमा ४६.९२, विज्ञानमा ५६.७७, सामाजिक अध्ययनमा ५८.६२, स्वास्थ्य सारिरिकमा ३४.५४, नैतिक शिक्षामा ३५.१७ र पेशा व्यवसाय प्रविधीमा ६६.४२ रहेको छ

६.३.३ उद्देश्यहरू

- माध्यमिक शिक्षाका माध्यमबाट प्रतिष्पर्धी तथा सीपयुक्त जनशक्तिको उत्पादन गरी गाउँपालिका, जिल्ला, प्रदेश तथा राष्ट्रको विकासको लागि आवश्यकता पूरा गर्नुका साथै उच्च शिक्षाका लागि भरपर्दा आधार शिला तयार गर्ने ।
- हाल माध्यमिक तहमा रहेको खुद भर्नादर ९ र १० को ७१ लाई योजना अबधीको अन्त्य सम्ममा ८० प्रतिशत पुर्याउने ।
- गुणस्तरिय माध्यमिक शिक्षामा सबैको समान पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

६.३.४ रणनीतिहरू

६.३.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- माध्यमिक तह कक्षा ८ र एस.इ.इ.का मुख्य बिषयहरूको सिकाई उपलब्धीमा सुधार आएको हुने ।
- हरेक वर्ष माध्यमिक तह कक्षा ९ देखी १२ सम्मका दलित, अपाङ्ग, द्वन्दपिडित, सहिद परिवार, विपन्न तथा मुक्त कम्लरी र जेहेन्दार विद्यार्थीहरूले छात्रवृत्ति पाएको हुने ।
- प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा तर्फका बिषयहरूको पठनपाठन गर्ने विद्यालयहरूको संख्या योजना अबधिमा ५० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुने ।
- सबै माध्यमिक विद्यालयहरूमा पुस्तकालय र विज्ञान प्रयोगशालाको व्यवस्था योजना अबधिमा भएको हुने ।
- गाउँपालिकाका सबै माध्यमिक तथा आधारभुत विद्यालय समेतमा इन्टरनेट सेवाको विस्थापन भएको हुने ।
- योजना अबधिमा कम्तीमा एक विद्यालयमा शिक्षक र विद्यार्थीका लागि नमुना छात्रावास स्थापना भएको हुने ।

ख. नतिजाहरू

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- भौतिक पुर्वाधारतर्फ नयाँ कक्षाकोठा निर्माण, मर्मत सुधार तथा रंगरोगन

- पुस्तकालय तथा बुक कर्नर सहयोग
- नमुना विद्यालय घोषणा
- कार्यसम्पादनमा सुधार ल्याउन विद्यालयहरूलाई प्रोत्साहन ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम तथा पाठ्य सामग्री निर्माण
- दलित, जनजाती, अपाङ्ग, छात्रा, जेहेन्दार लगायत छात्रवृत्ति
- खेल मैदान, बगैचा तथा कम्पाउण्ड वाल को व्यवस्था
- शिक्षा समिति मार्फत दरबन्दी मिलान गर्ने ।
- विद्यालयहरूमा कम्प्युटर शिक्षामा जोड दिने ।
- शिक्षक कर्मचारीलाई आईसीटी तालिम दिने ।

६.४ उच्च शिक्षा र माध्यमिक शिक्षाको उच्च शिक्षासँग सम्बन्ध

६.४.१ परिचय

विद्यालय शिक्षा पश्चात आर्जन गरीने माथिल्लो तहको शिक्षा नै उच्च शिक्षा हो ।

६.४.२ वर्तमान अवस्था

उच्च शिक्षा अन्तर्गत यस गाउँपालिकामा हाल १ वटा बहुमुखि क्याम्पस रहेकोछ। बहुमुखि क्याम्पस बर्दगोरिया बहुमुखि क्याम्पस त्रिभुवन विश्वविद्यालयको सम्बन्धनमा प्राप्त क्रयाम्पस हो । वर्तमान समयमा कक्षा १२ सम्म विद्यालय शिक्षा रहेको अवस्थामा अब उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाहरूले कक्षा १२ उत्तिर्ण गर्ने विद्यार्थीहरूलाई गाउँपालिका भित्रमै गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्न सक्नुपर्ने देखिन्छ। यसका लागि माध्यमिक विद्यालयहरूसँग उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाहरूको सम्बन्ध समेत राम्रो हुन जरुरी देखिन्छ। उल्लेखित विश्लेषणका आधारमा उच्च शिक्षा र माध्यमिक शिक्षाको सम्बन्ध क्षेत्रमा देहाय बमोजिमका चुनौतिहरू देखिन्छन।

- माध्यमिक विद्यालयहरूसँग सुमधुर सम्बन्ध कार्य गर्ने
- विद्यालय शिक्षा सम्पन्न गरेका विद्यार्थीहरूलाई बर्दगोरियामै गुणस्तरीय शिक्षा उपलब्ध गराउने

६.४.३ उद्देश्यहरू

यस योजनाले उच्च शिक्षाको माध्यमिक शिक्षासँग सम्बन्ध विस्तार गर्ने सम्बन्धी निम्नलिखित विशिष्ट उद्देश्यहरू राखेको छः

- उच्च शिक्षा प्रदायक संस्था र माध्यमिक विद्यालयहरू बीच सुमधुर सम्बन्ध कायम गर्नु।
- विद्यालय शिक्षा पुरा गरेका विद्यार्थीहरूलाई गाउँपालिका भित्रै गुणस्तरीय उच्च शिक्षाको व्यवस्था गर्न सहयोग गर्नु ।

६.४.४ रणनीतिहरू

उच्च शिक्षा र माध्यमिक शिक्षाको सम्बन्ध विस्तार सम्बन्धी उद्देश्यहरू हासिल गर्न देहाए बमोजिमका रणनीतिहरू अवलम्बन गरीनेछ।

- माध्यमिक विद्यालयहरू र उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थाहरूसँग शैक्षिक सम्बन्ध कायम गर्ने।
- माध्यमिक शिक्षामा भर्बल विद्यार्थीहरूका लागि स्थानीयस्तरमै गुणस्तरीय उच्च शिक्षा उपलब्ध गराउन सहयोग गरी प्रतिभा पलायनबाट जोगाइने छ।
- उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थालाई आवश्यक अनुदान उपलब्ध गराई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।
- अध्यापकहरूका लागि प्रोत्साहन र क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

६.४.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- सम्पूर्ण सामुदायिक तथा संस्थागत माध्यमिक विद्यालय र उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थाहरूको बीचमा सुमधुर सम्बन्ध कायम भएको हुनेछ।
- सम्पूर्ण उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थाहरूले गाउँपालिकाबाट प्रोत्साहन प्राप्त गरेका हुनेछन।
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाका विभिन्न माध्यमिक विद्यालयहरूबाट विद्यालय शिक्षा पुरा गर्ने विद्यार्थीहरू मध्ये ६० प्रतिशत विद्यार्थीहरू यहाँकै उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थामा भर्ना भएका हुनेछन।

ख. नतिजाहरू

- उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थाहरू, विद्यालयहरू र स्थानीय सरकार गुणस्तरीय शिक्षाको लागि अन्तरसम्बन्धित भएका हुने।
- उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थाहरूमा अध्यापनरत अध्यापकहरूको पेशागत क्षमता विकास भएको हुने

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- विद्यालय तथा उच्च शिक्षा प्रदायक संस्थाहरूको बीचमा विभिन्न अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछन।
- उच्च शिक्षामा अध्यापनरत अध्यापकहरूलाई विभिन्न विद्यालयहरूमा नमुना कक्षाको लागि अहाह गरीनेछ र उचित प्रोत्साहन प्रदान गरीनेछ।
- विभिन्न विद्यालयहरूबाट विद्यालय शिक्षा पुरा गर्ने विद्यार्थीहरूलाई बर्दगोरिया भित्रकै उच्च शैक्षिक संस्थामा भर्ना गराउन सो सम्बन्धी विविध क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरीनेछन।

६.५ प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा

६.५.१ परिचय

कुनैपनि राष्ट्रको समृद्धि र विकासको मूल पुर्वाधार प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा हो। मानव जीवनलाई सफल र सरल बनाउन प्राविधिक तथा व्यवसायीक शिक्षाको ठुलो महत्व छ। नेपालका प्रथम वैज्ञानिक गेहेन्द्र शमसेर देखि वर्तमान समयसम्म आईपुग्दा प्राविधिक शिक्षाको जगतमा नेपालले ठूलै फड्को मारेको

छ। वर्तमान समयमा विभिन्न माध्यमिक विद्यालयहरूमा शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रबाट अनुमति प्राप्त कक्षा ९ देखि १२ सम्मका विभिन्न ६ वटा धारहरूमा समेत प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा सञ्चालनमा रहेको छ। रोजगारी, सीप, जीवनपर्यन्त शिक्षा, जीवनोपयोगी शिक्षाको मेरुदण्ड भनेर प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई लिईन्छ। इन्जिनियरिङ, चिकित्सा, वन, कम्प्युटर, पशु, कला, सङ्गीत लगायतका बुप्रै विषयमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले पाठ्यक्रम समेत विकास गरी कार्यान्वयनमा रहेको पाईन्छ।

६.५.२ वर्तमान अवस्था

बर्दगोरिया गाउँपालिकामा हाल प्राविधिक शिक्षातर्फ शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र (साविकको शिक्षा विभाग) बाट शैक्षिक सत्र २०७६ बाट अनुमति प्राप्त श्री मोहन्याल माध्यमिक विद्यालय बर्दगोरिया ६ बास्कोटीमा कम्प्युटर इन्जिनियरिङ विषयमा कक्षा ९-१२ सम्मको पठनपाठन सञ्चालन हुने गरेको छ। शैक्षिक सत्र २०८२ मा प्राविधिक धारका कम्प्युटर इन्जिनियरीड विषयमा कक्षा ९ मा भर्ना भएका विद्यार्थीको कुल संख्या ४८ जना र जस मध्ये छात्रा १७ जना र छात्र ३१ जना र कक्षा १० मा भर्ना भएका छात्रा १३ जना र छात्र ३४ जना गरी कुल विद्यार्थी संख्या ४७ जना, कक्षा ११ मा छात्रा ८ जना र छात्र १७ जना गरी कुल विद्यार्थी २५ जना र कक्षा १२ मा छात्रा ७ जना र छात्र ३१ गरी जम्मा ३८ जना रहेका छन् । रहेका छन्। माथि उल्लेखित वर्तमान अवस्थालाई विक्षेपण गर्दा प्राविधिक शिक्षाका केहि चुनौतिहरू यसप्रकार रहेका छन्:

- शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रले अनुमति प्रदान गर्ने कम्प्युटर ईन्जिनियरीड बाहेकका धारहरूको अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालन गर्ने
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको शिक्षालय र स्थानीय तह बीचमा समन्वय बढाउनुपर्ने
- विद्यालय तथा शिक्षालयका प्राविधिक कक्षाहरूलाई बढि भन्दा बढी प्रयोगात्मक बनाउन आवश्यक भौतिक तथा शैतिक पुर्वाधारहरूको विकास गर्नुपर्ने
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा पढ्न चाहने स्थानीय विद्यार्थीहरूलाई उक्त शिक्षा अध्ययनको अवसर प्रदान गर्नुपर्ने

६.५.३ उद्देश्यहरू

- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा पहुँच विस्तार गर्नु ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिका क्षेत्रको विकासका लागि आवश्यक पर्ने प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्नु
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी बनाउनु
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा पढ्न चाहने स्थानीय विद्यार्थीहरूलाई उक्त शिक्षा अध्ययनको अवसर प्रदान गर्नु

६.५.४ रणनीतिहरू

प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा सम्बन्धी उद्देश्यहरू हासिल गर्न देहाए बमोजिमका रणनीतिहरू अवलम्बन गरीनेछ।

- गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न विद्यालयहरूमा फरक फरक धारको प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको पठनपाठनको व्यवस्थाको लागि जोड दिने ।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा आर्जन गरेका युवाहरूलाई गाउँपालिका भित्रै रोजगारीको अवसर प्रदान गर्ने ।
- योग्य, दक्ष र तालिम प्राप्त जनशक्तिलाई प्रशिक्षकमा नियुक्त गर्नुका साथै कार्यरतलाई आवश्यकता र मागका आधारमा पेशागत सीप विकास तालिम प्रदान गर्ने ।
- विद्यार्थीहरूलाई प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षातर्फ अवसर प्रदान गर्न छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने ।

६.५.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न विद्यालयहरूमा फरक फरक धारको प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको पठनपाठनको व्यवस्थाको भएको हुनेछ ।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या बढेको हुनेछ ।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्यापन गराउने प्रशिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

ख. नतिजाहरू

- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्ययन गर्न चाहनेको लागि पहुँच पुगेको हुने ।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा सहज पहुँच विस्तार गर्न छात्रवृत्तिको व्यवस्था भएको हुने ।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- योग्य, दक्ष र तालिम प्राप्त जनशक्तिलाई प्रशिक्षणमा नियुक्त गर्न उनिहरूको योग्यता तथा क्षमता परीक्षण सहित खुला प्रतिस्पर्धाको व्यवस्था गरी छनौट गरीनेछ ।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा आर्जन गरेका युवाहरूलाई स्वरोजगार बनाउन सुरुवाती चरणमा आर्थिक सहयोग गरी समय समयमा माग र आवश्यकताको आधारमा व्यावसायिक तालिम उपलब्ध गराईनेछ ।
- प्राविधिक धार सञ्चालन गर्न चाहने माध्यमिक विद्यालय तथा शिक्षालयहरूलाई प्रोत्साहित गरीनेछ ।

६.६ पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री

६.६.१ परिचय

शिक्षा प्रणालीलाई मार्गदर्शन गर्ने आधार पाठ्यक्रम हो । शिक्षाको राष्ट्रिय, तहगत तथा कक्षागत उद्देश्यहरू परिपुर्ति गर्नका लागि सबैभन्दा महत्वपूर्ण साधन पाठ्यक्रम हो । पाठ्यक्रम अन्तर्गत कुनै कक्षा वा तहमा कुन विषयमा के पढाउने ? कुन कुन विषयवस्तु पढाउने ? के कस्ता विधि तथा क्रियाकलापहरूको माध्यमबाट अपेक्षित सक्षमता हासिल गराउने ? के कसरि मुल्यांकन गर्ने ? जस्ता महत्वपूर्ण पक्षहरू पर्दछन् । पाठ्यक्रमले राखेका उद्देश्यहरू पूरा गर्न पाठ्यक्रमका आधारमा तयार पारिने सामग्री पाठ्यसामग्री हो । नेपालमा विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप-पहिलो पटक वि. स. २०६३ मा स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको थियो । यसले मार्गनिर्देश गरे अनुसार विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रम विकास र परिमार्जन गरीएको थियो ।

समसामयिक परिवर्तनलाई समेटि वि. सं. २०७१ मा उक्त प्रारूपमा परिमार्जन गरीएको थियो। नेपालमा विद्यालय शिक्षामा पहुँच बढाउन तथा गुणस्तरमा सुधार ल्याउन राष्ट्रिय स्तरमा विभिन्न प्रयासहरू हुँदै आएको छ।

६.६.२ वर्तमान अवस्था

समाजवाद उन्मुख राष्ट्र निर्माणका लागि शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यवसायीक, सीपमुलक, रोजगारमुलक एव जनमुखी बनाउदै साभाविक न्यायमा आधारित सक्षम, नैतिक, राष्ट्रिय हितप्रति समर्पित र प्रतिस्पर्धि जनशक्ति तयार गर्ने र वि. सं. २०८७ सम्म मध्यम आय भएको मुलुकमा स्पान्तरण गर्न आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न मेरूदण्डका रूपमा रहेको विद्यालय शिक्षामा राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ तथा राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७६ ले संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी निर्दिष्ट गरे अनुसार स्थानीय सरकारले गाउँपालिका शिक्षा योजनामा पाठ्यक्रम सम्बद्ध नीति तर्जुमा गर्न आवश्यक छ। राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७८ अनुसार सबै तहको शिक्षामा विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिंग र गणित शिक्षा (STEM-EDUCATION) लाई पाठ्यक्रमको अभिन्न अङ्ग बनाएको छ। नेपाल भौगोलिक, सामाजिक र सांस्कृतिक विविधतायुक्त देश हो। ठुलो सम्भावना बोकेको धार्मिक, सांस्कृतिक एवम् पर्यटकिय स्थलहरूको पहिचान, संरक्षण र संवर्धन भइ नसक्नु शैक्षिक गुणस्तर अपेक्षित रूपमा बढ्न नसकेका, समय शिक्षा पद्धतिबाट उत्पादित जनशक्तिले रोजगार बजारमा स्थान ग्रहण गर्न नसक्नु र स्वरोजगारको अवस्था समेत सिर्जना हुन नसक्नु, उत्पादित जनशक्तिमा नैतिक मुल्य मान्यता र आचरण अपेक्षाकृत रूपमा वृद्धि हुन नसक्नु जस्ता मुख्य समस्याहरूलाई स्थानिय पाठ्यक्रम नीतिले संबोधन गर्नुपर्ने प्रमुख चुनौतिको रूपमा रहेको छ। यी बाहेक गाउँपालिकामा रहेका पाठ्यक्रम निर्माण, कार्यान्वयन तथा मुल्याङ्कन सम्बन्धी समस्या र चुनौती यसप्रकार छन्:

- पाठ्यक्रमले सैद्धान्तिक मात्र नभई व्यवहारिक जीपनोपयोगी सीप विकास गर्न असमर्थ हुन्।
- पाठ्यक्रम विकास एवम् कार्यान्वयनका लागि संस्थागत संयन्त्रको विकास गर्न र भएका संयन्त्रको संस्थागत क्षमता सबलिकरण गर्न नसक्नु।
- सुचना तथा प्रविधिलाई विषय वा शिक्षण सिकाइ कुन माध्यमका रूपमा प्रयोगमा ल्याउने भन्ने कुरा अस्पष्ट रहनु।
- स्थानीय तहको सक्रियतामा मातृभाषाका पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री अपेक्षित रूपमा विकास हुन नसक्नु तथा स्थानीय भाषालाई कक्षा क्रियाकलापको माध्यम नबनाइनु।
- पाठ्यक्रमलाई कसरी समावेशी बनाउने, विद्यालयलाई बालकेन्द्रित कसरी बनाउने, बालमैत्री कसरी बनाउने, फरक फरक क्षमता भएका विद्यालय शिक्षामा समान अवसर कसरी उपलब्ध गराउनेआदि विषयहरूलाई पाठ्यक्रमले विशेष ध्यान दिन नसक्नु।
- शिक्षणलाई सिकाइमा रूपान्तरण गर्न, शिक्षक र विद्यार्थीको सहकार्यबाट सिक्न सिकाउन र ज्ञान आर्जन गर्न मार्गनिर्देशित गर्ने पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीको विकास गर्न नसक्नु।
- स्थानीय तह सरोकारवालाहरूमा स्थानीय पाठ्यक्रमको महत्व बोध हुन नसक्दा स्थानीय सक्रियतामा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने वातावरणको विकास हुन नसक्नु।

- विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धती अनुरूप विकसित गर्ने, मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणका आधारमा शैक्षिक योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न नसक्नु।
- पाठ्यपुस्तकको सिमित घेरा भन्दा बाहिर शिक्षण सिकाइ कृयाकलापमा जान नसक्नु।
- स्थानीय स्रोत, साधन, स्थापित मूल्य मान्यता तथा मौलिक परम्परामा आधारित पाठ्यसामग्री निर्माण गर्न नसक्नु।

६.६.३ उद्देश्यहरु

- स्थानीय तहको आवश्यकता बमोजिमको स्थानीय विषयको पाठ्यक्रमको प्राथमिकिकरण गर्ने।
- राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूपको मार्गदर्शन बमोजिम स्थानीय सरकारले स्थानीय पाठ्यक्रम प्रास्प तर्जुमा गर्नु र स्थानीय पाठ्यक्रमको निर्माण गर्ने।
- स्थानीय पाठ्यक्रममा आधारित भएको पाठ्यसामग्रीको विकास गर्नु।
- शिक्षण सिकाइमा रुपान्तरण गर्न, शिक्षक र विद्यार्थीको सहकार्यबाट सिक्न सिकाउन र ज्ञान आर्जन गर्न मार्गनिर्देशित पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीको विकास एवम् तिनको समन्वयात्मक रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।
- विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति अनुरूप विकसित गर्नु।
- पाठ्यक्रम विकास समुहको पेशागत क्षमता निर्माण गर्नु।

६.६.४ रणनीतिहरु

पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री सम्बन्धी उद्देश्यहरु हासिल गर्न देहाए बमोजिमका रणनीतिहरु अवलम्बन गरीनेछ।

- स्थानीय स्तरक आवश्यकतामा आधारित नौ पाठ्यक्रमको निर्माण गर्ने गराउने।
- पाठ्यक्रम विकास समुहको पेशागत क्षमता निर्माण गर्ने।
- पाठ्यक्रममा समाविष्ट विषयवस्तु तथा शैक्षणिक कौशलमा पुनर्संरचना गर्ने।
- राष्ट्रिय तथा प्रदेशको पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धीत रही स्थानीय आवश्यकता सँग सान्दर्भिक पाठ्यक्रमीय, सन्दर्भ सामग्री तथा शैक्षणिक सामग्रीहरुको निर्माण गर्ने।
- सबलीकृत पाठ्यक्रम व्यवस्थापन, प्रबोधीकरण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति मार्फत पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने।
- विज्ञान, प्रविधि, इञ्जिनियरिङ तथा गणित शिक्षा (स्टेम, STEM) लाई समग्र शिक्षा प्रणालीको अभिन्न अंगको रूपमा विकास तथा विस्तार गर्ने।

६.६.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- स्थानीय स्तरका आदायकतामा आधारित कक्षा १ देखि ८ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण भएको हुनेछ।
- राष्ट्रिय तथा स्थानीय पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रबोधीकरण भएको हुनेछ।
- स्थानीय पाठ्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको लागि पाठ्यसामग्रीहरुको विकास भएको हुनेछ।

ख. नतिजाहरु

- आधारभूत तहमा अध्ययनरत सबै विद्यार्थीहरुका हात हातमा स्थानीय पाठ्यक्रम सम्बद्ध पाठ्यसामग्री पुगेको हुने
- सम्पूर्ण विद्यालयहरुमा आधारभूत तहमा स्थानीय पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन भएको हुने
- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण तथा प्रबोधिकरणमा सरोकारवालाहरु सबैको सहभागिता भएको हुने
- नयाँ पाठ्यक्रमप्रति विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक लगायतका सरोकारवालाहरु सबैले समुहले अपनत्व ग्रहण गरी सो को सफल कार्यान्वयन भएको हुने ।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- प्राथमिकिकरण गरेका नयाँ पाठ्यक्रमहरु निर्माण र कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- धोकनो सिकाइलाई न्यूनीकरण गरी सर्वांगीण विकासमा जोड दिई एक्काइसौं शताब्दीको सीपहरु (समालोचनात्मक चिन्तन सुवनात्मकता, वैज्ञानिक चिन्तन, संचार, समन्वय बहुभाषिकता समस्या समाधान, नैतिकता र डिजिटल साक्षरता) समेट्ने गरी पाठ्यक्रमको निर्माण गरीनेछ ।
- विद्यालय तहका शिक्षकहरुको पेसागत विकास तथा तालिम सम्बन्धी पाठ्यक्रम, पाठ्यसामग्री विकास गरीनेछ ।
- पाठ्यक्रम निर्माण सम्बन्धी शिक्षक तालिम प्रदान गरीनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम विकास समुहको क्षमता वृद्धि गरीनेछ ।
- पाठ्यक्रममा हरेक बालबालिकालाई आफ्नो क्षमता महसुस गराई सम्पूर्णता विकासमा जोडिने पाठ्यवस्तु समावेश गरीनेछ ।
- पूर्वीया दर्शन तथा नेपाली मूल्यमान्यतामा आधारित उनिलाई विविध विषयमा समावेश गरी पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक निर्माण गरीनेछ ।
- आधारभूत तह सम्ममा स्थानीय भाषा मातृभाषाको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक निर्माण गरी शिक्षणको माध्यम स्थानीय भाषा. मातृभाषाको प्रावधान गरीनेछ ।
- सिकाई प्रक्रियालाई पूर्णता दिन प्रयोग, छलफल तथा विश्लेषणमा आधारित शिक्षण विधिको प्रयोग गरीनेछ ।
- प्रारम्भिक बालविकास, आधारभूत तथा माध्यमिक तहसम्मको लागि सन्दर्भ सामग्री निर्माण गरीनेछ ।
- शिक्षण सिकाई प्रक्रियामा शैक्षणिक सामग्रीको प्रयोगको अनुगमन तथा मल्याडकन गरीनेछ
- पाठ्यक्रम व्यवस्थापन पद्धतिको सबलिकरण र पाठ्यक्रमको प्रबोधिकरण गरीनेछ
- आधारभूत तहको स्थानीय निर्माण तथा पाठ्यक्रम निर्माण तथा विकास गर्दा विज्ञान प्रविधि, इन्जिनियरिगणित (स्टेम) लाई विषय र विषयवस्तुको रूपमा समावेश गर्दै पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तक पाठ्यसामग्रीलाई डिजिटाइजेशन गरीनेछ ।

६.७ शिक्षक व्यवस्थापन र विकास

६.७.१ परिचय

नेपाल सरकारले सन् २०१५ मे को इन्चोन र सेप्टेम्बरको संयुक्त राष्ट्र संघको साधारण सभाबाट पारित दिगो विकास लक्ष्यहरु मध्ये लक्ष्य ४ सबैका लागि समावेशी तथा समतामुलक गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता तथा आजीवन सिकेका अवसरहरु प्रोत्साहित गर्ने पुरा गर्न नेपालले राष्ट्रिय कार्य ढाँचा स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्न शिक्षक व्यवस्थापन तथा विकास अत्यन्तै आवश्यक छ। शिक्षकको योग्यता क्षमता, दक्षताको सिकाईमा प्रभाव पर्छ। नेपालमा विभिन्न योजना, परियोजना तथा कार्यक्रमहरुले शिक्षकको पेशागत क्षमता विकासलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रम संचालन गर्दै आएका हुन। शिक्षक तयारीका लागि माध्यमिक विद्यालयहरुले प्रविणता प्रमाण पत्र तह, विश्व विद्यालय तहले स्नातक तह र स्नाकोत्तर तह संचालन गर्दै आएका छन्। शिक्षक को पेशागत क्षमताको विकासका लागि दश महिने शिक्षक तालिम, TPD तालिम जस्ता थुप्रै तालिमहरु आमने-सामने तथा इन्टरनेटबाट संचालन हुदै आएका छन्। शिक्षक सेवा आयोगले शिक्षक अध्यापन अनुमति पत्रका लागि परीक्षा संचालन, रिक्त दरबन्दीमा शिक्षक आपूर्तिका लागि परीक्षा संचालन र स्थायी शिक्षकको बढुवाको लागि कार्य गरीरहेको छ।

६.७.२ वर्तमान अवस्था

६.७.२.१ शिक्षक तयारी

शिक्षण पेसालाई रोजेको पेसामा विकास गर्न नेपालको सोही योजना (२०८२/२०८३-२०८६/२०८७) ले यस पेसामा अब्बल प्रतिभाहरुलाई आकर्षित गर्न विश्व विद्यालयमा उत्कृष्ट सफलता हासिल गरेका व्यक्तिलाई सोझै शिक्षण सेवामा प्रवेश गर्न पाउने कानुनी व्यवस्था गर्ने उल्लेख गरेको छ। शिक्षक सेवा आयोग नियमावली २०५७ ले शिक्षक हुनका लागि शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्र अनिवार्य गरेको छ। स्थायी शिक्षक हुनका लागि शिक्षक सेवा आयोगले लिने छनौट परीक्षामा उत्तीर्ण हुन पर्ने, स्थायी शिक्षक बढुवा हुनाका लागि निश्चित मापदण्ड पुरा गरेको हुन पर्ने प्रावधान छ।

६.७.२. शिक्षण पेशामा आकर्षण र नियुक्ति

विद्यमान शिक्षा ऐन तथा नियमावलीहरुले शिक्षकहरुलाई शिक्षण पेशामा आकर्षित गराउन विभिन्न व्यवस्था गरेको पाईन्छ। शिक्षा नियमावली २०५९ ले पेसागत सुरक्षाका लागि तलब, भत्ता, उपदान, निवृत्तिभरण, औषधोपचार खर्च, संचित बिरामी बिदा, कार्यरत शिक्षक मृत्यु भएमा सन्ततिलाई छात्रवृत्ति आदि व्यवस्था गरेको हुनाले युवाहरुको शिक्षण पेसाप्रति आकर्षण बडेको भएपनि शिक्षण पेसामा प्रतिभावान, दक्ष र सक्षम व्यक्तिलाई प्रवेश सहज बनाउन आवश्यक छ। प्रदेश स्तरमा शिक्षा सेवा आयोग स्थापना गर्नुपर्ने, राहत तथा स्थानीय स्रोतबाट शिक्षक नियुक्ति गर्नु पर्दा प्रदेश स्तरको शिक्षा सेवा आयोगले छनौट परीक्षा लिने र सफल उमेदवारलाई गरेको सिफारिसको आधारमा नियुक्ति दिने व्यवस्था गर्न आवश्यक छ। हाल स्थानीय स्रोत शिक्षकले पाउने तलब विद्यालय पिच्छे फरक फरक तथा न्यून देखिन्छ। यसले पेसागत सन्तुष्टिमा प्रभाव पारेको छ। संघीय सरकारबाट दरबन्दीको व्यवस्था में स्थायी शिक्षक नियुक्ति मै नआउँदा सम्म स्थानीय स्तरमा स्थानीय स्रोत शिक्षकको दरबन्दी कायम गरी प्रदेश तथा संघ स्तरको शिक्षक सेवा आयोगले लिएको छनौट परीक्षाको करार सुचिमा भएका उमेदवारलाई नियुक्ति दिने र यस्तो उमेदवार उपलब्ध नभएमा प्रदेश

स्तरको शिक्षा सेवा आयोगले छनौट परीक्षा संचालन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्छ। सफल हुने शिक्षकलाई नेपाल सरकारले तोकेको तलब भत्ता पाउने गरी निवृत्ति गर्न आवश्यक छ।

६.७.२.३ शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप

कक्षा कोठाको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा अपेक्षित सुधार भएको देखिन्छ। कक्षाकोठामा बाल मनोविज्ञान, सिकाइका सिद्धान्त, शैक्षणिक सामग्री, इन्टरनेटको प्रभावकारी प्रयोग गर्न दक्ष, योग्य, उत्प्रेरित र विषयगत शिक्षकको अभाव छ।

६.७.२.४ शिक्षक पेसागत सहयोग पद्धति

नेपालमा रा. शि.प. यो. २०२८ ले विद्यालय सुपरिवेक्षणका लागि प्रा.वि.नि र मा.वि.नि. को व्यवस्था गरेको थियो। ग्रामिण विकासका लागि सेती परियोजना (२०३८-२०४८), प्राथमिक शिक्षा परियोजना (२०४२-२०४७), आधारभूत प्राथमिक शिक्षा परियोजना प्रथम (२०४९-२०५४) र दोस्रो (२०५६-२०६१), विज्ञान शिक्षा विकास परियोजना (२०४४-२०५१), प्राथमिक शिक्षा विकास परियोजना (१९९२-१९९९), माध्यमिक शिक्षा विकास परियोजना (१९९३-२०००), शिक्षक शिक्षा परियोजना (२००२-२००९), विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (२०६७/०६८-२०७२/०७३) हुदै हाल विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम (२०७३/२०७४-२०७७/२०७८) ले शिक्षकको पेसागत विकासलाई महत्व दिई देशभरिका १०५१ स्रोतकेन्द्रका स्रोतव्यक्ति मार्फत प्र. अ. लाइ व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम, शिक्षकहरूलाई विषयगत र विभिन्न किसिमका तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन भएको देखिन्छ। भ्रषिय सरकारको स्थापना भएपछी यो व्यवस्था हटेको छ। प्रदेश स्तरता एउटा मात्र रहेको तालिम केन्द्रले तालिम दिने कार्य र परिणामात्मक तथा परिणामात्मक रुपमा प्रभावकारी हुन सकेको छैन। स्थानीय स्तरमा शिक्षकलाई पेसागत सहयोग गर्न तालिम शाखाको स्थापना र आवश्यक पर्ने सबै किसिमका स्रोतको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक छ। विद्यालयहरूलाई आवश्यक पर्ने पूर्वाधारहरू सबै विद्यालयहरूमा पुर्‍याउन सकिएको छैन।

६.७.२.५ शिक्षक उत्तरदायित्व

गुणस्तरीय शिक्षा र शिक्षकको उत्तरदायित्व परस्पर सम्बन्धीत छन। बाल बालिकाको सिकाइ प्रति उत्तरदायित्व शिक्षकले दिने शिक्षा गुणस्तरीय हुन्छ। विद्यार्थीले हासिल गर्ने सिकाइ उपलब्धीका लागि शिक्षक अभिभावक र प्र.अ. उत्तरदायी हुनु पर्छ। शिक्षक सेवा आयोग नियमावलीले कार्य सम्पादन मुल्यांकन द्वारा स्थायी शिक्षकलाई प्र. अ. प्रति उत्तरदायी बनाउन खोजेको छ तर त्यो अपर्याप्त र प्रभावहीन छ। पन्ध्रौं योजनाले कक्षाकोठाको सिकाइ क्रियाकलापमा शिक्षकले बिताउने समयलाई जोड दिएको छ। विद्यार्थीद्वारा शिक्षकको निगरानी गरेको रुपमा यसलाई हेरि दिनाले यो कार्यक्रम प्रभावहीन भएको छ। शिक्षकको पद कुनै कारणले रिक्त भएमा र पद पूर्ति गर्न ढिलाई हुँदा विद्यार्थीहरूको सिकाइ क्रियाकलाप अवरुद्ध हुन्छ। स्थायी शिक्षक सेवानिवृत्त भै दरबन्दी रिक्त भएको अवस्थामा अर्को स्थायी शिक्षक नआउँदासम्म कक्षा कोठाको सिकाइमा संलग्न भएको सुनिश्चित गरी पारिश्रमिक तोकी शिक्षकलाई निरन्तरता दिने कानुनी व्यवस्था गर्नु पर्छ। अन्य कुनै कारणले शिक्षक पद रिक्त भएमा अर्को व्यवस्था नहुँदासम्म सक्षम सेवानिवृत्त शिक्षकलाई काममा लगाउने र पारिश्रमिक दिने व्यवस्था गर्नु पर्छ। यसबाट तत्कालै शिक्षकको आपूर्ति हुनाले विद्यार्थीको सिकाइ अवरुद्ध हुने छैन।

६.७.२.६ शिक्षक आपूर्ति र वितरण

शिक्षा नियमावली २०५९ को नियम ९२ अनुसार विद्यालयमा रहने शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था अनुसूची १२ मा गरीएको छ। पूर्व प्राथमिक मा १, प्राथमिक तहमा ५० जना भन्दा कम विद्यार्थी भए २, ५० भन्दा बढी भए कम्तिमा ३, कक्षा ६-८ का लागि कम्तिमा ४, कक्षा ९-१२ का लागि ८ जना शिक्षक रहने व्यवस्था गरेको छ। शिक्षक विद्यार्थी अनुपात हिमाली क्षेत्रका लागि १:४०, पहाडी क्षेत्रका लागि १:४५ तथा तराइ क्षेत्रका लागि ४:५० तोकेको छ। हाल शिक्षक व्यवस्थापन गर्दा नियमित अनुदान प्राप्त शिक्षक संख्या र अनुपातले तोके अनुसारको विद्यार्थी संख्या भन्दा जति बढी हुन्छन त्यतिको अनुपातमा चाहिने शिक्षकको तलब स्थानीय सरकार मार्फत विद्यालयले अनुदान पाउने व्यवस्था गरेको छ। यसरी पाउने अनुदानमा नियुक्ति हुनका लागि स्थानीय स्रोतमा कार्यरत शिक्षकहरुमा प्रतिस्पर्धा बढेको देखिन्छ। शिक्षक नियुक्ति गर्दा विद्यालयको विषयगत आवश्यकताका आधारमा गर्नु पर्दछ। उपर्युक्त अवस्थाहरुको विश्लेषण गर्दा निम्नलिखित चुनौतिहरु पहिचान गरीएका छन।

- शिक्षण पेसालाई आकर्षक बनाउनु ।
- सक्षम शिक्षक आपुर्तिका लागि शिक्षा विषय अध्यापन गर्ने संस्थाहरुमा विद्यार्थी भर्ना र शिक्षण सिकाइ तथा मुल्यांकन प्रक्रिया सुधार गरी व्यवस्थित गराउनु।
- पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका सिकाइ उपलब्धी हासिल गर्नु गराउनु, शिक्षण सिकाइलाई विद्यार्थी केन्द्रित बनाउनु तथा शिक्षण क्रियाकलापमा विविधता ल्याउनु ।
- विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धीलाई शिक्षकको कार्य सम्पादन मुल्यांकनसंग आबद्धगर्ने कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नु ।
- विषयगत दरबन्दी मिलान गर्नु र आवश्यक दरबन्दीकी पूर्ति गर्नु ।

६.७.३. उद्देश्य:

- सबै तहमा शिक्षकहरुको योग्यता पुनरावलोकन गरी विषयवस्तुमा निपुण शिक्षकको सुनिश्चितता गर्नु
- शिक्षक विकास तथा निरन्तर पेशागत सहायता प्रणाली स्थापना गर्नु

६.७.४ रणनीतिहरु

- शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा तहगत र विषयगत रुपमा शिक्षक दरबन्दी मिलान, दरबन्दी पुनर्वितरण गर्ने
- प्रारम्भिक बाल विकास तथा कक्षा १-३ का लागि कक्षा १२ उत्तिर्ण, कक्षा ४-८ का लागि स्नातक उत्तीर्ण र कक्षा ९-१२ का लागि स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण शिक्षक योग्यता सुनिश्चितता गर्ने।
- स्थानीय स्रोतबाट शिक्षक नियुक्ति गर्नु पर्दा शिक्षक सेवा आयोगको प्रतीक्षा सुचिमा रहेका उमेदवारहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिने र सो उपलब्ध हुन नसकेमा स्थानीय स्तरको छनौट समिति द्वारा शिक्षक सेवा आयोगले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुसार छनौट परीक्षा लिई गरेको सिफारिश भएका लाई पहिलो प्राथमिकता दिने ।
- स्थानीय तहमा विषयगत शिक्षक संजाल तयार पार्ने।

- विषयगत दक्षता भएका र तालिम प्रशिक्षण अनुभव भएका कार्यरत शिक्षक तथा सेवा निवृत्त शिक्षक द्वारा पेशागत सहयोग पद्धतिको विकास गर्ने

६.७.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

सक्षम र अभिप्रेरित शिक्षकको व्यवस्था भई विद्यार्थीको सिकाईमा सुधार भएको हुनेछ।

ख. नतिजाहरु

- विभिन्न तहका शिक्षकमा प्रवेशका लागि हालको न्युनतम शैक्षिक योग्यता पुनरावलोकन तथा सुधार हुने
- शिक्षण पेशा थप प्रतिस्पर्धी र सम्मानित हुने
- पेशागत विकासका प्रावधानहरुको विस्तार र सुदृढीकरण भई स्थानीय तहमा शिक्षक पेशागत सहयोग प्रणाली निरन्तर पेशागत सहयोग प्राप्त हुने
- शिक्षकहरुको उपस्थिति, शिक्षण विधि तथा तौर तरिका र कार्य सम्पादनमा सुधार हुने
- शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा तहगत, क्षेत्रगत र विषयगत रूपमा शिक्षक दरबन्दी मिलान तथा पुनर्वितरण नहुने

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- स्थानीय स्रोत शिक्षक नियुक्ति, सेवा सुविधा सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरीनेछ ।
- विद्यार्थी संख्या र विषयको आधारमा दरबन्दी कायम र पुनर्वितरण गरीनेछ।
- सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको स्वास्थ्य बिमा गरीनेछ।
- शिक्षा संकायमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको शिक्षण अभ्यास कार्यक्रमलाई व्यवस्थापन गर्न कार्यशाला संचालन गरीनेछ।
- प्रत्येक विद्यालयमा पर्याप्त शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन गरीनेछ।
- कक्षा ५ र ८ को प्रमुख विषयको सिकाई उपलब्धी परिक्षण गरीनेछ।
- विषयगत तथा शिक्षणमा प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धी शिक्षण तालिम संचालन गरीनेछ।
- का. स. मु. अर्ने गरी विषयविज्ञबाट शिक्षकको कक्षावलोकन गरीनेछ ।
- राहत तथा स्थानीय स्रोत शिक्षकको का स मु को आधारमा प्रोत्साहनको लागि कार्यविधि तयार गरीनेछ ।
- शिक्षक संख्या र विद्यार्थी संख्या अनुपात तथा विषयगत आवश्यकताको आधारमा दरबन्दी निर्धारण गरीनेछ।
- रिक्त दरबन्दीमा स्थानीय स्रोतबाट शिक्षक नियुक्त गर्न कार्यविधि तयार गरीनेछ ।
- विषय विज्ञ शिक्षक सेवा निवृत्त शिक्षकको संजाल तयार गरीनेछ ।

६.८ विद्यालय व्यवस्थापन

६.८.१ परिचय

वर्तमान विश्व परिवेशमा शिक्षा विकासको प्रमुख पुर्वाधार हो। यसले व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको हुन्छ। बालबालिकाहरूलाई समय सापेक्ष गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गरी सभ्य, सु-संस्कृत समाजको विकास गर्नु आजको आवश्यकता हो। यस सन्दर्भमा विद्यालय व्यवस्थापन महत्वपूर्ण पाटो हो। विद्यालय व्यवस्थापन पक्षले स्थानीय समुदाय, सम्बन्धीत सरोकारवालाहरूको भूमिकालाई थप जिम्मेवार बनाई विद्यालय प्रशासनलाई समुदायप्रति उत्तरदायी र जिम्मेवार बनाईनु पर्छ। विद्यालयमा सबैको विश्वास प्राप्त गर्न विद्यालयमा गरीने हरेक क्रियाकलाप तथा कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता, निष्पक्षता तथा पारदर्शिता हुनु आवश्यक छ। बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकास, गुणस्तरीय शिक्षा प्रदानका लागि नेपालको संविधानमा भएको प्रावधानलाई लागु गरी शिक्षा क्षेत्रको समुन्नत र न्यायोचित विकासमा विद्यालय व्यवस्थापन पक्षको महत्वपूर्ण योगदान रहन्छ:

६.८.२ वर्तमान अवस्था

बर्दगोरिया गाउँपालिका अन्तर्गत शैक्षिक व्यवस्थापनको पक्ष सुधारोन्मुख रहेको भएतापनि धेरै जसो विद्यालयहरूमा भौतिक पुर्वाधारको कमि रहेको, तहगत प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापन हुन नसकेको अवस्था समेत रहेको छ। हाल बर्दगोरिया गाउँपालिकामा १७ वटा सामुदायिक विद्यालयमा आधारित सामुदायिक बालविकास केन्द्रहरू ३९ बालविकास केन्द्रहरू, २२ वटा संस्थागत विद्यालयहरूमा २२ बालविकास केन्द्र गरी जम्मा ६१ रहेका छन्। छात्रावासको संख्या १ रहेको छ। शैक्षिक सत्र २०८३ IEMIS Report अनुसार सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा ६३६५ विद्यार्थीहरू र संस्थागत विद्यालयहरूमा जम्मा ५९६५ विद्यार्थीहरू अध्ययनरत छन्। विभिन्न विद्यालयहरूमा शिक्षक तथा विद्यार्थी अनुपात मिलेको देखिदैन। विद्यालयहरूमा विद्यालयका पदाधिकारी तथा शिक्षकहरूको विचमा तालमेल मिलेको देखिदैन। विद्यालयका विभिन्न पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ। उल्लेखित अवस्थाहरूलाई विश्लेषण गर्दा विद्यालय व्यवस्थापन क्षेत्रमा निम्न चुनौतिहरू पहिचान गरीएका छन्:

- विद्यालयले बोलाएको अवस्थामा मात्र न्युन अभिभावकहरू विद्यालयमा आउनु अन्य समयमा विद्यालयको अवस्थाको बारेमा कुनै जानकारी नै नलिनु
- विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन प्रक्रियामा बढि चासो दिनु तर गठन पश्चात बैठकमा नियमित उपस्थिति नहुनु
- विव्य स को बैठकमा बालबालिकाको शैक्षिक गुणस्तर, सिकाई उपलब्धी जस्ता कुरामा छलफल केन्द्रित न्युन हुने तर भौतिक पुर्वाधार, शिक्षक नियुक्ति जस्ता पक्षमा छलफल बढि केन्द्रित हुने
- विव्य स ले अभिभावकहरूको सहयोग र विश्वास लिन नसकेको
- विव्य सका सदस्यहरूलाई शिक्षा ऐन नियमावलीहरूमा तोकिएका आफ्ना काम, कर्तव्य र अधिकारहरूको बारेमा जानकारी नहुनु
- विद्यालयका विभिन्न क्रियाकलापहरूका राजनितिक प्रभाव बढि हुनु

- शिक्षक अभिभावक संघ गठन भएको भएपनि निष्क्रिय रहनु
- विद्यालयका व्यवस्थापकिय पक्ष वि व्य स को मात्र जिम्मेवारी हो भन्ने मानसिकता रहनु
- शि अ संघका सदस्यहरूलाई शिक्षा ऐन नियमावलीहरूमा तोकिएका आफ्ना काम, कर्तव्य र अधिकारहरूको बारेमा जानकारी नहुनु
- विद्यालयको सामाजिक परीक्षणमा अनिवार्य उपस्थित हुनुपर्ने बाहेक शि अ संघको स्वतः उपस्थिति बैठक बस्ने गरेको
- प्रधानाध्यापकहरू लामो समय देखि एउटै विद्यालयमा मात्र सिमित हुनु
- विद्यालयका प्र.अ. हरू प्रशासनिक कार्यमा मात्र सिमित नरहो बाह्य व्यवस्थापकिय पक्षमा समेत बाध्यात्मक रूपमा काम गर्नु परेको
- प्रअको कार्यसम्पादनलागि करार सम्झौता भएकाले आकार्य गरीरहेको
- वि व्य स र शि अ संघ राम्रो सम्बन्ध कायम हुन नसकेको
- विद्यालयका सरोकारवालाहरूलाई प्र.अ. ले परिचालन नगरी आफु मात्रै अधिकांश समय खट्ने

६.८.३ उद्देश्यहरू

- विद्यालय शिक्षाको भौतिक प्रशासनिक तथा शैक्षणिक पक्षको व्यवस्थापन गर्नु ।
- विद्यालयका सम्बद्ध पदाधिकारीहरूलाई विद्यालयप्रति जिम्मेवार बनाउनु ।
- विद्यालयको तह अनुसार शैक्षिक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नु ।
- विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गर्नु पर्ने ।

६.८.४ रणनीतिहरू

- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ प्रजातान्त्रिक वातावरणमा गठन गरी विद्यालयका सम्पूर्ण गतिविधिप्रति जिम्मेवार बनाउने ।
- वि व्य स को बैठकलाई नियमित गर्ने र शैक्षणिक गतिविधिहरूमा केन्द्रित भई निर्णय गर्ने र त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- विद्यालयमा तह अनुसारको भौतिक पूर्वाधार र जनशक्तिको व्यवस्थापन गराउने ।
- शिक्षक लगायत विद्यालयका विभिन्न पदाधिकारीहरूलाई तिनीहरूका काम, कर्तव्य तथा अधिकारहरूका बारेमा जानकारी गराउन विभिन्न समयमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने
- विद्यालयमा गरीने शैक्षणिक गतिविधिहरूको अनुगमन गरी सम्बन्धीत पक्षलाई सुझाव दिने
- अभिभावकहरूको क्षमता विकास गरी बालबालिका प्रति जिम्मेवार बनाउने
- विद्यालयप्रति अभिभावकहरूको भुमिका, सहयोग र सकारात्मक धारणाको विकास गराउने
- विद्यालयका शिक्षक, कर्मचारी र व्यवस्थापकहरूको राजनीति प्रतिको आवद्धता हटाइ विद्यालयप्रति जिम्मेवार बनाउने
- विद्यालयको सामाजिक परीक्षण गराउँदा आर्थिक पक्षलाई मात्र जोड नदिएर सम्पूर्ण पक्षको वास्तविक मुल्याङ्कन गरी विद्यालयलाई सुझाव दिने र सार्वजनिकिकरण गर्ने

- तह अनुसार योग्यता पुगेका प्रधानाध्यापकहरूको नियुक्ति गरी कार्य सम्पादन करार गर्ने
- प्रधानाध्यापकहरूलाई दोहोरो जिम्मेवारीको बोझबाट मुक्त गरी प्रशासनिक र विद्यालय सुधारका कार्यमा मात्र विशेष जिम्मेवारी प्रदान गर्ने
- विद्यालयको गुणस्तर सुधारका लागि प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणको विकास गर्ने
- सरोकारवालाहरूको पूर्ण सहभागितामा विद्यालय सुधार योजना र गुणस्तर सुधारका योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्ने
- सरोकारवालाका गुनासो सुन्न पालिकास्तरमा गुनासो सुनुवाई संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने
- विद्यालयका लेखा कर्मचारी र प्रधानाध्यापकहरूका लागि लेखा व्यवस्थापन तालिमको व्यवस्था गर्ने
- गाउँपालिकाले शिक्षकहरूसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरी निश्चित समयावधिका लागि प्रधानाध्यापकको पदमा नियुक्त गरी असल काम गर्नेलाई प्रशंसा तथा सम्मान गर्ने
- बाल क्लब, रेडक्रस, इको क्लब, स्काउट जस्ता विद्यार्थीको सामूहिक समितिहरू गठन गर्ने
- गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा आवश्यक पर्ने स्रोत, साधन र जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने

६.८.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- बर्दगोरिया गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण शैक्षिक संस्थाहरूको शैक्षिक, भौतिक र व्यवस्थापकिय पक्षहरू सबल भएका हुनेछन्।
- गाउँपालिकाको औषत सिकाई उपलब्धी ७० पुगेको हुनेछ।

ख. नतिजाहरू

- विद्यालयका सम्बद्ध सबै पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास भएको हुने
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघ शान्तपूर्ण तवरमा गठन भएको हुने
- प्रधानाध्यापक, शिक्षक र विद्यालय सम्बद्ध पदाधिकारीहरू विद्यालयप्रति जिम्मेवार भई कार्यसम्पादनमा अति सक्रिय भएका हुने

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरी अभिभावकहरूको विद्यालयमा सहभागिता बढाईनेछ।
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षक अभिभावक संघको क्षमता अभिवृद्धिका लागि वार्षिक रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।
- करार सम्झौताका आधारमा प्रधानाध्यापकको नियुक्ति गरीनेछ।
- शिक्षकहरूको लागि आवश्यकता अनुसार तालिम सञ्चालन गरीनेछ तथा कार्यमुलक अनुसन्धान गर्नमा जोड दिईनेछ।
- गाउँपालिकास्तरमा विज्ञहरूलाई समेटेर विषयगत समिति गठन गरीनेछ र उक्त समितिबाट आवश्यकता अनुसार शिक्षकहरूको कक्षा अवलोकन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण समेत प्रदान गरीनेछ।
- विद्यालय सम्बद्ध सबैको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू नियमित सञ्चालन गरीनेछ।

६.९ निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षा

६.९.१ परिचय

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरीकलाई राज्यबाट आधारभूत तहसम्म शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म शिक्षा निःशुल्क पाउने हक सुनिश्चित गरेको छ। औपचारिक शिक्षामा पहुँच नपुगेका बालबालिका तथा प्रौढहरूलाई शिक्षामा पहुँच विस्तार गर्न, जीविकोपार्जनमा सहयोग पुत्राउन र संसारसँग आवद्ध गर्न प्रचलनमा ल्याइएका पछिल्ला अवधारणाहरू हुन निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षा। निरक्षरका लागि साक्षरता, साक्षरका लागि साक्षरोत्तर, सिकाई अवसरका लागि स्तरवृद्धि, शिक्षासँग सीप र आम्दानी जोड्दै शिक्षित समाजको विकासका लागि अनौपचारिक, निरन्तर, खुला एवं जीव्यपर्यन्त शिक्षाले काम गर्दछ। संविधानले सुनिश्चित गरेको शिक्षा पाउने हक, राष्ट्रिय शिक्षा नीतिले अबलम्बन गरेको सिद्धान्त, दिगो विकास लक्ष्य ४ तथा आवधिक योजनाले अपेक्षा गरेको प्रत्येक नागरीकले शिक्षा पाउने हकको कार्यान्वयन गर्न औपचारिक शिक्षा संगै अनौपचारिक शिक्षा प्रणालीले योगदान गर्दछ। वि. सं. २०८५ वैशाख १ गतेदेखि आधारभूत शिक्षा प्राप्त नगरेको व्यक्ति नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तहको कुनै पनि सरकारी सेवामा वा नेपाल सरकार प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व, अनुदान वा नियन्त्रणमा रहेको कुनै पनि पदमा निर्वाचित, नियुक्ति वा मनोनयन हुन वा कुनै रोजगारी प्राप्त गर्ने नपाउने व्यवस्था भएसँगै निरन्तर शिक्षा खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षाको भूमिका अझै महत्वपूर्ण रहेको देखिन्छ।

६.९.२ वर्तमान अवस्था

आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको जिम्मेवारी स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएसँगै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले अनौपचारिक सिकाइको व्यवस्थापन अन्तर्गत संरचना, लगानी, अपनत्व जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई प्रदान गरेको छ। शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रबाट प्रकाशित तथ्याङ्क, २०७६ अनुसार हालसम्म राष्ट्रिय युवा साक्षरता १५-२४ वर्ष ९२ प्रतिशत क राष्ट्रिय प्रौढ साक्षरता १५ वर्षको ५८ प्रतिशत रहेको छ। हाल बर्दगोरिया गाउँपालिका साक्षर गाउँपालिक घोषणा भइसकेको छ। विगतमा निरक्षरहरूलाई साक्षर गराउन उल्लेखनिय भुमिका खेल्ने सामुदायिक सिकाई केन्द्रको भूमिका सहानीय रहेको छ भने आधारभूत तह पुरा नगरी विद्यालय छोड्ने ठुलो संख्या रहेको छ। स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा शाखाको कार्यविवरण यस सम्बन्धी विषय समावेश भए पनि यस विषयले प्राथमिकता पाएको देखिदैन। यसरी हेर्दा शिक्षा क्षेत्र एउटा सिङ्गै पाटोको रूपमा रहेको अनौपचारिक शिक्षा तथा आजीवन सिकाईले न व्यक्तिगत रूपमा न त संस्थागत रूपमा र प्रणालीगत रूपमा नै क्षमता विकास गर्ने विषयले महत्व पाएको देखिन्छ। उल्लेखित अवस्थाहरूलाई विश्लेषण गर्दा निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षा क्षेत्रमा निम्न चुनौतिहरू पहिचान गरीएका छन।

- साक्षर व्यक्तिहरूलाई निरन्तर शिक्षाको कार्यक्रम दिन नसक्नु
- साक्षरता कार्यक्रममा सहभागि भएका व्यक्तिहरूले सिकेका ज्ञान र सीपलाई रोजगारसँग जोड्न नसकिनु

- अनौपचारिक शिक्षा र जीवनपर्यन्त शिक्षा संचालन गर्ने संस्था र संयन्त्रको प्रयास विकास र व्यवस्था र विकास नहुनु
- साक्षर भएकाहरू सीपको प्रयोग र अभ्यास नहुँदा पुनः निरक्षर हुनुपरेको
- शैक्षिक सत्र पुरा नगरी बिचैमा छोड्ने र नियमित नहुने बालबालिकाको संख्या समेत बढि रहेको
- महिला, पछाडि परेका वर्गलाई लक्षित गरी जीवनोपयोगी सीप, लघु ऋण, अनुदान र रोजगारीको अवसर दिने जस्ता कार्यक्रमलाई एकिकृत रूपमा सञ्चालन नगरीएको

६.९.३ उद्देश्यहरु

- निरक्षर व्यक्तिहरूलाई साक्षर बनाउनु ।
- सामुदायिक सिकाई केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धि गरी केन्द्रलाई विद्यालय तहको शिक्षा प्रभावकारी बनाउने सहयोगी संस्थाको रूपमा विकास गर्नु
- सामुदायिक सिकाई केन्द्रलाई शैक्षिक सूचना केन्द्रको रूपमा विकास गर्नु
- निस्तर शिक्षा, जीवनपर्यन्त शिक्षा, खुला शिक्षा, आयमूलक तथा सीपमूलक जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरी व्यक्तिका दैनिक जीवनसंग सम्बन्धीत आवश्यकताहरूको परिपूर्ति गर्नमा सहयोग गर्नु
- भिन्न कारणले विद्यालय बाहिर रहेका र बिचैमा विद्यालय छोड्ने बालबालिकाहरूलाई वैकल्पिक कक्षा मार्फत सिकाई गरी साधारण विद्यालयको प्रवाहमा समाहित गर्नु

६.९.४ रणनीतिहरु

- निरक्षर व्यक्तिहरूलाई साक्षर हुने अवसर प्रदान गर्ने।
- गाउँपालिकाले प्रचलित ऐन कानूनमा आधारित भएर सामुदायिक सिकाई केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका तयार गर्ने।
- सिकाई केन्द्रको पदाधिकारीलाई सार्वजनिक शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्नकालागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- प्रत्येक वडामा सामुदायिक सिकाई केन्द्रको स्थापना गर्ने।
- अनौपचारिक शिक्षा र जीवनपर्यन्त शिक्षा संचालन गर्ने संघ संस्था बीच समन्वय समूह बनाई परिचालन गर्ने।
- निरन्तर, जीवनपर्यन्त र खुला शिक्षाको कार्यक्रम आयोजना गर्ने
- स्थानिय परिवेश र आवश्यकता अनुसार आय आर्जनको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- सीप सिकेकाहरूलाई काम गर्न आर्थिक स्रोत जुटाउने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- सबैलाई कक्षा ८ सम्मको आधारभूत शिक्षाको अवसर प्रदान गर्ने
- विचमा विद्यालय छोड्ने वरमा न्यूनीकरण गर्ने
- महिला तथा पिछडिएका लक्षित समूहका प्रौढहरूलाई जीवनोपयोगी सीपको विकास गरी सिकाइमा निरन्तर सहयोग पुर्याउने

६.९.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- १५ वर्षभन्दा माभिकी साक्षरता १०० प्रतिशत पुगेको हुनेछ।
- ५ वर्षभन्दा माथिको साक्षरता १०० प्रतिशत पुगेको हुनेछ।
- १५ देखि २४ वर्षको साक्षरता १०० प्रतिशत पुगेको हुनेछ।
- विद्यार्थीहरूको बीचमा विद्यालय छोड्ने दर ५ प्रतिशत पुगेको हुनेछ।
- आवश्यकता अनुसार सामुदायिक सिकाई केन्द्रको विस्तार भएको हुनेछ।

ख. नतिजाहरू

- सबै नागरीकहरूलाई साक्षरता, निरन्तर शिक्षा खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त शिक्षा र सिकाईको प्राप्त हुने
- सामुदायिक सिकाई केन्द्रको संस्थागत संयन्त्र एवं सञ्चालन मापदण्ड तयार भई एकीकृत सेवा प्रवाह गर्ने आज सिकाई केन्द्रको रूपमा विकास हुने
- निरन्तर, खुला, अनौपचारिक जीवनपर्यन्त शिक्षा र सिकाईबाट सीपमुलक जनशक्ति उत्पादन हुने
- विद्यालयमा नियमित उपस्थित भई शिक्षा निरन्तर गर्न नसक्ने तथा बढी उमेर भएका व्यक्तिका लागि वैकल्पिक सिका प्रबन्ध हुने ।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- आवश्यकताको पहिचान गर्ने गरी लघु कक्षा सञ्चालन गरीनेछ ।
- परीक्षा दिएर बसेका विद्यार्थीहरूलाई स्वयं सेवकको रूपमा परिचालन गरीनेछ ।
- सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका लेखन, पारित र जारी गरीनेछ।
- तहगत रूपमा सिकाई केन्द्रका पदाधिकारीहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरीनेछ।
- सिकाई भ्रमणको आयोजना गरीनेछ ।
- सामुदायिक केन्द्र स्थापनाका लागि गाउँपालिका तथा वडा शिक्षा समिति लाई जिम्मा दिइनेछ।
- स्थानीय स्रोतबाट बजेटको व्यवस्था गरी कार्यालयको स्थापना गरीनेछ ।
- सुचना प्रविधिमा दक्ष तथा सीपयुक्त जनशक्तिको व्यवस्था गरीनेछ ।
- शैक्षिक सुचनाहरू नियमित रूपमा केन्द्रिय शैक्षिक सुचना तथ्याङ्क प्रणालिमा नियमित रूपमा अद्यावधिक गरीनेछ।
- सामुदायिक सिकाई केन्द्र र त्यस सँग काम गर्ने शैक्षिक संघ संस्थाहरूको समन्वय समिति बनाइनेछ।
- निरन्तर शिक्षा, लघु कक्षा सञ्चालन गर्दा घर, परिवार, समाज र जीवनमा प्रयोग हुने विषयवस्तुहरूलाई जोड दिइनेछ।
- स्थानीय परिवेश अनुसारको सीपको लागि तालिम र सञ्चालन गरी आयमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।
- आर्थिक स्रोत जुटाउन जोडकोष (Matching Fund) स्थापनाको कार्यविधि बनाई, जोडकोषको स्थापना गरी सञ्चाल गरीनेछ।
- सामुदायिक सिकाई केन्द्रबाट कक्षागत विद्यार्थीको सर्वेक्षण गरी विद्यार्थीलाई विद्यालयको मूल धारमा सहभागी गराउन गाउँपालिकाभित्र अभियानको रूपमा प्रचार प्रसार गरीनेछ।

- उमेर र अवस्थाले मूल धारमा आउन नसक्नेहरूका लागि खुला विद्यालय, तथा वैकल्पिक विद्यालय जस्ता कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ ।
- बीचमा विद्यालय छोड्ने विद्यार्थीहरूको पहिचान गरी पृष्ठपोषण कक्षा सञ्चालन गरीनेछ साथै समस्याको सम्बोधन गरी विद्यालयमा पुनः प्रवेश गराइनेछ ।
- घर परिवारमा पढाइको वातावरण बनाउनका लागि अभिभावकहरूलाई सचेतनामुलक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरीने छ ।
- महिला तथा पिछडिएका लक्षित समूहहरूको पहिचान गरी दक्षता र मागका आधारमा सीप तथा तालिम प्रदान गरीनेछ ।

६.१० गुणस्तरीय सार्वजनिक शिक्षा

६.१०.१ परिचय

गुणस्तरीय सार्वजनिक शिक्षा एक आधारभूत मौलिक अधिकार हो। सम्पूर्ण बालबालिकाहरूलाई समावेशी र समानताम आधारित गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने राज्यको दायीत्व हो। गुणस्तरीय शिक्षा बालबालिकाको लिंग, जाती, जातिय, सामाजिन आर्थिक स्थिति वा भौगोलिक स्थानको प्रवाह नगरी उसको सर्वांगिन विकास शारिरिक, मानसिक, सामाजिक, भावनात्मक संज्ञानात्मक विकासमा केन्द्रित हुन्छ। गुणस्तरीय शिक्षा अर्थपूर्ण तथा सान्दर्भिक साथै विद्यार्थी र समाजको आवश्यकतामा आधारित हुन्छ। गुणस्तरीय शिक्षाका मापदण्डको सम्बन्धमा समान अवधारणा पाइदैन। गुणस्तरीय, शिक्षाको बुर्दोगत मापदण्डहरूमा समानत नभए पनि राज्यले तय गरेको शिक्षा निति, शिक्षाको व्यक्तिगत, सामाजिक र राष्ट्रिय उद्देश्य प्राप्तिका लागि निर्माण गरीएका पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तक, विद्यालयको भौतिक सुविधा पठनपाठनको वातावरण एवं मूल्याङ्कन जस्ता पक्षहरूले गुणस्तरीय शिक्षामा महत्वपू भूमिका खेल्ने कुरामा दुईमत छैन। यसका साथै विषयगत शिक्षकको योग्यता, शिक्षण सीप पेशा प्रतिको जवाफदेहिता र शैक्षि व्यवस्थापन गुणस्तरीय शिक्षा प्रभाव पार्ने माध्यम हुन् । UNICEF ले पाँचवटा तत्त्वहरूको आधारमा गुणस्तरीय शिक्षालाई परिभाषि गरेको छ जसमा विद्यार्थीको वाहा अनुभव, सिकाई गर्ने वातावरण, शैक्षिक विषयवस्तु सिकाई प्रक्रिया शैक्षिक परिणाम पर्दछन।

६.१०.२ वर्तमान अवस्था

गुणस्तरीय शिक्षा आजको आवश्यकता भन्ने नारालाई मध्यनजर गर्दै सन् २०१५ मा संयुक्त राष्ट्र संघले सन २००३ सम्ममा हासिल गर्ने गरी निर्धारण गरेको दिगो विकास लक्ष्य (Sustainable Development Goal SDG) (२०१५-२०३०) का १७ ओटा लक्ष्यमा चौथो लक्ष्यले "सबैका लागि समावेशी र समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता एवं जीवनपर्यन्त सिकाई अवसर, भन्ने पक्षमा जोड दिएको छ। फलस्वरूप नेपाल सरकारले दिगो विकास लक्ष्य ४ को नेपाल राष्ट्रिय कार्यढाँचा निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । त्यसैगरी विद्यालय क्षेत्र विकास योजना (SSDP) (२०७३/०७४ - २०७९/०८०) ले सबैका लागि शिक्षा (EFA 2004-2009), माध्यमिक शिक्षा

सहयोग कार्यक्रम (SESP 2003-2008), शिक्षक शिक्षण परियोजना (TEP 2002-2007) विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना (SSRP 2009-2016) मार्फत सबैलाई गुणस्तर शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने सरकारले गरेको प्रणवहकलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने लक्ष्य लिएको छ। शैक्षिक गुणस्तर भन्ने कुरा नाप्न पनि कठिन छ । सामान्यतया विद्यार्थीले विभिन्न परीक्षामा प्रा गर्ने सफलता तथा अङ्कलाई गुणस्तर भन्ने गरीन्छ तर शिक्षाको गुणस्तरलाई परीक्षामा प्राप्त गरेको अंकमा सिमित गर्न सकिदैन। विद्यालयहरूको नियमित अनुगमन गर्नको लागि जनशक्तिको अभाव छ। विक्षित तह पुरा गरेपछि विद्यार्थीहरूमा जुन व्यवहार देखिनुपर्छ त्यो देखिएको पाँईदैन। उल्लेखित अवस्थाहरूलाई विश्लेषण गर्दा निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाई, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षा क्षेत्रमा निम्न चुनौतिहरू पहिचान गरीएका छन् ।

- पाठ्यक्रमले तोकेका सक्षमताहरू विद्यार्थीहरूमा नपाईनु
- विद्यार्थीहरूमा नैतिकता तथा व्यावहारिक ज्ञानको अभाव हुनु
- व्यवहारको सकारात्मक परिवर्तन नै शिक्षा भएपनि उक्त धारणा बमोजिमको व्यवहार नपाईनु
- शिक्षकहरू नयाँ शिक्षण पद्धति प्रति अद्यावधिक हुन नसक्नु
- विद्यालयमा पुरस्कार र दण्डको प्रयोग न्युन मात्रामा हुनु

६.१०.३ उद्देश्यहरू

- विद्यालय तहको शिक्षामा समतामूलक पहुँच र समावेशी सहभागिता सहित सबैका लागि गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्नु
- विद्यालयको वातावरण भय, विभेद र दुर्व्यवहारमुक्त तथा विविधता अनुकूल बनाई बालबालिकालाई बालमैत्री वातावरणमा सिकाई क्रियाकलापमा सहभागी हुनसक्ने गरी भौतिक तथा शैक्षिक वातावरण सुधार गर्नु
- ज्ञान र सीपको विकास, शिक्षाका सिद्धान्त र पद्धतिमा आएका परिवर्तनको विषयमा शिक्षकहरूलाई अद्यावधिक गराउनु
- शिक्षण सिकाई प्रकृया बालकेन्द्रित, सहभागितामूलक साथै क्रियाकलापमुखि र प्रभावकारी बनाउनु
- विद्यार्थीहरूको मूल्याङ्कन गर्न परिपाटीलाई स्तरीय र सामयिक बनाउनु
- शिक्षाका सबै निकाय तथा विद्यालयमा सुशासन प्रवर्धन गरी बालबालिकाको सिकाई प्रति उत्तरदायी प्रणालीको विकास गर्नु
- गुणस्तरीय शिक्षाको मापदण्ड निर्धारण गर्नु ।

६.१०.४ रणनीतिहरू

- विद्यालय उमेरका बालबालिकालाई आधारभूत तह सम्ममा गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँचको सुनिश्चित गर्ने
- विद्यालयका सम्पूर्ण गतिविधिहरूमा समावेशी सहभागितालाई प्रोत्साहन गर्ने
- विद्यालयलाई बालमैत्री छात्रामैत्री, अपाङ्गमैत्री, सुरक्षित हिसारहीत एवं भयरहीत सिकाई केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने

- स्तरीय मापदण्डका आधारमा विद्यालय तथा शिक्षण संस्थाको भौतिक पूर्वाधार र सिकाइ वातावरण निर्माण गरी विपद उत्थानशिल बनाउने
- स्थानिय परिवेश अनुकूल र आवश्यकतामा आधारित स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण गर्ने
- शिक्षक र कर्मचारीको वर्तमान परिपक्ष अनुरूप क्षमता अभिवृद्धि गरी दक्ष, योग्य र सीपयुक्त जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने
- विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार आवृत्ति आर्थिक शैक्षिक सहयोग जस्ता कार्यक्रमद्वारा विद्यार्थीहरूमा पढाइपति उत्सुकता स्वयं अग्रसर हुने वातावरण सृजना गर्ने
- निरन्तर विद्यार्थी मुल्याङ्कनलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारीका साथ कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- निर्णयात्मक मूल्याङ्कनलाई स्तरीय र सामयिक बनाउने
- विद्यार्थी, शिक्षक, अविभावक र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र भूमिका स्पष्ट रूपमा निर्देश गर्ने
- गाउँपालिका शिक्षा समितिले शिक्षा सम्बन्ध सरोकारवालाहरूसँग छलफल तथा अन्तर्क्रिया गरेर गाउँपालिकामा माध्यमिक शिक्षा सम्मको गुणस्तरयीता मापन गर्ने मापदण्डहरू निर्धारण गर्ने ।

६.१०.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- सबैका लागि समावेशी र समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता भएको हुनेछ ।
- विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षण क्रियाकलापको अभ्यास र नविन शिक्षण विधिहरूको प्रयोग भएको हुनेछ ।
- विद्यार्थी सकारात्मक व्यवहार र नैतिक चरित्रको विकास भएको हुनेछ ।

ख. नतिजाहरू

- विद्यालय तहको शिक्षामा सबै बालबालिकाको समतामूलक पहुँच हुने ।
- शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप स्वस्थ, सुरक्षित, आधारभूत सुविधा सम्पन्न, सौहार्दपूर्ण वातावरणमा सञ्चालन
- स्थानिय पाठ्यक्रमको निर्माण र कार्यान्वयन हुने ।
- विद्यार्थीहरूमा पढाइप्रति रुचि, उत्सुकता र स्वयं अग्रसर हुने वातावरणको सृजना हुने ।
- विद्यालय तथा शिक्षण संस्थासंग सरोकार राख्ने सम्पूर्ण पक्ष आफ्नो काम, कर्तव्य र भूमिका प्रति उत्तरदायी हुने
- विद्यार्थीको मुल्याङ्कन प्रणाली स्तरिकरण हुने ।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- शैक्षिक सत्रको सुरुमा विद्यार्थी भर्ना अभियान सञ्चालन गरीनेछ ।
- विद्यालयहरूलाई आफ्नो सेवा क्षेत्र पहिचान गरी घर दैलो कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लगाईनेछ ।
- विद्यालय स्तरीय, अन्तरविद्यालय स्तरीय गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापमा समावेशी सहभागितालाई मध्या सञ्चालन गरीनेछ ।

- नयाँ बनाउने भौतिक पूर्वाधार बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री, वातावरण मैत्री र दिगो विकासको अनुरूप बनाईनेछ।
- प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानी, शौचालय, खेलमैदान, सरसफाई किट, प्राथमिक उपचार बाक्स अनिवार्य राख्न लगाईनेछ।
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पूर्वाधारको विकास गर्दै उच्च कोटीको इन्टरनेट सेवा विस्तार गरीनेछ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण समिति गठन गरी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरीनेछ।
- शिक्षक तथा कर्मचारीहरूका लागि तहगत रूपमा तालिम तथा पुनर्ताजगी तालिम सञ्चालन गरीनेछ।
- शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई कार्य सम्पादनका आधारमा पुरस्कृत गरीनेछ।
- शैक्षिक क्षेत्रमा प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुनेलाई पुरस्कार तथा प्रमाणपत्र वितरण कार्यक्रम राखिनेछ।
- गाउँपालिका स्तरीय छात्रवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।
- शिक्षकहरूलाई निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरीनेछ।
- सम्पूर्ण सरोकार पक्षहरूको सहभागितामा अभिमुखिकरण तथा चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछन।
- विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर बमोजिम विद्यालयहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराईनेछ।

६.११ आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पछाडी परेका वर्गको पहुँच/समावेशी शिक्षा

६.११.१ परिचय

नेपाल विविधताले भरिपूर्ण देश हो। बर्दगोरिया गाउँपालिका पनि यसै देशको एउटा स्थानीय तह भएकाले यहाँ पनि विविधा रहेको पाइन्छ। व्यक्तिले आर्थिक र सामाजिक रूपमा कमजोर भएकै कारण शिक्षा प्राप्त गर्ने अवसरबाट वञ्चित हुनुपरेको अवस्था सक्छ। केहि विद्यार्थीहरूले बिचैमा पढाई समेत छोडेको पाइन्छ। सबैको शिक्षामा पहुँच पुर्‍याउन नेपालको संविधान, शिक्षा ऐन तथा नियमावलीमा समेत व्यवस्था गरीएको छ। विगतमा कार्यान्वयन भएका सबैका लागि शिक्षा, आधारभुत तथा प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम, सहस्राब्दि विकास लक्ष्य, विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना, विद्यालय क्षेत्र विकास योजना, दिगो विकास लक्ष्य लगायतका विभिन्न शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरूले समेत समावेशी शिक्षालाई समावेश गरेका छन। विभिन्न समयमा यस सम्बन्धी नीतिगत एवं संस्थागत प्रयास भएका छन। यस गाउँपालिका अन्तर्गत आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पछाडि परेका वर्गको पहुँच पुर्‍याउनका लागि यो गाउँ शिक्षा योजनाले केहि नीतिगत प्रावधानहरु राखेको छ।

६.११.२ वर्तमान अवस्था

आधारभुत तथा माध्यमिक शिक्षा स्थानीय तहको अधिकार सुचिमा आईसकेपछि आर्थिक रूपमा पछाडि परेको वर्गको शिक्षामा पहुँच पुर्‍याउन र समावेशी शिक्षालाई कार्यान्वयन गर्नु अब स्थानीय तहको प्रमुख जिम्मेवारी आएको छ। हाल बर्दगोरिया गाउँपालिका अन्तर्गत दृष्टिविहिन विद्यार्थीहरूको अध्ययनका लागि आवासिय व्यवस्थासहितको शिक्षण सिकाई क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने विद्यालय, मुक्तकमलहरीहरूका लागि छात्रावासको व्यवस्थापन सहित अध्ययन गर्ने विद्यालय रहेका छैनन्।

- सञ्चालनमा रहेका छात्रावासहरूको उपयुक्त व्यवस्थापन गर्ने
- विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालबालिकाहरूलाई विद्यालयमा भर्ना गराउने
- सबैको माध्यमिक शिक्षामा पहुँच पुऱ्याउने
- शिक्षामा समावेशीता सुनिश्चितता गर्ने,

६.११.३ उद्देश्यहरू

- माध्यमिक तहसम्मको शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु
- विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालबालिकाहरूलाई विद्यालयमा भर्ना गराउनु
- शिक्षामा सबैको समावेशीता सुनिश्चितता गर्नु

६.११.४ रणनीतिहरू

- आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पछाडि परेका वर्गको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्न छात्रवृत्ति लगायत थप आर्थिक सहूलियत प्रदान गर्ने
- आर्थिक रूपमा कमजोर बालबालिकाका अभिभावकहरूलाई आयआर्जनका लागि सीप विकास तालिम प्रदान गरी स्वरोजगार बनाउनुका साथै उनीहरूलाई स्थानीय रोजगारी उपलब्ध गराउने
- सुविधासम्पन्न आवासीय विद्यालय विकास गर्ने
- विशेष शिक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार र जनशक्तिको विकास गर्ने

६.११.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालबालिकाहरू विद्यालयमा भर्ना भएका हुनेछन् ।
- माध्यमिक शिक्षासम्म समावेशीताको आधारमा छात्रवृत्ति वितरण भएको हुनेछ ।

ख. नतिजाहरू

- आर्थिक रूपमा कमजोर बालबालिकाका अभिभावकहरू स्थानीय रोजगारीमा सहभागि भै आयस्तर बढेको हुने
- गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका छात्रावासहरूको उपयुक्त व्यवस्थापन भएको हुने
- विद्यालयमा विद्यार्थी भर्नादर उल्लेख्य रूपमा बढेको हुने

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- गाउँपालिकामा विभिन्न छात्रवृत्ति कोषको स्थापना गरी माध्यमिक तहसम्मका आर्थिक रूपले विपन्न विद्यार्थीहरूको पहिचान गरी छात्रवृत्ति वितरण गरीनेछ ।
- सबैको माध्यमिक तहसम्म पहुँच सुनिश्चित गर्न आवश्यकताको आधारमा विद्यालयहरूको स्थापना गरीनेछ ।
- विद्यालय उमेरका सबैलाई विद्यालयमा भर्ना गराउन विभिन्न समयमा अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- विद्यालयका विविध कार्यक्रमहरूमा छात्रछात्राहरूको बराबर सहभागिता गराईनेछ ।

- स्थानीयस्तरमा रोजगारीमा आवद्य हुन आयस्तर कमजोर भएका विद्यार्थीका अभिभावकहरूलाई आवश्यक तालिम प्रदान गरीनेछ।

६.१२ शिक्षामा सुचना प्रविधि

६.१२.१ परिचय

सूचना प्रविधि भन्नाले ध्वनी, तस्विर, अक्षर तथ्यांकको रूपमा सूचनाहरूलाई विद्युतिय यन्त्रहरू कम्प्युटर तथा दुरसञ्चारको प्रविधिको प्रयोग गरी भण्डारण, सम्पादन सम्प्रेषण संग्रह र प्रवाहलाई चिनिन्छ। आजको युग सूचना प्रविधिको युग हो। सूचना प्रविधिले शिक्षण र सिकाइका नयाँ विधि र मान्यतालाई अभूतपूर्व रूपमा अघि बढाएको छ। शिक्षाका पाठ्यक्रम निर्माणदेखि त्यसको कार्यान्वयन र मूल्यांकनका सम्पूर्ण अवधिमा सूचना तथा प्रविधिको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ। यसले सूचनाको पहुँचमा वृद्धि गर्छ। शिक्षक तथा विद्यार्थीले शैक्षिक आवश्यकताका लागि छापिएका पुस्तकहरूमा मात्र भरपर्नु पर्ने आवश्यकताको अन्त्य भएको छ। उनीहरू आफ्नो आवश्यकताको पूर्तिका लागि इन्टरनेट तथा वेबसाइटहरूको उपयोग गर्न सक्ने भएका छन्। सर्वो व्यक्तिहरूले एकै पटक कुनै पनि समय कुनै ठाउँबाट कुनै पनि सामग्रीलाई हसिल गर्न सक्छन्। अब सिकाइलाई अनलाइन पाठ्यवस्तुको माध्यमबाट चौविसे घण्टा हेर्न सकिन्छ। सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित सिकाइले विद्यार्थीहरू एकै ठाउँमा भेला हुनु पर्ने अवस्थाको अन्त्य भएको छ। भौगोलिक, सामाजिक, साँस्कृतिक तथा पूर्वाधारहरूको अभावका कारण औपचारिक तवरबाट शिक्षा दिन नसकिने अवस्था अब रहेन। यसका लागि रेडियो, टेलिभिजन, भर्चुअल विद्यालय, भर्चुअल विश्वविद्यालयको माध्यमबाट शिक्षा हासिल गर्न सकिन्छ। शैक्षिक विकासका लागि सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको महत्वपूर्ण भुमिका रहने गरी यस योजनामा समावेश गरीएको छ।

६.१२.२ वर्तमान अवस्था

नेपाल सरकारले स्विकृत गरेको राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६ र विज्ञान तथा प्रविधि नीति, २०७६ ले समेत शिक्षामा सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगसम्बन्धी नीतिहरू उल्लेख गरेको छ। सूचना प्रविधिको तिब्र विकासले नेपाल जस्ता अल्पविकसित मुलुकहरूलाई शिक्षा, स्वस्थ्य, कृषि, पर्यटन तथा व्यापार लगायतका आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको दिगो विकास गर्न सुअवसरहरू प्रदान गरेको छ। यस प्रविधिको व्यापक प्रयोगबाट कानूनको शासन, भ्रष्टाचारमुक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रिकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात गरी सर्वसाधारणले पाउनु पर्ने सेवा छिटो, छरितो, तथा कम खर्चिलो ढंगबाट प्रदान गर्न सकिन्छ। यस अर्थमा सूचना प्रविधि नेपालको भौगोलिक विषमताबाट सिर्जित विकासका चुनौतीको सामना गर्न एउटा सशक्त पूर्वाधारको रूपमा समेत स्थापित हुन सक्ने देखिन्छ। बर्दगोरिया गाउँपालिकाका अधिकांस माध्यमिक विद्यालयहरूमा सुचना तथा प्रविधि प्रविधि प्रयोगशालाको स्थापना भएको छ। सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा ईन्टरनेट सुविधाको विस्तार गरीएको छ भने भने अधिकांश संस्थागत विद्यालयहरूमा समेत ईन्टरनेट सुविधाको विस्तार गरीएको छ। सबै विद्यालयहरूमा कम्प्युटर तथा प्रिन्टरको व्यवस्था गरीएको छ।

केहि विद्यालयहरूले स्मार्ट बोर्डको व्यवस्थापन समेत गरेका छन। बढि जसो माध्यमिक विद्यालयहरूले CCTV क्यामरा समेत जडान गरेका छन। विद्यालयहरूका विभिन्न कक्षाहरूमा कम्प्युटर विषयको शिक्षण गरीएको पाईन्छ। शिक्षा तथा सूचना र सञ्चार प्रविधिबीच गहिरो सम्बन्ध छ। शिक्षामा प्रविधिको प्रयोगलाई अर्थपूर्ण रूपमा हेर्न थालिएको छ। कक्षा कोठामा प्रविधिको प्रयोगका कारण हाम्रो परम्परागत पठनपाठनको सिद्धान्तलाई विस्थापित गरी नयाँ अवधारणाको सुरुवात भएको पाइन्छ। इतगतिमा विकास हुँदै गएको प्रविधिले थुप्रै अवसर र चुनौतीहरू ल्याएको छ। हाल शिक्षा क्षेत्रमा पनि विद्यालयका प्रशासनिक काम, नतिजा निर्माण कार्य, पावर प्वाइन्ट निर्माण गरी प्रोजेक्टरको माध्ययमबाट अध्यापन गर्ने शैक्षिक कार्य सामान्य रूपमा प्रयोग आएको पाइन्छ। केन्द्रिय शैक्षिक तथ्याङ्कमा जोड्नको लागि हाल एकिकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सुचना प्रणाली (IEMIS) को विकास गरीएको छ र त्यसको पुर्णतया उपयोग हुन नसकिएको अवस्था छ। उल्लेखित अवस्थाहरूलाई विश्लेषण गर्दा शिक्षामा सूचना प्रविधि क्षेत्रमा निम्न चुनौतीहरू पहिचान गरीएका छन।

- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सम्बन्धी आधारभुत संरचना जस्तै विद्युत, ईन्टरनेट कनेक्टिभिटी, आदिको विस्तार तथा सबै विद्यालयमा स्थापना
- शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रभावकारी प्रयोगका लागि डाटा सेन्टर, डिजिटल ल्याब, डिजिटल पुस्तकालय सहितको एकिकृत प्रणालीको विकास
- सूचना तथा संचार प्रविधिक सम्बन्धी उपकरणको व्यवस्था त्यसको सञ्चालन र प्रयोगका लागि दक्ष जनशक्तिको विकास
- सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोगबाट समता अभिवृद्धि र डिजिटल डिभाईडर कम गर्नु
- अन्तर्क्रियात्मक डिजिटल सामग्रीको पर्याप्त विकास र पहुँच
- विभिन्न किसिमका अपाङ्गताको लागि प्रयोग हुने सामग्री विकास र प्रयोग
- सबै प्रयोगकर्तालाई सहज हुने गरी शैक्षिक व्यवस्थापन सुचना प्रणाली र लेखा प्रणालीको विकास
- विभिन्न तहका ईन्टरनेट प्रदायक संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य ।

६.१२.३ उद्देश्यहरू

- ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा सूचना तथा संचार प्रविधिको पहुँच वृद्धि गर्नु ।
- विश्वव्यापी रूपमा उपलब्ध शैक्षिक स्रोत सामग्रीहरूमा इन्टरनेट मार्फत विद्यालय एवम् विद्यार्थीहरूको पहुँचमा विस्तार गर्नु ।
- अध्ययन एवम् शिक्षणमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगबाट सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नु
- गरस्तरको शिक्षाको समग्र व्यवस्थापनलाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गरी प्रभावकारी, कार्यकुशल, पारदर्शि र समतामुलक बनाउनु ।

६.१२.४ रणनीतिहरू

- ICT को पूर्वाधारको रूपमा रहेको विद्युत, कम्प्युटर र इन्टरनेट प्रत्येक विद्यालयमा जडान गर्ने
- कम्प्युटर, ई-पुस्तकालय तथा ICT ल्याब स्थापना गर्ने

- विद्यालयमा कार्यरत जनशक्तिलाई ICT तथा Smart Board को प्रयोग सम्बन्धी आधारभूत तालिमको व्यवस्था गर्ने
- विद्यालयहरूलाई केन्द्रिय शैक्षिक व्यवस्थापन सुचना प्रणालीको बढिभन्दा बढि प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गर्ने

६.१२.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- विभिन्न आधारभुत तथा माध्यमिक विद्यालयहरूमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोगशाला स्थापना भई विद्यालयको प्रशासनिक, शैक्षिक र व्यवस्थापकिय क्षेत्रमा प्रयोग गरीएको हुनेछ ।

ख. नतिजाहरु

- सबै विद्यालयमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको पुर्वाधार विकास भै सबैको पहुँच पुगेको हुने
- विभिन्न कक्षा तथा विषयका शिक्षकहरूको शिक्षणमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धी क्षमता विकास भएको हुने
- सबै माध्यमिक विद्यालयहरूले अनिवार्य रुपमा सिकाई तथा व्यवस्थापकिय कार्यमा सुचना र सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गरेका हुने
- सुचना प्रविधिमा आधारित शिक्षक सहायता प्रणालीको विकास तथा सञ्चालन भएको हुने
- सुचनामा आधारित एकिकृत शैक्षिक सुचना व्यवस्थापन प्रणालीको अधिकतम प्रयोग भएको हुने
- सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा सुचना तथा प्रविधिको प्रयोगको विस्तार भएको हुने

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- ICT को पूर्वाधारको रुपमा रहेको विद्युत, कम्प्युटर र इन्टरनेट प्रत्येक विद्यालयमा जडान गरीनेछ ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधि ल्याव स्थापना गरीनेछ ।
- सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूको माध्यमिक तहबाट क्रमशः आधारभूत तह सम्म एक शिक्षक एक ल्यापटप व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।
- सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूको माध्यमिक तहबाट क्रमशः आधारभूत तहसम्म ई-पुस्तकालयको स्थापना गर्दै लगिनेछ ।
- रेडीयो टेलिभिजन कम्प्युटर प्रोजेक्टर स्मार्टबोर्ड डिजिटल क्यामेरा स्पीकर इन्टरनेट जस्ता सुचना तथा संचार प्रविधिका उपकरणहरु विद्यालयमा व्यवस्था गरी प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- शैक्षिक तथ्याङ्क सुचना प्रणालीको प्रयोग लाइब्रेरी व्यवस्थापन, विद्यार्थी मुल्याङ्कन र विद्यालयका आर्थिक लगायतका पक्षहरूमा सुचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोगका लागि सो सम्बन्धी जनशक्तिलाई तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- शिक्षण सिकाई सुचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग तथा स्मार्ट कक्षाकोठा व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पुर्ण शिक्षकहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन ।
- सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूको ICT क्षमताको वृद्धि गरिनेछ ।

६.१३ शिक्षामा आर्थिक अवस्था कमजोर हुने वर्गको पहुँच

६.१३.१ परिचय

वर्तमान समयमा आर्थिक अवस्था कमजोर भएकै कारण विभिन्न बालबालिकाहरू विद्यालयमा भर्ना हुन नसकेको, भर्ना भएपनि बिचैमा विद्यालय छाड्नुपर्ने अवस्था आएको छ। शिक्षा ऐन २०२८ ले समेत दृष्टिबिहीन न्यूनदृष्टियुक्त, बहिरा, सुस्त श्रवण अटिज्म, बौद्धिक शारीरिक वा अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई नियमित शैक्षिक पद्धतिको अधीनमा रही दिइने शिक्षाल विशेष शिक्षा भनी परिभाषित गरेको छ। साथै सामाजिक आर्थिक वा भौगोलिक कारणले पछाडि पारिएका व्यक्तिलाई विभेदरही वातावरणमा दिइने शिक्षालाई पनि सङ्केत गरेको छ। सबैको विद्यालय शिक्षामा पहुँचको लागि शिक्षामा कमजोर वर्गको पहुँच पुग्राउ कुरालाई यस योजनाले मध्यनजर गर्ने प्रयास गरेको छ।

६.१३.२ वर्तमान अवस्था

स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार सुचि बमोजिम आर्थिक रुपमा कमजोर रहेको वर्गलाई समेत शिक्षाको मुल धारमा पहुँच पुर्याउनु पर्ने देखिन्छ । हाल बर्दगोरिया गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयको आधारभुत तहसम्मको शिक्षा पुर्ण रुपमा निःशुल्क गरीसकेको र शिक्षा ऐन, २०२८ को अधिनमा रही माध्यमिक शिक्षा समेत निःशुल्क गर्ने प्रक्रियामा रहेको छ। विद्यालयहरूले समेत आर्थिक रुपमा कमजोर विद्यार्थीहरूलाई कक्षा १२ सम्म नै निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गरेको पाईन्छ। परिवारको आर्थिक अवस्था कमजोर भएकै कारण विद्यार्थीहरूले बिचैमा विद्यालय छोड्ने दर कम भएको पाईदैन। उल्लेखित अवस्थाहरूलाई विश्लेषण गर्दा शिक्षामा कमजोर वर्गको पहुँच क्षेत्रमा निम्न चुनौतिहरू पहिचान गरीएका छन।

- सामुदायिक विद्यालयहरूमा माध्यमिक शिक्षा पुर्ण रुपमा निःशुल्क गर्ने
- कमजोर वर्गका विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने
- आर्थिक अवस्था कमजोर भएका विद्यार्थीहरूको अभिभावकहरूको आर्थिक स्तर माथि उकास्ने
- सबैको माध्यमिक शिक्षामा पहुँच पुर्याउने ।

६.१३.३ उद्देश्यहरू

- माध्यमिक तहसम्मको शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु
- सामुदायिक विद्यालयमा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा पूर्ण रुपमा निःशुल्क गर्नु
- आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा अवस्था कमजोर भएका विद्यार्थीका अभिभावकहरूको आर्थिक स्तर माथि उकास्नु

६.१३.४ रणनीतिहरू

- शिक्षामा कमजोर वर्गको पहिचान गरी माध्यमिक तहसम्म अध्ययन गर्न प्रोत्साहन गर्ने
- संघ तथा प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरी सामुदायिक विद्यालयमा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा पुर्ण रुपमा निःशुल्क गर्ने ।

- कमजोर वर्गको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्न छात्रवृत्ति लगायत थप आर्थिक सहूलियत प्रदान गर्ने ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा कमजोर बालबालिकाका अभिभावकहरूलाई आयआर्जनका लागि सीप विकास तालिम प्रदान गरी स्वरोजगार बनाउनुका साथै उनीहरूलाई स्थानीय रोजगारी उपलब्ध गराउने ।

६.१३.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- सामुदायिक विद्यालयमा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क भएको हुनेछ ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा कमजोर विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था भएको हुनेछ ।

ख. नतिजाहरू

- माध्यमिक तहमा सबै वर्गको पहुँच पुगेको हुनेछ ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा कमजोर बालबालिकाका अभिभावकहरूलाई आयआर्जन सम्बन्धी सीप विकास तालिम प्रदान गरिएको हुने ।
- विद्यालयमा विद्यार्थी भर्नादर उल्लेख्य रूपमा बढेको हुने ।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- शिक्षाबाट वञ्चित रहेका व्यक्ति वर्ग समुदायका लागि पहुँचयोग्य सामुदायिक शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरूमा सिकाइ केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- सामुदायिक केन्द्रको सक्रियतामा लक्षिता वर्गका विद्यार्थीहरूका अभिभावकहरूका लागि सीपमुलक तालिम तथा आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछन ।
- गाउँपालिकामा शिक्षामा कमजोर भएका वर्गको लागि अलग्गै छात्रवृत्ति कोषको स्थापना गरी माध्यमिक तहसम्मका विद्यार्थीहरूको पहिचान गरी छात्रवृत्ति वितरण गरिनेछ ।

परिच्छेद- ७ संस्थागत संरचना र क्षमता विकास

७.१ परिचय

वर्तमान शिक्षा क्षेत्रको संरचना हेर्दा संघ अन्तरगत शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र र शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई त्यसैगरी प्रदेश अन्तर्गत, सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा विकास निर्देशनालय, शिक्षा तालिम केन्द्र तथा सामाजिक विकास कार्यालय र स्थानीय तहमा सामाजिक विकास समिति अन्तरगत शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा रहेको छ। बदलिदो परिवेश अनुसार शासकिय संरचना, प्रक्रिया र क्षमता सुधार गरेमा मात्र शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न सकिन्छ। वर्तमान समयमा

ज्ञान, विज्ञान र प्रविधिमा आएको परिवर्तन, सामाजिक चेतना, स्थानीय तहको शिक्षा क्षेत्रप्रतिको उत्तरदायित्व समेतलाई ख्याल गरी संस्थागत संरचना र क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरू गर्नु आवश्यक छ।

७.२ वर्तमान अवस्था

नेपालको संविधान, २०७२ ले माध्यमिक तहसम्मको अधिकार स्थानीय तहलाई दिएको र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा समेत शिक्षा सम्बन्धी जम्मा २३ वटा अधिकारहरू स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको छ। हाल बर्दगोरिया गाउँपालिकामा १७ वटा सामुदायिक विद्यालय र २२ वटा संस्थागत विद्यालय, ३९ वटा विद्यालयमा आधारित बालविकास केन्द्र र १ वटा क्याम्पस रहेको छ। प्रत्येक बाल विकास केन्द्र र विद्यालयहरूमा व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघको व्यवस्था गरिएको छ। हाल संघीय शिक्षा जारी नभएको अवस्थामा स्थानीय तहमा कार्य गर्दा केहि द्विविधा उत्पन्ने भएको छ। हाल आधारभुत तहको अन्तिम परीक्षा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गर्ने गरिएको छ। विद्यालय अनुगमन तथा निरीक्षणको पाटो केहि कमजोर भएको देखिन्छ र विद्यालयका शिक्षकहरूको पेशागत विकास पनि हुन नसकेको अवस्था छ। यस परिस्थितिमा स्थानीय तहले संघ र प्रदेशसँग सहकार्य र समन्वय गरी वर्तमान शिक्षा क्षेत्रको संस्थागत संरचना र क्षमता विकास गर्दा यस योजनाको सफल कार्यान्वयनमा सहयोग पुग्नेछ।

७.३ उद्देश्य

- विद्यालय र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्ध सुदृढ बनाउने संस्थागत संयन्त्रको विकास गर्नु
- विद्यालय तथा शैक्षिक क्षेत्रमा कार्य गर्ने जनशक्तिको आवश्यकता अनुसार व्यवस्था गर्नु
- कार्यसम्पादन प्रति उत्तरदायी र नतिजाप्रति जवाफदेहिताको विकास गरी सुशासन कायम गर्नु
- विद्यालयका प्रधानाध्यापक, शिक्षक, बालविकास सहजकर्ता, विद्यालय कर्मचारी र विद्यालयका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास गर्नु

७.४ रणनीतिहरू

- विद्यालय र स्थानीय तहबीचको सम्बन्ध बलियो बनाउन आवश्यक कानूनको निर्माण गर्ने
- गाउँपालिका र विद्यालयमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने
- शिक्षकहरूलाई आवश्यकता अनुसार पुनर्ताचिकी तालिम तथा पेशागत सहयोग गर्न गाउँपालिकास्तरिय विज्ञ शिक्षकहरूको रोष्टर निर्माण गर्ने
- प्रधानाध्यापकलाई थप जिम्मेवार बनाई क्षमता सुधार गर्ने
- विद्यालयसम्बद्ध सबैको क्षमता विकास गर्ने)

७.५ उपलब्धी, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क. उपलब्धि

- विद्यालय तथा अन्य शैक्षिक संस्थाहरूमा सुशासन प्रवर्द्धन भई बालबालिकाहरूको सिकाई प्रति उत्तरदायि प्रणालीको विकास भएको हुनेछ।

ख. नतिजाहरू

- स्थानीय तह र विद्यालयहरू बीचमा सहकार्य र समन्वयका लागि शैक्षिक संयन्त्रको विकास भएको हुने।
- शिक्षा सम्बन्धी आवश्यक कानूनहरूको निर्माण भई शिक्षा सम्बद्ध सबैको जिम्मेवारी स्पष्ट भएको हुने।
- शिक्षाको शासकिय प्रवन्ध र व्यवस्थापनमा संलग्न हुने सम्बद्ध सबैको क्षमता विकास गर्ने पद्धतिको स्थापना भै क्षमता सुधार भएको हुने।
- शैक्षिक तथा विद्यालय प्रशासन सहभागितामुलक, कार्य सम्पादन प्रति उत्तरदायी, विद्यार्थीको सिकाई प्रति जवाफदेहि, समतामुलक र समावेशी भै शैक्षिक कार्य उद्देश्यमुल तथा प्रभावकारी हुने।

ग. प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

- योग्य, दक्ष र अनुभवि शिक्षकलाई प्रचलित कानून बमोजिम प्रधानाध्यापकमा नियुक्ति गरीनेछ।
- समय समयमा प्रधानाध्यापक क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरीनेछ।
- निर्धारित सूचकहरूका आधारमा विद्यालयको तथ्याङ्क संकलन र विश्लेषण गरी आकस्मिक शैक्षिक सुधार सहयोग योजना बनाइ कार्यान्वयन गरीनेछ।
- विद्यालय सम्बद्ध सबै पदाधिकारीहरूलाई क्षमता विकास र शुसासन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरीनेछ।
- नयाँ बन्ने भौतिक पूर्वाधार बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री, वातावरणमैत्री र दिगो विकासका अवधारणा अनुरूप विकास गर्न लगाईनेछ।
- विद्यालय भित्र र समुदायमा शैक्षिक अनुकूल वातावरण तयार गर्ने गाउँपालिका भित्रका शैक्षिक व्यक्तित्वहरूको समुह बनाई परिचालन गरीनेछ।
- शैक्षिक कानून तथा मापदण्डको निर्माण गरीनेछ।
- गाउँपालिका शिक्षा समिति समावेशी प्रतिनिधित्व हुने गरी निर्माण गरीनेछ।
- विद्यालयको अनुगमन तथा निरीक्षणमा गाउँपालिका शिक्षा समितिलाई जिम्मेवार बनाईनेछ।
- गाउँपालिकास्तरमा गठन हुने विज्ञ समुहको रोष्टरलाई शिक्षकको पेशागत विकासका लागि कक्षा अवलोकन, शिक्षक तालिम र शिक्षण सहजकर्ताको रूपमा जिम्मेवारी प्रदान गरीनेछ।
- प्रधानाध्यापकसँग कार्यसम्पादन करार गरी नतिजाप्रति जिम्मेवार बनाईनेछ।
- विभिन्न समयमा अभिभावक शिक्षा, विद्यालयका पदाधिकारीहरूसँग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।
- विद्यालय शिक्षाको अधिकतम सुधार र विकासका लागि शैक्षिक जागरण अभियान सञ्चालन गरीनेछ।

परिच्छेद — ८ लगानी र स्रोत व्यवस्थापन

८.१ परिचय

कुनै पनि योजना सफल रूपमा कार्यान्वयन गर्नको लागि आर्थिक स्रोतको सहि पहिचान र परिचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहन्छ। त्यसै गरी आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा गति प्रदान गर्न तथा बढ्दो जन आकांक्षा

र आवश्यकताहरूलाई कुनै पनि योजनाले सम्बोधन गर्ने पर्दछ र त्यसरी सम्बोधन गर्दा निश्चित रूपमा विगतका उपलब्धी र अनुभव एवं वर्तमानको आवश्यकता र भविष्यको दृष्टिकोण र लक्ष्यको आधारमा केही पुरानो कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिनु पर्ने तथा कतिपय नयाँ कार्यक्रमहरू थप गर्नुपर्ने हुन्छ । यसै सन्दर्भमा यो योजनामा पुराना तथा नयाँ कार्यक्रमहरूलाई समावेश गर्ने गरी यो वितीय योजना निर्माण गरीएको छ । विशेष गरी आधारभुत तथा माध्यमिक शिक्षामा गाउँपालिकाले जोड दिनुपर्ने देखिन्छ । शिक्षामा गरीने लगानि व्यक्ति, समाज र राष्ट्रको दिर्घकालिन हितको लागि हुन्छ । नेपालको संविधान, २०७२ ले आधारभुत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क गर्ने व्यवस्था गरीएको छ । त्यसलाई कार्यान्वयन गर्नको लागि समेत यस योजनाले विशेष वित्तिय व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ । शिक्षामा पर्याप्त लगानि गर्दा समतामुलक र न्यायमुलक समाज निर्माणमा विशेष सहयोग पुग्ने देखिन्छ । संघ तथा प्रदेशसँग समन्वय गरी वर्तमान समयको आवश्यकता बमोजिम शिक्षामा बजेट व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ । शिक्षामा आवश्यक पर्ने आर्थिक स्रोत कहाँबाट जुटाउने, कुन कुन क्षेत्रमा विनियोजन गर्ने, विनियोजन गरेपश्चात कसरी खर्च गर्ने र खर्च गरीएको क्षेत्रको उपलब्धी के कस्तो रहने जस्ता विषयहरू समेत योजनामा समावेश गर्न खोजिएको छ ।

८.२ वर्तमान अवस्था

शिक्षामा लगानि बढाउनुपर्छ भनेर गाउँपालिकाका विभिन्न नीति तथा योजनाहरूमा समावेश गरीएको पाईन्छ । नेपालको संघिय तहबाट शिक्षामा जम्मा १० प्रतिशत लगानि गरिएको अवस्था छ भने गाउँपालिकाले पनि शिक्षा क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिएको पाईन्छ । आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा बर्दगोरिया गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रमा रु ४८८०००००.०० बजेट विनियोजन गरेको थियो । यसरी हेर्दा गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रलाई विकासको प्रमुख पुर्वाधारको रूपमा अङ्गिकार गरेको पाईन्छ । त्यसैगरी शिक्षामा घरपरिवारको अप्रत्यक्ष तथा प्रत्यक्ष लगानि तथा नीजि क्षेत्रको लगानि समेत उल्लेख्य रूपमा रहेको पाईन्छ । बर्दगोरिया गाउँपालिकामा विद्यालय तहमा अध्ययन गर्ने कुल विद्यार्थीको जम्मा ५४ प्रतिशत विद्यार्थीहरू संस्थागत विद्यालयमा अध्ययन गर्ने गरेका । स्थानीय सरकारले शिक्षामा गरेको प्रशासनिक र व्यवस्थापकिक लगानि समेत महत्वपूर्ण रहेको छ । हाल संघिय सरकारबाट सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तकको व्यवस्था गरीएको छ । त्यसैगरी सामुदायिक विद्यालयहरूमा विभिन्न किसिमका छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरीएको छ । पुर्व प्राथमिक कक्षा देखि ५ सम्म दिवा खाजाको व्यवस्था गरीएको छ भने कक्षा ६ देखि १२ सम्मका छात्राहरूका लागि स्यानिटरी प्याडको व्यवस्था गरीएको छ । बर्दगोरिया गाउँपालिकाले आधारभुत शिक्षालाई निःशुल्क बनाउनका लागि वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था गरीएको छ र त्यसको लागि एउटा कार्यविधि समेत निर्माण गरीसकेको छ । साथै शिक्षामा आर्थिक तथा विपन्न वर्गका लागि उपमेयर अनाथ तथा असहाय सम्बन्धी छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरीएको छ भने प्राविधिक शिक्षामा पनि सहयोग गर्ने उद्देश्यले विद्यार्थीहरूका लागि मेयर प्राविधिक शिक्षा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरीएको छ । शिक्षामा गरीने लगानीलाई मानव संसाधन विकासको प्रमुख लगानिको रूपमा लिईन्छ । विद्यालय

शिक्षामा गरीने लगानि तथा स्रोत विकास सम्बन्धी विश्लेषणका आधारमा देहाए बमोजिमका चुनौतिहरु पहिचान गरीएका छन् ।

- विद्यालय शिक्षामा लगानि वृद्धि र दिगो स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने
- गाउँपालिकालाई शिक्षामा बजेट विनियोजनका लागि जिम्मेवार बनाउने
- नीजि क्षेत्रबाट शिक्षामा गरीने लगानिलाई सार्वजनिक सेवा, सामाजिक दायीत्व र सेवामुलक बनाउने
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्याको बृद्धि गर्ने
- शिक्षासँग सम्बन्धीत शैक्षिक संघ संस्थाहरुलाई शिक्षामा लगानी गर्न प्रोत्साहित गर्ने
- सुचना तथा संचार प्रविधीमैत्री शिक्षण प्रणालीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- विद्यार्थीको सिकाई तथा कुशलतामा वृद्धि गर्ने गरी आवश्यक बजेट तथा स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने ।

८.३ उद्देश्य

- योजना अवधिका लागि विद्यालय शिक्षामा आवश्यक बजेटको प्रक्षेपण गर्नु
- विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी पहिचान गरीएका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनका लागि आवश्यक वित्तिय स्रोत पहिचान गर्नु
- उपलब्ध सम्भावित स्रोतका आधारमा पहिचान गरीएका कार्यक्रमहरुको प्राथमिकताक्रम तोकिकि कार्यक्रमगत बजेट निर्धारण गर्नु
- खर्चको प्रक्रिया, भुमिका र दायीत्व स्पष्ट पार्नु
- लगानी उपयोगको जानकारी लिने उपयुक्त विधि, प्रक्रिया उपयुक्त पद्धतिको विकास गर्नु .

८.४ रणनीतिहरु

- गाउँपालिका सभालाई शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखि बजेट छुट्याउने गरी कार्यक्रमहरुको प्रस्ताव गर्ने
- शिक्षकहरुको क्षमता विकासका लागि पालिकास्तरीय क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरीने र गाउँपालिकास्तरीय क्षमता विकासका लागि आवश्यक बजेट स्थानीय सरकारको लगानीमा गर्ने
- सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत नीजि शिक्षकहरुको लागि तलब भत्ता र शिक्षक प्रोत्साहन बाफतको रकम गाउँपालिकाले आफ्नो स्रोतबाट व्यवस्था मिलाउने
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको विकास गर्न पालिकाले आफ्नो लगानीमा अन्य विद्यालयहरुमा विस्तार गर्ने
- उच्च शिक्षा सञ्चालले गर्ने शैक्षिक संस्थाहरुलाई व्यवस्थापन तथा क्षमता विस्तारका अनुदान रकमको व्यवस्था गर्ने
- संघीय र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भइरहेको शर्त कार्यक्रमहरुको निरन्तरता दिँदै यी कार्यक्रमको सङ्ख्यात्मक विस्तारका लागि पहल गर्ने

- संघीय र प्रदेश सरकारबाट समेट्न नसकेका कार्यक्रमहरूको हकमा शर्त नै कार्यक्रम विस्तार गर्न संघीय र प्रदेश सरकारलाई पहल गर्ने
- भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि संघीय सरकारको ६०%, प्रदेश सरकारको २०.१% र गाउँपालिकाको २०% लगानी गर्ने प्रबन्ध मिलाउने
- विद्यालयहरूलाई अनुदान प्रदान गरी पश्चात लक्षित गुणस्तर सुनिश्चितका लागि सम्बन्धीत विद्यालयलाई नै जिम्मेवार बनाउने
- विद्यालयहरूलाई अनुदान प्रदान गर्नुपूर्व जुन शिर्षकमा अनुदान प्रदान गरीएको छ त्यसको खर्चको आधार तथा कार्यविधि तोक्ने
- विद्यालयका सम्पूर्ण आर्थिक क्रियाकलापहरू स्पटवेयरमा आधारित बनाउने
- तोकिएको शिर्षकमा रकम खर्च गर्न विद्यालयहरूलाई निर्देशन दिने
- विद्यालयमा पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला, कम्प्युटर प्रयोगशालाको विस्तार गर्न संघीय, प्रदेश सरकार मार्फत पहल गर्ने छ र सो बाट अपुग रकम गाउँपालिकाले व्यवस्थापन गर्ने

८.५ स्रोतको अनुमान र विश्लेषण

आवश्यकता र सामर्थ्यका आधारमा स्रोतको अनुमान तथा विश्लेषण गरीन्छ। नागरीकका अपेक्षा, स्थानीय तहको आवश्यकता र वर्तमान समयको माग बमोजिम स्रोतको छनौट गरीन्छ। त्यसै पहिलो वर्तमान नीति र अपेक्षाहरूलाई ख्याल गरी स्रोतको अनुमान र विश्लेषण गरीन्छ। नेपालको संविधान, २०७२, राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६, अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा ऐन, २०७५ आदिलाई समेत ख्याल गरेर बजेट तथा कार्यक्रमहरूको तयारी गर्नुपर्ने हुन्छ। यस बाहेक अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा, पाठ्यपुस्तक तथा पाठ्यसामग्री, दिवा खाजा जस्ता कुराहरूलाई समावेश गर्नुपर्ने देखिन्छ। त्यसैगरी दोस्रो स्रोतहरूको उपलब्धतालाई ख्याल गरेर बजेटको स्रोतको अनुमान र विश्लेषण गरीन्छ। गाउँपालिकाभित्र राजस्व, गाउँपालिकाको आन्तरिक आय र गाउँपालिकालाई संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने समानिकरण जस्ता स्रोतहरूलाई नीति, कार्यक्रम तथा बजेट बनाउँदा ख्याल गर्नुपर्ने कुरालाई यस योजनाले जोड दिएको छ।

८.६ प्रस्तावित कार्यक्रम तथा बजेट अनुमान

वर्तमान समयको बजेट तथा कार्यक्रमहरू हेर्दा शिक्षामा समाजका आवश्यकता, मागहरू धेरै छन्। विद्यालय र विद्यार्थी संख्यामा वृद्धि भएको छ। अब विशेष गरी शिक्षामा सबैको पहुँच, गुणस्तरीय शिक्षा, अभिभावक शिक्षा, प्रारम्भिक कक्षाहरूमा पठन क्षमतामा वृद्धि, शिक्षकको पेशागत क्षमताको विकास जस्ता कुराहरूमा बजेट तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। हाल शिक्षामा संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विभिन्न संघ संस्थाहरू लगायत, विभिन्न सामुदायिक क्षेत्रहरूले ठुलो लगानि गरेका छन्। स्थानीय तहले पनि उक्त क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्न जरुरी छ। वर्तमान समयमा स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको शिक्षक प्रणालीमा सुधार गर्न भरपूर प्रयास गरीरहेको छ। विकट क्षेत्रका बस्तिमा पहुँच पुर्‍याउन थप विद्यालय

सञ्चालन, शिक्षा दरबन्दी अभाव रहेको सन्दर्भमा नीजि शिक्षकको व्यवस्थापन, निःशुल्क शिक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न थप अनुदान उपलब्ध गराउनु, बालविकास सहजकर्ताहरूका लागि प्रोत्साहन स्वरूप रकम उपलब्ध गराउनु, शिक्षकहरूको क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गर्नु, विद्यार्थीको प्रतिभा विकासमा सहयोग पुर्‍याउन विभिन्न कार्यक्रम, खेलकुत आयोजना गरीएका छन् । यसरी माथि उल्लेखित सम्पूर्ण क्षेत्रहरूलाई समावेश गर्ने गरी आगामि १० वर्षको लागि बर्दगोरिया गाउँपालिकाले शिक्षासँग सम्बन्धी प्रमुख क्षेत्रहरूमा समानिकरण अनुदान अन्तर्गत रहने गरी तपसीलको बजेट तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तावित गरिएको छ ।

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको १० वर्षे शिक्षा योजनाका लागि प्रस्तावित बजेट(२०८३/०८४-२०९३/०९४)												
क्र.स.	उप क्षेत्र	आर्थिक वर्षहरु र प्रस्तावित बजेट(रु हजारमा)										कैफियत
		८३/८४	८४/८५	८५/८६	८६/८७	८७/८८	८८/८९	८९/९०	९०/९१	९१/९२	९२/९३	
१.	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा	५००	५५०	६००	७००	८००	९००	१०००	१०५०	११००	१२००	
२.	आधारभुत शिक्षा	६००	७००	८००	१०००	१२००	१२००	१३००	१४००	१५००	१६००	
३.	माध्यमिक शिक्षा	७००	७५०	८००	९००	११००	१२००	१२५०	१३००	१४५०	१६००	
४.	प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा	८००	९००	१०००	११००	१२००	१४००	१६००	१६५०	१६५०	१८००	
५.	उच्च शिक्षा र माध्यमिक शिक्षासँग सम्बन्ध	९००	१०००	११००	१२००	१४००	१६००	१७००	१८००	२०००	२०००	
६.	पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री	१००	१५०	२००	२५०	३००	३५०	४००	४५०	५००	५५०	
७.	शिक्षक व्यवस्थापन र विकास	६००	६५०	७००	७५०	८००	८५०	९००	९५०	१०००	१०५०	
८.	विद्यालय व्यवस्थापन	८००	८००	८००	८००	८००	८००	८००	८००	८००	८००	
९.	निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाई, अनौपचारिक	९००	९००	९००	९००	९००	९००	९००	९००	९००	९००	

	शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाई र शिक्षा											
१०.	गुणस्तरीय सार्वजनिक शिक्षा	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	
११.	आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडी परेका वर्गको पहुँच/समावेशी शिक्षा	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	
१२.	शिक्षामा सुचना प्रविधि	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	
१३.	शिक्षामा कमजोर वर्गको पहुँच	४००	४००	४००	४००	४००	४००	४००	४००	४००	४००	
१४.	कार्यन्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समन्वय र सहजीकरण	३००	३००	३००	३००	३००	३००	३००	३००	३००	३००	
१५.	संस्थागत संरचना र क्षमता विकास	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	
१६.	जम्मा											

८.६ अपेक्षित उपलब्धी

- वि.स. २०९४ सम्म गाउँपालिकाले समानिकरण बजेटमा शिक्षामा गर्ने लगानी २० प्रतिशत पुगेको हुनेछ ।
- आधारभुत तहको शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क र माध्यमिक शिक्षा निःशुल्क भएको हुनेछ ।
- प्रविधिमैत्री शिक्षाको विकास भई शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार भएझै हुनेछ ।
- शिक्षकहरूको पेशागत विकास भएको हुनेछ ।
- वित्तिय व्यवस्थापन क्षमतामा सुधार भई वित्तिय कार्यकुशलता पारदर्शिता उत्तरदायित्व तथा जिम्मेवारी सुनिश्चित भएको हुनेछ ।

परिच्छेद — ९ कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, समन्वय र सहजीकरण

शिक्षामा अनुगमन भनेको यससम्बन्धी अन्य कार्यहरूको प्रवाह तथा कार्यान्वयन योजना अनुरूप ठीकसंग भइरहका छन् वा छैनन् भनी निगरानी राख्ने कार्य हो । त्यसैगरी मूल्याङ्कन भनेको कुनै शैक्षिक आयोजना कार्यक्रमको निर्धारित उद्देश्यको सन्दर्भमा त्यसका कार्यहरू कति सान्दर्भिक, सक्षम, लाभदायक र प्रभावकारी देखिएका छन् भन्ने कुराको व्यवस्थित तरिकाले लेखाजोखा गर्ने कार्य हो । अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य बर्दगोरिया गाउँपालिका शिक्षा योजनाले निर्दिष्ट गरेका प्रत्येक सेवा प्रवाहका तहका लक्ष्य तथा उद्देश्यअनुरूपका उपलब्धिहरू पत्ता लगाई ती सूचनाका आधारमा निर्णय प्रक्रियालाई सहयोग गरी सेवा प्रवाहमा सुधार गर्न हो । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिद्वारा प्राप्त हुने सूचना तथा जानकारीहरूलाई योजना निर्माण र कार्यान्वयन प्रक्रियामा उपयोग गर्न तथा विद्यालय क्षेत्र सुधारको योगदानको लेखाजोखा गरी राष्ट्रिय विकासका उद्देश्य प्राप्त गर्न सकिन्छ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका तीन ओटा मुख्य कार्यहरूको रूपमा ऐन नियमअनुसार कार्य भएनभएको लेखाजोखा गर्न, लक्ष्य तथा उद्देश्यका आधारमा प्रगति मापन गर्न र क्षेत्रगत उद्देश्य तथा लक्ष्यमा भएको रणनीतिगत तथा नीतिगत प्रभावको मूल्याङ्कन गर्नलाई लिन सकिन्छ । नेपालमा योजनाबद्ध विकास प्रयासको सुरुआतसँगै विकास कार्यक्रम आयोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटी भए तापनि पाँचौँ पञ्चवर्षिय योजना २०३२-२०३७ देखि विकास आयोजनाहरूको कार्यान्वयनको मूल्याङ्कन गर्ने कुराको सुरुआत भएको मानिन्छ । यस व्यवस्थाले भार प्रणालीमा आधारित प्रगति समीक्षा, उपलब्धि मूल्याङ्कन र प्रभाव व्यवस्थाको मूल्याङ्कनको अवधारणा सहितको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन व्यवस्थाको प्रारम्भ गयो । आठौँ योजना (२०४९-५४) देखि अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई एउटा पद्धतिको रूपमा सुदृढ गर्ने कार्य गर्दै आलसम्म आईरहेको अवस्था छ । अबको मूल्याङ्कन पद्धतिमा लगानीको तुलनामा प्रतिफल प्राप्तीलाई ध्यान दिने गरिएको छ ।

९.१ योजना कार्यान्वयन

- सूचकहरू तय गरी लक्ष्य, उद्देश्य र मुख्यमुख्य नतिजाको अनुमान गरी एउटा विस्तृत र विशिष्ट अनुगमन योजनाको विकास गरिने छ ।
- विद्यालय तहमा विद्यालयहरू अनुगमन तथा प्रतिवेदन गर्न संस्थागत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली र हेको हुनेछ । (IEMIS) मा संस्थागत विद्यालय समेतको सिकाई उपलब्धीको तहगत, कक्षागत तथा विषयगत विवरण विद्यालयहरूले अध्याबधिक गरेका हुनेछन् ।
- शिक्षा शाखामा संस्थागत विद्यालयहरू समेतको शैक्षिक व्यवस्थापन सूपरिवेक्षण प्रतिवेदन, तथ्याङ्क सङ्कलन, सामाजिक परीक्षणका प्रतिवेदन एकिकृत रूपमा संकलन भएको हुनेछ ।

९.२ योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

कुनै पनि योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट योजना कार्यान्वयनको अवस्था, विकासको गति रहामी कता पुग्ने सो कुराको समेत जानकारी हुन्छ । हामी वर्तमान अवस्थामा कहाँ छौ ? र कहाँ जानुपर्ने हो ? भन्ने कुराको निर्धारण अनुगमन र मूल्याङ्कनबाट थाहा पाउन सकिन्छ । यस गाउँ शिक्षा योजनाको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न देहायबमोजिमका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- गाउँ शिक्षा समितिले गाउँ शिक्षा योजना कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा समन्वय अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नेछ ।
- गाउँ शिक्षा समितिले योजना कार्यान्वयनको अनुगमनका लागि आवश्यकताअनुसार विज्ञ व्यक्ति वा समुह परिचालन गर्नेछ ।
- शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाद्वारा योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ लगायत अन्य सरोकारवालाहरूलाई प्रविधिक सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।
- प्रत्येक विद्यालयले मासिक रूपमा विद्यालय प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा पठाउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विद्यालयमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा देखा परेका समस्या, चुनौति र मुद्दा हेर्न गाउँपालिकामा विशेष समिति रहनेछ जुन समितिले विद्यालयको अनुगमन निरीक्षण गरी विद्यालयका समस्या तथा चुनौति मूल्याङ्कन गरी गाउँपालिका शिक्षा समितिमा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- विद्यालय शिक्षा योजनामा राखिएका अपेक्षित उपलब्धीहरूको अवस्था तथा कार्यक्रमको सूचकगत विश्लेषण र मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटिको विकास गरिनेछ ।
- समग्र शैक्षिक कार्यक्रमको अध्ययन विश्लेषण गर्न शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा एक अनुसन्धान समिति गठन गरिने छ र अनुसन्धान प्रतिवेदनका आधारमा थप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सुशासन तथा पारदर्शिता कायम राख्न सामाजिक र आर्थिक लेखा परीक्षणका कार्यक्रम प्रभावकारी ढङ्गले परिचालन गरिनेछ ।

- प्रधानाध्यापक विद्यालयको प्राज्ञिक र प्रशासनिक व्यक्ति भएकाले विद्यालयमा कार्यक्रम कार्यान्वयन, शिक्षक परिचालन, विद्यालयका गतिविधिको मूल्याङ्कनमा प्रमुख जिम्मेवार बनाइनेछ ।
- विद्यालयमा सूचना तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीलाई शैक्षिक व्यवस्थापनको अभिन्न अङ्गका रूपमा विकास गरी अनुगमन मूल्याङ्कनबाट प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विद्यार्थी मूल्याङ्कन र प्रमाणिकरणमा गाउँपालिका भरी एकरूपता कायम गरीनेछ ।
- विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक, पोटोफोलियो, प्रतिविद्यार्थी लगतमा आधारित अनुदान उपलब्ध गराइने र त्यसको कार्यान्वयनमा जो जोड दिइनेछ ।
- आवश्यकता अनुसार विद्यार्थीका अभिभावकहरूसँग अभिभावक शिक्षा सम्बालन गरीनेछ । समन्वय र सहजीकरण गरीनेछ ।

९.३ समन्वय र सहजीकरण

योजना निर्माण पश्चात कार्यान्वयन चरणमा प्रवेश गर्छ । योजनाको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सम्बद्ध सबै संयन्त्रहरूको उचित सहयोग र सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ । योजना कार्यान्वयनमा कतिपय कार्यक्रमहरू सहजै कार्यान्वयन गर्न सकिने प्रकृतिका हुन्छन् भने कतिपय कार्यक्रमहरू विविध समस्याहरू भएपनि वाध्यात्मक रूपमा कार्यान्वयनमा लैजुपर्ने खालका हुन्छन् । योजनाको कार्यान्वयन गर्दा देखा परेका समस्या, चुनौति र अवसरहरूको उचित निकास निकाल्न सम्बद्ध सरोकारवाला तथा विज्ञ पक्षहरूसँग आवश्यकतानुसार समन्वय र सहजीकरण गर्नु सान्दर्भिक हुन्छ ।

हाल स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रमा आधारभूत र माध्यमिक तहको शिक्षाको अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । यसै अन्तरगत औपचारिक शिक्षा, विशेष शिक्षा, प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालगायतका शैक्षिक अधिकार समेत समावेश गरीएका छन् । यी सबै अधिकारको पूर्ण रूपमा लागि गाउँपालिका आत्मनिर्भर भई नसकेको अवस्थामा यस्ती महत्वपूर्ण गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र योजना कार्यान्वयनमा प्रदेश र संघीय सरकारको समन्वय र सहजीकरण आवश्यक हुन्छ ।

- संघीय शिक्षा, तथा खेलकुद मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरू
- प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरू
- शिक्षा सम्बद्ध विभिन्न सरकारी संघ संस्थाहरू
- शिक्षा सम्बद्ध विभिन्न गैरसरकारी संघसंस्थाहरू
- शिक्षासँग सम्बन्धित संघ तथा प्रदेशका अन्य कार्यालयहरू

परिच्छेद- १० मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू र उपलब्धी सुचक

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष	२०८४	२०८९	२०९४	सुचकको स्रोत	कैफियत
१	प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा						
१.१	प्रारम्भिक बालविकासमा भर्ना भएका विद्यार्थी	४७९	७००	७५०	८००	IEMIS	
१.२	प्रारम्भिक	१२४१७	१२५००	१३०००	१३८००	IEMIS	

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको दश वर्षे शिक्षा योजना(२०८३/८४-१३/०९४)

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष	२०८४	२०८९	२०९४	सुचकको स्रोत	कैफियत
	बालविकासको अनुभव लिई कक्षा १ मा भर्ना भएका बालबालिका संख्या						
१.३	प्रारम्भिक बालविकासमा अध्यापनरत शिक्षक संख्या	३९	४५	५०	५५		
२	आधारभुत शिक्षा(१-८)						
२.१	कक्षा १ मा नयाँ भर्ना भएका बालबालिकाको संख्या	३८९	४७९	५००	५५०	IEMIS	
२.२	आधारभुत तह कक्षा १-५ को कुल विद्यार्थी संख्या	२१३९	२२००	२४००	२६००	IEMIS	
२.३	आधारभुत तह कक्षा ५ को कुल विद्यार्थी संख्या	५५३	६००	६५०	७००	IEMIS	
२.४	आधारभुत तह कक्षा ५ पुरा गर्ने विद्यार्थी संख्या	५५६	६००	६५०	७००	IEMIS	
२.५	आधारभुत तहमा कुल विद्यार्थी संख्या	३९९७	४०००	४०५०	५०००	IEMIS	
२.६	आधारभुत तह कक्षा १ मा भर्नाभई कक्षा ८ पुरा गर्ने संख्या	६७७	७००	८००	९००	IEMIS	
२.७	विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका	९६	६०	३०	०	IEMIS	
२.८	आधारभुत तहमा अध्यापनरत (१-५)शिक्षक संख्या	८०	८५	९०	१००	IEMIS	
२.९	आधारभुत तहमा अध्यापनरत (६-८)शिक्षक संख्या	३८	४८	५८	६८	IEMIS	
३	माध्यमिक शिक्षा						
३.१	माध्यमिक तह	२४३५	२५००	२६००	२८००	IEMIS	

बर्दगोरिया गाउँपालिकाको दश वर्षे शिक्षा योजना(२०८३/८४-९३/०९४)

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष	२०८४	२०८९	२०९४	सुचकको स्रोत	कैफियत
	(९-१२)संख्या						
३.२	माध्यमिक तह कुल भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सुचक						
३.३	आधारभुत तहबाट माध्यमिक तहमा ट्रान्जिसन	७३७	८००	९५०	१०००	IEMIS	
३.४	माध्यमिक तहमा(९-१०) कार्यरत शिक्षक संख्या	३८	४८	५८	६८	IEMIS	
३.५	माध्यमिक तहमा(११-१२) कार्यरत शिक्षक संख्या	११	१५	१८	२१	IEMIS	
३.५	माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीमध्ये विज्ञान र प्राविधिक तथा व्यवसायिक विषयमा भर्ना भएका विद्यार्थी संख्या	१५८	१६०	१६५	१६७	IEMIS	
४	जीवन पर्यन्त शिक्षा तथा सिकाई र अनौपचारिक शिक्षा						
४.१	साक्षरता दर	७६	८०	८४	९५	राष्ट्रिय जनगणना २०७८	
४.२	महिला साक्षरता दर	६९.६	७६	८५	९५	राष्ट्रिय जनगणना २०७८	
४.३	पुरुष साक्षरता दर	८३.३	८५	९०	९५	राष्ट्रिय जनगणना २०७८	
५	कुल बजेटको शिक्षा क्षेत्रमा विनियोजित बजेट	४८८०००००.००	५८८०००००	७८८०००००	९८८०००००		

अनुसूची — तथ्याङ्क तालिकाहरु

तालिका नं १ सामुदायिक विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्बन्धि विवरणः

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
1	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Rajesh Chaudhary	Bardagoriya-03 Ranikunda	9861803015	Chairman	2079-08-16	2082-08-05
2	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Basanti Devi Saud	Bardagoriya-03 Ranikunda	9848208085	Member	2079-08-16	2082-08-15
3	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Rabindra Tiruwa	Bardagoriya-03 Ranikunda	9848970987	Member	2079-08-16	2082-08-05
4	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Amrita Devi Khatr	Bardagoriya-03 Khaireni	9865718158	Member	2079-08-16	2082-08-15
5	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Man Rishi Acharya	Bardagoriya-03 Khaireni	9865809015	Chairman	2079-08-16	2082-08-15
6	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Kamala Joshi	Bardagoriya-03 Butkauwa	9748256557	Member	2079-08-16	2082-08-15
7	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Yagya Raj Bantola	Bardagoriya-03 Khaireni	9848447838	Member	2079-08-16	2082-08-15
8	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Shiv Raj Gautam	Bardagoriya-03 Khaireni	9848403787	Member	2079-06-16	2082-06-15
9	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Dil Raj Gautam	Lamki Chuha -10 Chuha Kailali	9869711642	Member	2080-06-14	2082-06-15
10	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Milan Oli	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9865722387	Chairman	2081-06-22	2084-06-22
11	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	khadak Badhadur Kami	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9811645978	Member	2081-06-22	2084-06-22
12	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Dan Bahadur Bishwakarma	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9800666336	Member	2081-06-22	2084-06-22
13	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Laxmi Devi Kandel	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9800000000	Member	2081-06-22	2085-07-20

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
14	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Sarita Devi B.K.	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9766943956	Member	2081-06-22	2084-06-22
15	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Manrishi Acharya	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9865809015	Chairman	2081-06-22	2084-06-22
16	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Rita Bista	Bardagoriya Rural Municipality-3, Kailali	9844143787	Member	2081-06-22	2084-06-22
17	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Ram Bahadur Chaudhary		9865623273	Chairman	2081-08-16	2084-08-16
18	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Khadak Bahadur Kami		9749971792	Member	2081-08-16	2084-08-16
19	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Dan Bahadur BK		9800666366	Member	2081-08-16	2084-08-16
20	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Tulsa Thapa Kshetri		9800000000	Member	2081-08-16	2083-08-16
21	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Manrishi Acharya		98000000005809015	Member	2081-08-16	2084-08-16
22	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Sarita Devi BK		9800000000	Member	2081-08-16	2083-08-16
23	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Rita Bista		9800000000	Member	2081-08-16	2083-08-16
24	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Bhupendra Ba. Rashkoti		9841823910	Member	2081-08-16	2083-08-16
25	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Netra Bahadur Khadka		9863095522	Secretary	2081-08-16	2083-08-16
26	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Govinda Bahadur Budhakshetri		9800000000	Chairman	2082-02-28	2084-02-28
27	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Jagannath Jaishi		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
28	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Bishnu Kumari Thapa		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
29	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Gaj Bahadur Bam		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
30	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Narendra Mahatara		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
31	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Gagan Nepali		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
32	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Kalpana BK		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
33	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Chandra Rawal Khatri		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
34	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Ashiram Chaudhary		9800000000	Member	2082-02-28	2084-02-28
35	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Jayakrishna Devkota		9848534748	Member	2082-02-28	2084-02-28
36	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Netra Bahadur Khadka		9863095522	Secretary	2082-02-28	2084-02-28
37	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Babita Bista		9745881222	Member	2081-09-08	2084-09-08
38	710110001	Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	Sushila Da. Tharu		9800000000	Member	2081-09-08	2084-09-08
39	710110002	Balkanya Secondary School,	Hemant Raj Jaishi	Bardagoriya 1 Muda Kailali	9865969111	Chairman	2082-06-10	2085-07-12
40	710110002	Balkanya Secondary School,	Bhim Bahadur Bithari	Bardagoriya 1 Kattipur Kailali		Chairman	2081-08-05	2083-08-05
41	710110002	Balkanya Secondary School,	Partikxya Rijal	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
42	710110002	Balkanya Secondary School,	Janaki Bhandari	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
43	710110002	Balkanya Secondary School,	Sarita Neupane	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
44	710110002	Balkanya Secondary School,	Maniraj Bam	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
45	710110002	Balkanya Secondary School,	Nirmala Bithari	Bardagoriya 01	9800606456	Member	2082-06-10	2084-06-10

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
46	710110002	Balkanya Secondary School,	Ganesh Bahadur Singh	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
47	710110002	Balkanya Secondary School,	Kabita Sunar	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
48	710110002	Balkanya Secondary School,	Bishnu Paykurel	Bardagoriya 01		Member	2081-08-05	2083-08-05
49	710110002	Balkanya Secondary School,	Arjun Bahadur Wod	Bardagoriya 01		Member	2079-06-03	2081-06-03
50	710110002	Balkanya Secondary School,	Shushila Devi Kunwar	Bardagoriya 01		Secretary	2079-06-03	2081-06-03
51	710110002	Balkanya Secondary School,	Kaush Bahadur Mahatara	Bardagoriya 01		Member	2079-12-28	2082-12-28
52	710110002	Balkanya Secondary School,	Chakra Bahadur Bista	Bardagoriya 01		Member	2079-12-28	2082-12-28
53	710110002	Balkanya Secondary School,	Kathama Devi Budha	Bardagoriya 01		Member	2079-12-28	2082-12-28
54	710110002	Balkanya Secondary School,	Sabitra Khatiwada	Bardagoriya 01		Member	2079-12-28	2082-12-28
55	710110002	Balkanya Secondary School,	Parmila Devi Budha	Bardagoriya 01		Member	2079-12-28	2082-12-28
56	710110002	Balkanya Secondary School,	Indra Raj Khatiwada	Bardagoriya 01		Member	2079-12-28	2082-12-28
57	710110002	Balkanya Secondary School,	Shushila Devi Kanwar	Bardagoriya 01		Secretary	2079-12-28	2082-12-28
58	710110002	Balkanya Secondary School,	Sarswati Tiruwa	Bardagoriya 01	9868770210	Member	2082-06-10	2084-06-10
59	710110002	Balkanya Secondary School,	Padam Raj Jaishi		9867275262	Member	2082-06-10	2084-06-10
60	710110002	Balkanya Secondary School,	Parbat Bitalu		9842233769	Member	2082-06-10	2084-06-10
61	710110002	Balkanya Secondary School,	Manisha Jaishi		9841733764	Member	2082-06-10	2082-06-10

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
62	710110002	Balkanya Secondary School,	Kalpana Dangaura		9821697030	Member	2082-06-10	2084-06-10
63	710110002	Balkanya Secondary School,	Amar Sing Rawal		9865716097	Member	2082-06-10	2084-06-10
64	710110002	Balkanya Secondary School,	Lal Bahadur Gadshila		9848510063	Secretary	2082-06-10	2084-06-10
65	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Santram Dangaura Tharu	Kumbhiya		Chairman	2081-06-14	2084-06-14
66	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Radha B.K.	Kumbhiya		Member	2081-06-14	2084-06-14
67	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Sapna Chudhary	Kumbhiya		Member	2081-06-14	2084-06-14
68	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Anjana Tharu			Member	2081-06-14	2084-06-14
69	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Atwari Dangaura Tharu	Doghara	9848484833	Member	2081-06-14	2084-06-14
70	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Bal Bahadur Kathariya	D0ghara	9821665577	Member	2081-06-14	2084-06-14
71	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Geduwa Dangaura Tharu	Kumbhiya		Member	2081-06-14	2084-06-14
72	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Shiv Raj gautam	Ranikunda	9848403787	Member	2081-06-15	2084-06-14
73	710110003	Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	Dil Raj Gautam	Kumbhiya	9869711642	Secretary	2082-10-19	2085-12-13
74	710110005	Basanta Murari Ma Vi	tank bahadur kunwar	bardagoriya 3 kailali	9848208275	Chairman	2081-06-14	2083-06-12
75	710110005	Basanta Murari Ma Vi	karna bahadur bam	bardagoriya 2 kailali	9848208275	Member	2081-06-14	2083-06-12
76	710110005	Basanta Murari Ma Vi	kokila khatri	bardagoriya 3 kailali	9847546426	Member	2081-06-14	2081-06-12
77	710110005	Basanta Murari Ma Vi	padam b.k.	bardagoriya 3	9825763188	Member	2081-06-14	2083-06-12

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
78	710110005	Basanta Murari Ma Vi	dhansara upadhaya	bardagoriya 2 kailali	9809350304	Member	2081-06-14	2083-06-12
79	710110005	Basanta Murari Ma Vi	sarshwati kami	bardagriya 1 kailali	9868770210	Member	2081-06-14	2083-06-12
80	710110005	Basanta Murari Ma Vi	Mithun Gautam	bardagoriya 1 kailali	9848424102	Member	2081-04-14	2083-06-12
81	710110005	Basanta Murari Ma Vi	Bal raj bhat	Baradgoriya 2 kailali	9848534842	Member	2081-06-14	2083-06-12
82	710110005	Basanta Murari Ma Vi	Tara prasad joshi	Baradagoriya 1 kailali	9858477332	Member	2081-06-14	2081-06-12
83	710110005	Basanta Murari Ma Vi	lal singh b.k.	bardagoriya 3 kailali	9848854149	Chairman	2080-06-19	2083-06-18
84	710110005	Basanta Murari Ma Vi	sita sunar	bardagoriya 1 kailali		Member	2080-06-19	2083-06-18
85	710110005	Basanta Murari Ma Vi	Amar bahadur bam	bardagoriya 1 kailali	9866816966	Member	2080-06-19	2083-06-18
86	710110005	Basanta Murari Ma Vi	amar bhandari	bardagoriya 5 kailali	9848688018	Member	2080-06-19	2083-06-18
87	710110005	Basanta Murari Ma Vi	Prem prasad dhungana	bardagoriya 2 kailali	9848554314	Member	2080-06-19	2083-06-18
88	710110005	Basanta Murari Ma Vi	Namsara sharki	Bardagoriya 2 kailali	9812611945	Member	2080-06-19	2083-06-12
89	710110006	Mahunyal Secondary School	Dabal Bahadur Bishwakarma	Bardagoriya 6, Kailali	9868041999	Chairman	2081-09-16	2083-11-22
90	710110006	Mahunyal Secondary School	Dabal bahadur bishwakarma		9868041999	Chairman	2081-08-07	2083-08-07
91	710110006	Mahunyal Secondary School	Dhaniram sanjyal		9766997511	Member	2081-08-07	2083-08-07
92	710110006	Mahunyal Secondary School	Naresh Dangaura		9800681768	Member	2081-08-07	2083-08-07
93	710110006	Mahunyal Secondary School	Rita Dangaura Tharu		9804672443	Member	2081-08-07	2083-08-07

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
94	710110006	Mahunyal Secondary School	Nirmala B.k.		9	Member	2081-08-07	2083-08-07
95	710110006	Mahunyal Secondary School	Prema Kumari chaudhary		9804621425	Member	2081-08-07	2083-08-07
96	710110006	Mahunyal Secondary School	Dwarika Prashad Dhamala		9868433461	Member	2081-08-07	2083-08-07
97	710110006	Mahunyal Secondary School	Ramkrishna Dangaura tharu		9847152556	Member	2081-08-07	2083-08-07
98	710110006	Mahunyal Secondary School	Dhanraj Joshi		9843434725	Member	2081-08-07	2083-08-07
99	710110006	Mahunyal Secondary School	Chandrika Joshi		9844680824	Member	2081-08-07	2083-08-07
100	710110006	Mahunyal Secondary School	Binod kumar Chaudhary		9868430106	Chairman	2081-08-07	2083-08-07
101	710110006	Mahunyal Secondary School	Jyoti Saud		9	Member	2081-08-07	2083-08-07
102	710110006	Mahunyal Secondary School	Hasan Kumari Dangaura		9825643912	Member	2081-08-07	2083-08-07
103	710110006	Mahunyal Secondary School	Sunita Sanjyal		9865989381	Member	2081-08-07	2083-08-07
104	710110006	Mahunyal Secondary School	Phulaura sanjyal		9868770647	Member	2081-08-07	2083-08-07
105	710110006	Mahunyal Secondary School	Janaki Kami		9842329263	Member	2081-08-07	2084-07-18
106	710110006	Mahunyal Secondary School	Kalawati sunar		9848582058	Member	2081-08-07	2083-08-07

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
6								
107	710110006	Mahunyal Secondary School	Amisha kusmi		9815687636	Member	2081-08-07	2083-08-07
108	710110006	Mahunyal Secondary School	Hema kumari Kami		9824612848	Member	2081-08-07	2083-08-07
109	710110006	Mahunyal Secondary School	Puskar Sunar		9863362777	Member	2081-07-07	2083-07-07
110	710110006	Mahunyal Secondary School	Chandrika Joshi		9844680824	Secretary	2081-07-07	2083-07-07
111	710110007	Narayan Basic School	Khadak Bahadur Bishwakarma	Bardagoriya-5	9858423586	Chairman	2081-06-16	2083-06-15
112	710110007	Narayan Basic School	KUSHMA DEVI DANGAURA	RAMPUR	9821687127	Member	2081-06-16	2083-06-15
113	710110007	Narayan Basic School	NIRU DANGAURA THARU	BELUWA	9822680083	Member	2081-06-16	2083-06-15
114	710110007	Narayan Basic School	KAMALA PATI CHAUDHARY	BELUWA	9811627822	Member	2081-06-16	2083-06-15
115	710110007	Narayan Basic School	DURGA DEVI BUDHA	BELUWA	9860748295	Member	2081-06-16	2081-06-15
116	710110007	Narayan Basic School	KRISHNA BAHADUR SAUD	BELUWA	9860682984	Member	2081-06-16	2081-06-15

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
117	710110007	Narayan Basic School	BHOLERAM CHAUDHARY	RAMPUR	9848461178	Member	2081-06-16	2083-06-15
118	710110007	Narayan Basic School	BINU CHAUDHARY	BAUNIYA	9814631064	Member	2081-06-16	2083-06-15
119	710110007	Narayan Basic School	SURENDRA PRAKASH JAISHI	LAMKI CHUHA-6	9848515324	Secretary	2081-06-16	2085-05-06
120	710110007	Narayan Basic School	Srishti Karki	BELUWA	9865812520	Chairman	2081-04-21	2083-04-20
121	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Lokendra Bahadur Malla	Bardagoriya-1	9803785739	Chairman	2080-01-15	2083-01-15
122	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Saroj Kumar Shah	Tikapur Municipality-1	9858485635	Member	2080-03-15	2083-03-15
123	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Hira Devi Malla	Bardagoriya-1	9812668166	Member	2081-03-15	2083-03-15
124	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Hari Prasad Chaudhary	Bauniya-1	9821642254	Member	2081-03-15	2081-03-15
125	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Santosh Khadka	Lamkichuha Municipality-2	9848468235	Member	2080-03-15	2083-03-15
126	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Nanda Kumari Bhatta	Bauniya-1		Member	2080-03-15	2083-03-15
127	710110010	The Sunrise Secondary English Boarding School	Ajay Malla	Bardagoriya	9841164086	Member	2080-03-15	2083-03-15

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
7								
1 2 8	710110 013	Pashupati Basic School	Prem Lal Ka. Tharu	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9824671712	Chairman	2081-08-04	2082-05-09
1 2 9	710110 013	Pashupati Basic School	Hira Devi Kathariya	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9812609513	Member	2081-08-04	2085-05-09
1 3 0	710110 013	Pashupati Basic School	Anila Chaudhary	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9821676233	Member	2081-08-04	2082-05-09
1 3 1	710110 013	Pashupati Basic School	Radha Dangaura	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9821342344	Member	2081-08-04	2082-05-09
1 3 2	710110 013	Pashupati Basic School	Bal Kumari Kathariya	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9812141567	Member	2081-08-04	2082-05-09
1 3 3	710110 013	Pashupati Basic School	Ranjita Kumari Kathariya	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9709753197	Member	2081-08-04	2082-05-09
1 3 4	710110 013	Pashupati Basic School	Kalawati Regmi	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9845743255	Member	2081-08-04	2085-05-09
1 3 5	710110 013	Pashupati Basic School	Gita Devi Sapkota	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9865938126	Member	2081-08-04	2082-05-09
1 3 6	710110 013	Pashupati Basic School	Krishna Kumari Khadayat	Bardagoriya R.M. 2 Doghara	9848768845	Secretary	2081-08-04	2085-05-09
1 3 7	710110 013	Pashupati Basic School	Khagendra Bit		9999999999 999	Secretary	2082-05-09	2085-05-09

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
138	710110024	New Jyoti basic school	Man bahadur Budathoki	Bardagoriya 3 Ranikunda kailali	9865623288	Chairman	2081-07-22	2084-07-22
139	710110024	New Jyoti basic school	Bhawona Devi bk	Bardagoriya 3 Ranikunda kailali	9812668807	Member	2081-07-22	2084-07-22
140	710110024	New Jyoti basic school	Ajebay kami	Bardagoriya 3 Ranikunda kailali	9866593204	Member	2081-07-22	2084-07-22
141	710110024	New Jyoti basic school	Manisha Devi kami	Bardagoriya 3 Ranikunda kailali	9767678760	Member	2081-07-22	2084-07-22
142	710110024	New Jyoti basic school	Pabitra Bk	Bardagoriya 03 ranikunda kailali	9709367061	Member	2081-07-22	2084-07-22
143	710110024	New Jyoti basic school	Kalpana jaishi	Bardagoriya 03 ranikunda kailali	9612618560	Member	2081-07-22	2084-07-22
144	710110024	New Jyoti basic school	Mamata tamatta	bardagoreiya - 3 Ranikunda kailali	9769929220	Member	2081-07-22	2084-07-22
145	710110024	New Jyoti basic school	Upendra sunar	bardagoriya - 03 ranikunda kailali	9800666655	Member	2081-07-22	2084-07-22
146	710110024	New Jyoti basic school	Hari krishna joshi	bardagoriya- 01 bauniyan kailali	9848782998	Secretary	2082-03-05	2084-07-22
147	710110024	New Jyoti basic school	Padam tiruwa	bardagoriya 3 ranikunda	9821606827	Chairman	2081-11-15	2084-11-15
148	710110024	New Jyoti basic school	Paru kami	bardagoriya 3 ranikunda	9809446845	Member	2081-11-15	2084-11-15

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
8								
149	710110024	New Jyoti basic school	Harish Bista	bardagoriya -3 ranikunda	9842202161	Member	2081-11-15	2084-11-15
150	710110024	New Jyoti basic school	kaushala tiruwa	bardagoriya-3 ranikunda kailali	9810746145	Member	2081-11-15	2084-11-15
151	710110024	New Jyoti basic school	Lauti Chaudhary	bardagoriya- 3 ranikunda kailali	9745152276	Member	2081-11-15	2084-11-15
152	710110024	New Jyoti basic school	Chandra sunar	bardagoriya -3 ranikunda kailali	9763803879	Member	2081-11-15	2084-11-15
153	710110024	New Jyoti basic school	Niruta Biswakarma	bardagpriya -3 ranikunda kailali	9707400558	Member	2081-11-15	2084-11-15
154	710110024	New Jyoti basic school	Tirishna bk	bardagoriya-3 ranikunda	9812698797	Member	2081-11-15	2083-11-15
155	710110024	New Jyoti basic school	Hari krishna joshi		9848782998	Secretary	2082-03-05	2084-08-04
156	710110025	Nain Basic School	Nain Bahadur Chaudhary	Bardagoriya R.M. 2 Jhagadpur	9814648119	Chairman	2079-09-14	2081-03-14
157	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Sher bdr Budha	Bardagoriya-6, Bishalnagar		Chairman	2081-02-15	2083-01-15
158	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Tara Saud	Bardagoriya-5, Bhuruwa		Chairman	2081-02-15	2083-01-15

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
159	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Apsara Thapa	Bardagoriya-5, Beluwa		Member	2081-02-15	2083-01-15
160	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Goma Bohara	Bardagoriya-5, Beluwa		Member	2081-02-15	2083-01-15
161	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Mahabir Luhar	Bardagoriya-5, Rampur		Member	2081-02-15	2083-01-15
162	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Ratna Thakulla	Bardagoriya-5, Baidipur		Member	2081-02-15	2083-01-15
163	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Gauri Chaudhary	Bardagoriya-5, Beluwa		Member	2081-02-15	2083-01-15
164	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Shanti Kumari Budha	Bardagoriya-5, Beluwa		Member	2081-02-15	2083-01-15
165	710110030	Kailali Gyan Jyoti Ebs	Shaliman Bohara	Bardagoriya-5, Beluwa		Member	2081-02-15	2083-01-15
166	710210001	Kalika Secondary School	Brijlal chaudhary	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9865638133	Chairman	2080-11-09	2083-11-09
167	710210001	Kalika Secondary School	Jagat Bahadur Saud	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9822139279	Member	2080-11-09	2083-11-09
168	710210001	Kalika Secondary School	Anju Devi Dangaura	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9804669619	Member	2080-11-09	2083-11-09
169	710210001	Kalika Secondary School	Manju Devi Dangaura	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9823648057	Member	2080-11-09	2083-11-09

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
9								
170	710210001	Kalika Secondary School	Prema Bhul	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9825639998	Member	2080-11-09	2083-11-09
171	710210001	Kalika Secondary School	chhimananda Chaudhary	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9815676902	Member	2080-11-09	2083-11-09
172	710210001	Kalika Secondary School	Maya Devi Chaudhary	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9824602342	Member	2080-11-09	2083-11-09
173	710210001	Kalika Secondary School	Pramod kumar Saud	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9848462412	Member	2080-11-09	2083-11-09
174	710210001	Kalika Secondary School	Uday singh B.C	Bardagoriya 4 Nauniya Kailali	9804633955	Member	2080-11-09	2083-11-09
175	710210001	Kalika Secondary School	Karan Singh Bohara Chhetri	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9815693125	Member	2080-11-29	2083-11-29
176	710210001	Kalika Secondary School	Dirga singh Bam	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9764223931	Member	2080-11-29	2083-11-29
177	710210001	Kalika Secondary School	Binu Devi Chaudhary	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9814671034	Member	2080-11-29	2083-11-29
178	710210001	Kalika Secondary School	Naru Devi Bhul	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9809400205	Member	2080-11-29	2083-11-29
179	710210001	Kalika Secondary School	Ishwori Chaudhary	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9706168187	Member	2080-11-29	2083-11-29

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
180	710210001	Kalika Secondary School	Rita Dangaura	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9822629930	Member	2080-11-29	2083-11-29
181	710210001	Kalika Secondary School	Dan Bahadur Saud	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai		Member	2080-11-29	2083-11-29
182	710210001	Kalika Secondary School	Krishna Nanda Saud	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9811675499	Member	2080-11-29	2083-11-29
183	710210001	Kalika Secondary School	Narendra Bahadur Saud	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9824647460	Member	2080-11-29	2083-11-29
184	710210001	Kalika Secondary School	Uday Singh B C	Bardagoriya 4 Nauniya Kailalai	9804633955	Member	2080-11-29	2083-11-29
185	710210002	Mohanyal Basic school	Min Bahadur Dangaura	Bardagoriya- 6 Jokahi	9848461765	Chairman	2081-07-02	2083-07-02
186	710210002	Mohanyal Basic school	Laxman Dangaura	Bardagoriya-6Sugarkhal Kailali	9811667288	Member	2081-07-02	2083-07-02
187	710210002	Mohanyal Basic school	Suna Devi Dangaura	Bardagoriya-6 sugarkhal		Member	2081-07-02	2083-07-02
188	710210002	Mohanyal Basic school	Maya Kumari Dangaura	Bardagoriya-6 Rajipur		Member	2081-07-02	2083-07-02
189	710210002	Mohanyal Basic school	Kalam Bahadur Dangaura	Bardagoriya-sugarkhal		Member	2081-07-02	2083-07-02
189	710210002	Mohanyal Basic school	Durga Shing	Bardagoriya-Jokahi		Member	2081-07-02	2083-07-02

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
0								
191	710210002	Mohanyal Basic school	Hikmat Kathayat	Bardagoriya-6 Jokahi Kailali	9848208178	Member	2081-07-02	2083-07-02
192	710210002	Mohanyal Basic school	Bharat Bahadur Balayar	Bardagoriya-6 Jagatpur	9811657238	Member	2081-07-02	2085-05-12
193	710210002	Mohanyal Basic school	Sakosh Kumar Dangaura	Bardagoriya-6 Jagatpur	9804673558	Member	2081-07-02	2083-07-02
194	710210002	Mohanyal Basic school	Mina Bohara			Chairman	2081-03-21	2083-03-21
195	710210002	Mohanyal Basic school	Mina Dangaura			Member	2081-03-21	2083-03-21
196	710210002	Mohanyal Basic school	Susmita Dangaura		9812698626	Member	2081-03-21	2083-03-21
197	710210002	Mohanyal Basic school	Gomata Bohara		9845296611	Member	2081-03-21	2083-03-21
198	710210002	Mohanyal Basic school	Sundari Dangaura		9811626291	Member	2081-03-21	2083-03-21
199	710210002	Mohanyal Basic school	Ram Kumari Dangaura			Member	2081-03-21	2083-03-21
200	710210002	Mohanyal Basic school	Maharajin Kathariya			Member	2081-03-21	2083-03-21

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
201	710210002	Mohanyal Basic school	Ashoki Mahato		9804673558	Member	2081-03-21	2084-05-12
202	710210002	Mohanyal Basic school	Nirmala Kathatiya			Member	2081-03-21	2083-03-21
203	710210002	Mohanyal Basic school	Sakosh Kumar Dangaura		9848557638	Secretary	2081-03-21	2083-03-21
204	710210003	Shree Secondary School	Kewal Chalaune	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9748256588	Chairman	2081-04-20	2084-04-20
205	710210003	Shree Secondary School	Padam Bahadur Chalaune	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9762294155	Chairman	2081-10-14	2084-10-14
206	710210003	Shree Secondary School	Ram Bahadur Oli	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9860782441	Member	2081-04-20	2084-04-20
207	710210003	Shree Secondary School	Prakash Pariyar	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9804660269	Member	2079-09-20	2082-09-20
208	710210003	Shree Secondary School	Suman Oli	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9848418392	Member	2079-09-20	2082-09-20
209	710210003	Shree Secondary School	Kamala Kathariya	Bardagoriya RM-4, Dhodharpur	9815665488	Member	2079-09-20	2082-09-20
210	710210003	Shree Secondary School	Jamuna Subedi	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9869023233	Member	2079-09-20	2082-09-20
211	710210003	Shree Secondary School	Jagat Bahadur Shahi	Bardagoriya RM-4, Nimuwabojhi	9868743064	Member	2079-09-20	2082-09-20

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
1								
212	710210003	Shree Secondary School	Bhimdatta Binadi	Bardagoriya RM-6, Baskoti	9867275252	Member	2079-09-20	2082-09-20
213	710210003	Shree Secondary School	Muna Paudel	Krishnapur Municipality , Kanchanpur	9863469047	Member	2079-09-20	2082-09-20
214	710210003	Shree Secondary School	Sher Bahadur Dhami	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9766403461	Member	2081-01-14	2083-01-14
215	710210003	Shree Secondary School	MIn Bahadur Bam	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9868479464	Member	2081-01-14	2083-01-14
216	710210003	Shree Secondary School	Nausara Subedi	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9868766316	Member	2081-01-14	2083-01-20
217	710210003	Shree Secondary School	Dipa Neupane	Bardagoriya RM-4, Nimuwabojhi	9746245246	Member	2081-01-14	2083-01-14
218	710210003	Shree Secondary School	Bhaga Nepali	Bardagoriya RM-4, Sundarpur		Member	2081-01-14	2083-01-14
219	710210003	Shree Secondary School	Tulsa BK	Bardagoriya RM-4, Sundarpur	9843319455	Member	2081-01-14	2083-01-14
220	710210003	Shree Secondary School	Bishnu Prasad Kathariya	Bardagoriya RM-6, Tulsipur	9848680950	Member	2081-01-20	2083-01-20
221	710210003	Shree Secondary School	Maniram Chaudhary	Bardagoriya RM-4, Dhodharpur	9814617033	Member	2081-01-20	2083-01-14

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
222	710210003	Shree Secondary School	Muna Paudel	Krishnapur Municipality, Kanchanpur	9863469047	Member	2081-01-20	2083-01-20
223	710210004	Shree Jagannath Basic School	Om prakash Dangaura	Bardgoriya 4 Nimuwabojhi Kailali	925643647	Chairman	2078-04-18	2081-04-18
224	710210004	Shree Jagannath Basic School	Jagat Bahadur Shahi	Bardgoriya 4 Nimuwabojhi Kailali	9868743064	Member	2078-04-18	2081-04-18
225	710210004	Shree Jagannath Basic School	Debisara Jaisi	Bardgoriya 4 Nimuwabojhi Kailali		Member	2078-04-18	2081-04-18
226	710210004	Shree Jagannath Basic School	Chandra Bahadur Damai	Bardgoriya 4 Gairigaun Kailali		Member	2078-04-18	2081-04-18
227	710210004	Shree Jagannath Basic School	Kisna Devi Chaudhary	Bardgoriya 4 Nauniya Kailali		Member	2078-04-18	2081-04-18
228	710210004	Shree Jagannath Basic School	Pratiksha Kumari sarki	Bardgoriya 4 Nimuwabojhi kailali		Member	2078-04-18	2081-04-18
229	710210004	Shree Jagannath Basic School	Jogilal Chaudhary	Bardgoriya 4 mNimuwabojhi Kailai		Member	2078-04-18	2081-04-18
230	710210004	Shree Jagannath Basic School	Bal Bahadur Dangaura	Bardgoriya 4 Nimuwabojhi Kailali		Member	2078-04-18	2081-04-18
231	710210004	Shree Jagannath Basic School	Puspa Kumari Gurung	Ghodaghodi 1 Kailai	9863103059	Secretary	2078-04-18	2081-04-18
233	710210004	Shree Jagannath Basic School	Chain Bahadur Dangaura	Bardgoriya 4 Nimuwabojhi Kailali		Chairman	2079-03-12	2081-03-12

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
2								
233	710210005	Saraswati Basic School	Khadke bhul	Bardagoriya-5	9848568910	Chairman	2081-09-09	2084-09-09
234	710210005	Saraswati Basic School	SARITA NEPALI	Bardagoriya-5	9821612145	Member	2081-09-09	2084-09-09
235	710210005	Saraswati Basic School	Junu Bk	Bardagoriya-6	9815694012	Member	2081-09-09	2084-09-09
236	710210005	Saraswati Basic School	Aishwarya Sunar	Bardagoriya-5	9822636354	Member	2081-09-09	2084-09-09
237	710210005	Saraswati Basic School	MAN BAHADUR LUHAR	Bardagoriya-5	9822101934	Member	2081-09-09	2084-09-09
238	710210005	Saraswati Basic School	purna bahadur sunar	Bardagoriya-5	9822101934	Member	2081-09-09	2084-09-09
239	710210005	Saraswati Basic School	Ratan Bahadur Thapa	Bardagoriya Rural Municipality	9848429110	Member	2081-09-09	2084-09-09
240	710210005	Saraswati Basic School	Ramchandra Kushmi	Bardagoriya-5	9848445362	Member	2081-09-09	2084-09-09
241	710210005	Saraswati Basic School	SHANKAR BK	Bardagoriya 5	9803635878	Member	2081-09-09	2084-09-09
242	710210006	Janata Basic School	Ramesh Chaudhary	Bardagoriya-5, Koilbhuruwa	9822640790	Chairman	2081-10-26	2084-10-26

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
243	710210006	Janata Basic School	Kukulal Dangaura Tharu	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9815605734	Member	2081-10-26	2084-10-26
244	710210006	Janata Basic School	Ratrani Kathariya	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9812611282	Member	2081-10-26	2084-10-26
245	710210006	Janata Basic School	Bhajanlal kathariya	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9843978582	Member	2081-10-26	2084-10-26
246	710210006	Janata Basic School	Gita Devi Dangaura Tharu	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9804627129	Member	2081-10-26	2084-10-26
247	710210006	Janata Basic School	Kalawati Kathariya	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9800684390	Member	2081-10-26	2084-10-26
248	710210006	Janata Basic School	Bhole Ram Chaudhary	Bardagoriya-5, Thakurdwara	9865734049	Member	2081-10-26	2084-10-26
249	710210006	Janata Basic School	Anil Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9848614579	Member	2081-10-26	2084-10-26
250	710210006	Janata Basic School	Indra Bahadur Chaudhary	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9848538623	Member	2081-01-01	2084-10-26
251	710210006	Janata Basic School	Chandra Prakas Chaudhary	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9800608725	Chairman	2082-04-18	2084-04-18
252	710210006	Janata Basic School	Phulmati Katharya	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9821658801	Member	2082-04-18	2084-04-18
255	710210006	Janata Basic School	Ramkumari Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9815605734	Member	2082-04-18	2084-04-18

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
3								
254	710210006	Janata Basic School	Parbati Devi Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9826097461	Member	2082-04-18	2084-04-18
255	710210006	Janata Basic School	Hira devi Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9815611868	Member	2082-04-18	2084-04-18
256	710210006	Janata Basic School	Raj Devi Dangaura Tharu	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9800674995	Member	2082-04-18	2084-04-18
257	710210006	Janata Basic School	Bishnu Devi Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa, Kailali	9822157632	Member	2082-04-18	2084-04-18
258	710210006	Janata Basic School	Bipatram Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9701401134	Member	2082-04-18	2084-04-18
259	710210006	Janata Basic School	Shyam Bahadur Dangaura	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9804627129	Member	2082-04-18	2084-04-18
260	710210006	Janata Basic School	Maya Devi Chaudhary	Lamki Chuha-7, Chakabandi	9815641785	Member	2082-04-18	2084-05-24
261	710210006	Janata Basic School	Indra Bahadur Chaudhary	Bardagoriya-5, Koilibhuruwa	9848538623	Member	2082-04-18	2084-04-18
262	710210006	Janata Basic School	....	.....	.....	Member	2081-10-26	2084-10-26
263	710210007	Lamki Public Unique E B School	Rajesh Kumar chaudhary	Bardagoriya RM- 5 kailali	986563212	Chairman	2081-03-03	2085-02-18

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
264	710210008	Laxmi Basic School	Chakra Bahadur Bam	Bardagoriya R.M.-6, tulsipur	9848213270	Chairman	2081-07-23	2084-07-23
265	710210008	Laxmi Basic School	Satish Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9821606805	Member	2081-07-23	2084-07-23
266	710210008	Laxmi Basic School	Rupa Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9814629597	Member	2081-07-23	2084-07-23
267	710210008	Laxmi Basic School	Dhansara sunar	Bardagoriya-6 Kailali	9746258404	Member	2081-07-23	2085-07-25
268	710210008	Laxmi Basic School	Pabita Dangaura	Bardagoriya-Kailali	9813216545	Member	2081-07-23	2085-07-25
269	710210008	Laxmi Basic School	Chunawpati Kathariya	Bardagoriya- 6 Kailali	9811631164	Member	2081-07-23	2084-07-23
270	710210008	Laxmi Basic School	Kishnu Kumar Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9848577115	Member	2081-07-23	2084-07-23
271	710210008	Laxmi Basic School	Sanju Dangaura	Bardagoriya- 6 Kailali	9811642082	Member	2081-07-23	2084-07-23
272	710210008	Laxmi Basic School	Lautan Prasad Chaudhary	Bardadagoriya-6 Kailali	9869510024	Secretary	2081-07-23	2085-07-25
273	710210008	Laxmi Basic School	Rasima Dangaura	Bardagoriya-6 Kailali	9821606816	Chairman	2082-01-29	2084-01-29
277	710210008	Laxmi Basic School	Sabita Dangaura	Bardagoriya-6 Kailali	9748257549	Member	2082-01-29	2084-01-29

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
4								
275	710210008	Laxmi Basic School	Man Kumari Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9869829344	Member	2082-01-29	2084-01-29
276	710210008	Laxmi Basic School	Hira Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9812604506	Member	2082-01-29	2084-01-29
277	710210008	Laxmi Basic School	Sarita Chaudhary	Bardagoriya-6 Kailali	9868561960	Member	2082-01-29	2084-01-29
278	710210008	Laxmi Basic School	Shreemati Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9812682134	Member	2082-01-29	2084-01-29
279	710210008	Laxmi Basic School	Garima Dangaura	Bardagoriya-6 Kailali	9822656937	Member	2082-01-29	2084-01-29
280	710210008	Laxmi Basic School	Subita Kathariya	Bardagoriya-6 Kailali	9707581194	Member	2082-01-29	2084-01-29
281	710210008	Laxmi Basic School	Rajni Dangaura	Bardagoriya-6 Kailali	9706273290	Member	2082-01-29	2084-07-28
282	710210008	Laxmi Basic School	Lautan Prasad Chaudhary	Bardagoriya-6 Kailali	9869510024	Member	2082-01-29	2084-01-29
283	710210008	Laxmi Basic School	Ram Bahadur Dangaura		9810708250	Secretary	2082-01-29	2084-01-29
284	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Amit Kumar Dangaura	Bardagoriya -6 Jagatpur Kailali	9865785681	Chairman	2079-11-19	2082-11-19

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
285	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Janji Ram Dangaura	Bardagoriya-5 Chharahi Kailali		Member	2079-11-19	2082-11-19
286	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Amrita Dangaura	Bardagoriya-6 Pirthavipur Kailali	9824626082	Member	2079-11-19	2082-11-19
287	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Anita Dangaura	Bardagoriya-Jagatpur Kailali	9800642617	Member	2079-11-19	2082-11-19
288	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Manisha Dangaura	Bardagoriya-Jagatpur Kailali	9811694261	Member	2079-11-19	2082-11-19
289	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Manita Chaudhary	Bardagoriya-5 Chharahi, Kailali	9826399745	Member	2079-11-19	2082-11-19
290	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Ramkrishna Dangaura	Bardagoriya-6 Pirthavipur, Kailali	9847152556	Member	2079-11-19	2082-11-19
291	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Nain Bahadur Dangaura	Bardagoriya-6 Jagatpur, Kailali	9804668133	Member	2079-11-19	2082-11-19
292	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Krishna Kumari Kathariya	Janki -4 Munuwa	9848486074	Secretary	2079-11-19	2082-11-19
293	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Sharmila Devi Dangaura		9822658678	Chairman	2081-09-11	2083-09-11
294	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Janji Ram Dangaura			Member	2081-09-11	2083-09-11
299	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Shiwani Chaudhary		9822104576	Member	2081-09-11	2083-09-11

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
5								
296	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Anita Dangaura		9800642617	Member	2081-09-11	2083-09-11
297	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Prem Lal Dangaura		9848430531	Member	2081-09-11	2083-09-11
298	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Susmita Dangaura		9815617347	Member	2081-09-11	2083-09-11
299	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Amar Singh Dangaura		9800668204	Member	2081-09-11	2083-09-11
300	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Amrit Bahadur Dangaura		9811675761	Member	2081-09-11	2083-09-11
301	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Santa Ram Dangaura		9811606136	Secretary	2081-09-11	2083-09-11
302	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Sarwati Chaudhary			Chairman	2081-11-11	2083-11-11
303	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Biswas Kumari Chaudhary			Member	2081-11-11	2083-11-11
304	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Chhedarani Dangaura			Member	2081-11-11	2083-11-11
305	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Sanju Dangaura			Member	2081-11-11	2083-11-11

S. N	IEMIS Code	Organization Name	Full Name	Address	Contact No.	SMC Position	Tenure Start	Tenure End
306	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Ujeli Dangaura			Member	2081-11-11	2083-11-11
307	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Kabita Dangaura			Member	2081-11-11	2083-11-11
308	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Yashoda Dangaura			Member	2081-09-11	2083-09-11
309	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Krishna Kumari Kathariya		9848486074	Member	2081-11-11	2084-03-03
310	710210011	Paras Basic School Jagatpur	Santaram Dangaura		9811606136	Secretary	2081-11-11	2083-11-11

तालिका नं २ — विद्यालय खानेपानी सरसफाई सम्बन्धि विवरण

S. N	Province	District	Municipality	Total Schools	Indicator	School With Facility	Percentage (%)
1	Sudurpashchim Province	Kailali	Bardagoriya Rural Municipality	112	Regular Water Supply Facility	80	71.43
2	Sudurpashchim Province	Kailali	Bardagoriya Rural Municipality	112	Functional Boys Toilet	109	97.32
3	Sudurpashchim Province	Kailali	Bardagoriya Rural Municipality	112	Functional Girls Toilet	109	97.32
4	Sudurpashchim Province	Kailali	Bardagoriya Rural Municipality	112	Handwashing Facilities	108	96.43
5	Sudurpashchim Province	Kailali	Bardagoriya Rural Municipality	112	Sanitary Pad Availability	73	65.18
6	Sudurpashchim Province	Kailali	Bardagoriya Rural Municipality	112	Disability Friendly Toilets	75	66.96

	Province		Municipality				

तालिका नं ३ — शिक्षक तालिम सम्बन्धि विवरण

School Name	IEMI S Code	Teacher Name	Gender	Teaching Level	Teaching Rank	Appointment Date	Appointed Subject	Teaching Subjects	Training Provider's Name	Course Name	Training Start Date	Training End Date
Sunshine Memorial English Boarding School	700490021	Sandip Bohara	M	Primary (Basic Level 1-5)	Not Provided	2083-01-15	Not Provided	Mathematics	Bardagoriya gaunpalika	Customized Need Based Training	2075-08-15	2075-08-22
Shree Jagadambike Bhagawati Sec. School	710110001	Karan Chaudhary	M	Lower Secondary (Basic Level 6-8)	3rd Class	2081-05-12	Mathematics-गणित	Mathematics	Not Provided	Not Provided	2081-09-18	2081-09-18
Balkanya Secondary School,	710110002	Indra Raj Khatiwada	M	Primary (Basic Level 1-5)	Not Provided	2066-11-27	Not Provided	Social Studies & Human Value Education, Health Physical & Creative Art, Science & Technology	Not Provided	Not Provided	2081-09-18	2081-09-18
Balkanya Secondary School,	710110002	Indra Raj Khatiwada	M	Primary (Basic Level 1-5)	Not Provided	11/27/2066	Not Provided	Social Studies & Human Value Education, Health Physical & Creative Art, Science & Technology	Not Provided	Not Provided	2081-11-22	2081-11-22
Moti Bhagirathi basic school, kumbhiya	710110003	Dil Raj Gautam	M	Primary (Basic Level 1-5)	2nd Class	2061-01-27	Not Provided	Social Studies & Human Value Education	Not Provided	Not Provided	2081-09-18	2081-09-18

Basanta Murari Ma Vi	7101 1000 5	Sures h Chau dhar y	M	Lower Second ary (Basic Level 6-8)	3rd Class	2081-05-12	Computer Science- कम्प्युटर विज्ञान	Computer Education	Not Provided	Not Provide d	2081-09-18	2081-09-18
Basanta Murari Ma Vi	7101 1000 5	Sures h Chau dhar y	M	Lower Second ary (Basic Level 6-8)	3rd Class	2081-05-12	Computer Science- कम्प्युटर विज्ञान	Computer Education	Not Provided	Not Provide d	2081-11-22	2081-11-22
Basanta Murari Ma Vi	7101 1000 5	Tara Prasa d Joshi	M	Lower Second ary (Basic Level 6-8)	3rd Class	2075-12-29	English-अंग्रेजी	English	governme nt	Custom ized Need Based Trainin g	2075-02-14	2080-02-15
Mahunyal Secondary School	7101 1000 6	Pusk ar Suna r	M	Second ary (Secon dary Level 9-10)	3rd Class	2081-05-12	Office Management & Account- कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	Office Management & Account	Not Provided	Not Provide d	2081-09-18	2081-09-18
Mahunyal Secondary School	7101 1000 6	Pusk ar Suna r	M	Second ary (Secon dary Level 9-10)	3rd Class	2081-05-12	Office Management & Account- कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	Office Management & Account	Not Provided	Not Provide d	2081-11-22	2081-11-22
Mahunyal Secondary	7101 1000	Kom al	M	Second ary	Not Provid	2077-09-23	Computer Tech. Teacher-	Fundamentals of Computer and	Not Provided	Not Provide	2081-11-22	2081-11-22

School	6	Krishna Rawat		(Secondary Level 9-10)	ed		कम्प्युटर प्राविधिक शिक्षक	Application, Data Based Management System, Science & Technology, Health Physical & Creative Art, computer science		d		
Mahunyal Secondary School	7101 1000 6	Dhan Raj Joshi	M	Primary (Basic Level 1-5)	3rd Class	2076-08-05	Not Provided	English	Not Provided	Not Provided	2081-09-18	2081-09-18
Narayan Basic School	7101 1000 7	Sushila Devi Kunwar	F	Primary (Basic Level 1-5)	3rd Class	2082-02-16	Not Provided	Nepali	Not Provided	Not Provided	2081-11-22	2081-11-22
Narayan Basic School	7101 1000 7	Sushila Devi Kunwar	F	Primary (Basic Level 1-5)	3rd Class	2082-02-16	Not Provided	Nepali	ETC Sudurpashchim	One month Certification Training	2075-02-01	2075-03-01
Narayan Basic School	7101 1000 7	Shyam Lal Chaudhari	M	Lower Secondary (Basic Level 6-8)	Not Provided	2081-05-12	Nepali-नेपाली	Nepali	District Education and Coordination Unit Kailali	Customized Need Based Training	2081-08-01	2082-08-10
Narayan Basic School	7101 1000 7	Surendra Prakash Jaishi	M	Primary (Basic Level 1-5)	3rd Class	2065-11-16	Not Provided	Social Studies & Human Value Education	National Centre For Educational Development	Customized Need Based Training	2072-02-20	2072-03-18
Narayan	7101	Radh	F	ECD	Not	2067-	Not Provided	Nepali	District	Custom	2069-	2069-

Basic School	10007	a Kumari Bishwakarma			Provided	05-28			Education and Coordination Unit Kailali	ized Need Based Training	02-01	02-10
Narayan Basic School	710110007	Bir Bahadur Chaudhary	M	Primary (Basic Level 1-5)	Not Provided	2081-05-12	Not Provided	English	District Education and Coordination Unit Kailali	Customized Need Based Training	2082-08-11	2082-08-20
Narayan Basic School	710110007	Binu Chaudhary	F	Primary (Basic Level 1-5)	Not Provided	2075-05-04	Not Provided	Health Physical & Creative Art	District Education and Coordination Unit Kailali	Customized Need Based Training	2079-02-01	2079-02-10
Narayan Basic School	710110007	Sarpa Singh Bist	M	Lower Secondary (Basic Level 6-8)	Not Provided	2079-11-02	Science-विज्ञान	Science & Technology	District Education and Coordination Unit Kailali	Customized Need Based Training	2080-02-01	2080-02-01
Narayan Basic School	710110007	Sushila Devi Saud	F	ECD	Not Provided	2064-12-15	Not Provided	Mathematics, Local Subject	National Centre For Educational Development	Customized Need Based Training	2065-08-01	2065-08-11
Narayan Basic School	710110007	Hima Bhudha	F	Lower Secondary (Basic	Not Provided	2081-05-12	Mathematics-गणित	Mathematics	District Education and Coordination Unit Kailali	Customized Need Based Training	2081-08-01	2081-08-10

				Level 6-8)					on Unit Kailali	Trainin g		
Narayan Basic School	7101 1000 7	CHA NDR A KUM ARI JOSH I	F	Lower Second ary (Basic Level 6-8)	Not Provid ed	2081-05-12	Social Studies- सामाजिक अध्ययन	Social Studies & Human Value Education	District Education and Coordinati on Unit Kailali	Custom ized Need Based Trainin g	2081-10-11	2081-10-21
The Sunrise Secondary English Boarding School	7101 1001 0	Kalpa na B.K.	F	ECD	Not Provid ed	2078-01-06	Not Provided	Nepali, English, Mathematics, Science & Technology, Social Studies & Human Value Education	Vikash Montoshe rry	Not Provide d	2081-01-24	2081-01-24
New Jyoti basic school	7101 1002 4	Trish na Bk	F	Primar y (Basic Level 1-5)	3rd Class	2081-05-12	Not Provided	English	Hseb	Not Provide d	2081-02-14	2081-02-14
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Uday a Sing B.c.	M	Primar y (Basic Level 1-5)	3rd Class	2076-01-02	Not Provided	Nepali	ETC Sudurpash chim	One month Certific ation Trainin g	2062-10-07	2062-12-12
Kalika Secondary School	7102 1000 1	sita Devi Chan d	F	Primar y (Basic Level 1-5)	Not Provid ed	2065-05-11	Not Provided	Nepali	ETC Sudurpash chim	Job Inducti on Trainin g (15 Days)	2075-10-05	2075-10-25
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Tape ndra Saud	M	Lower Second ary	Not Provid ed	2081-05-12	English-अंग्रेजी	English	local	Job Inducti on	2082-09-17	2082-09-21

				(Basic Level 6-8)						Trainin g (15 Days)		
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Badh uram Chau dhar y	M	Primar y (Basic Level 1-5)	Not Provid ed	2081-05-12	Not Provided	English	ETC Sudurpash chim	One month Certific ation Trainin g	2071-09-10	2071-10-28
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Nare ndra Baha dur Saud	M	Primar y (Basic Level 1-5)	Not Provid ed	2081-05-12	Not Provided	Nepali	lokal	Job Inducti on Trainin g (15 Days)	2082-01-20	2082-01-25
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Min Baha dur Ham al	M	Lower Second ary (Basic Level 6-8)	Not Provid ed	2066-03-28	Not Provided	Mathematics	local	Job Inducti on Trainin g (15 Days)	2082-09-17	2082-09-20
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Bir Baha dur Chau dhar y	M	Primar y (Basic Level 1-5)	Not Provid ed	2065-05-11	Not Provided	English	local	Job Inducti on Trainin g (15 Days)	2082-01-05	2082-01-10
Kalika Secondary School	7102 1000 1	Pram od Kum ar Saun d	M	Second ary (Secon dary Level 9-10)	Not Provid ed	2081-04-01	Mathematics- गणित	Mathematics	local	Job Inducti on Trainin g (15 Days)	2082-10-17	2082-10-25
Kalika	7102	Kusu	M	Second	Not	2079-	Not Provided	English	local	Job	2082-	2082-

Secondary School	10001	m Raj Chau dhary		ary (Secondary Level 9-10)	Provided	09-12				Induction Training (15 Days)	09-21	10-25
Kalika Secondary School	710210001	Akhil B.K	M	Secondary (Secondary Level 9-10)	Not Provided	2081-10-04	Science-विज्ञान	Science & Technology	local	Job Induction Training (15 Days)	2081-01-07	2081-01-17
Kalika Secondary School	710210001	Puran Saud	M	Secondary (Secondary Level 9-10)	Not Provided	2081-10-06	Office Management & Account-कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	Office Management & Account	local	Job Induction Training (15 Days)	2082-10-17	2082-10-25
Kalika Secondary School	710210001	Pawan Kumari Chand	F	Lower Secondary (Basic Level 6-8)	Not Provided	2081-05-12	Nepali-नेपाली	Nepali	local	Job Induction Training (15 Days)	2081-10-14	2081-10-25
Kalika Secondary School	710210001	Durga prashad Bindi	M	Secondary (Secondary Level 9-10)	Not Provided	2081-05-12	Nepali-नेपाली	Nepali	local	Job Induction Training (15 Days)	2081-10-17	2081-10-25
Mohanyal Basic school	710210002	Sakosh Kumar	M	Primary (Basic Level 1-5)	3rd Class	2080-06-13	Not Provided	Nepali	Not Provided	Not Provided	2081-09-18	2081-09-18

		Dang aura										
Shree Secondary School	7102 1000 3	Dhar m Raj Khati wada	M	Primar y (Basic Level 1-5)	2nd Class	2083- 02-26	Not Provided	English, Mathematics, Science & Technology, Social Studies & Human Value Education, Local Subject	ETC Dipayal	Job Inducti on Trainin g (15 Days)	2064- 01-01	2064- 10-29
Saraswati Basic School	7102 1000 5	Rata n Baha dur Thap a	M	Primar y (Basic Level 1-5)	3rd Class	2061- 06-25	Not Provided	Mathematics, Hamro Bardagoriya	Not Provided	Not Provide d	2081- 09-18	2081- 09-18
Paras Basic School Jagatpur	7102 1001 1	Amrit Baha dur Dang aura	M	Primar y (Basic Level 1-5)	Not Provid ed	2081- 05-12	Not Provided	Nepali, English, Mathematics, Social Studies & Human Value Education	Not Provided	Not Provide d	2081- 09-18	2081- 09-18

तालिका नं ४ — विद्यार्थी उपस्थिति सम्बन्धि विवरण

Name	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
Total	150	149	115	178	179	1173	178	175	1167	182	180	1174	187	180	1177	188	186	1174	188	189	1187	160	153	1113	168	168	1136	166	164	1130	180	179	1159
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	2	9	1	3	6	9	1	4	7	9	7	2	5	6	9	5	0	5	6	8	6	4	3	2	8	6	4	8	9	3	5	1	
Adar	0	0	0	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	1	1	2	2	1	2	2	1	0	0	0	

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l						
sh Sa m u d ay ik Vi d h ya M a n di r				. 7 9	. 5 6	. 4 5	. 9 4	. 8 7	. 2 7	. 5	. 3 6	. 2 9	. 2	. 1 7	. 4 6	. 1	. 2	. 1	. 6 9	. 2 3	. 6 4	. 1 4	. 5 3	. 5 6	. 1 5	. 2 6	. 4 7	. 4 8	. 7 4	. 7 4	. 0 9	. 9 5	. 0 1												
A si a In te rn at io n al A ca d e	2 1 6 .5 2	2 1 9 .8 8	1 4 5 .4 7	2 2 0 .3 5	2 4 1 .7 9	1 2 4 .5 8	2 2 5 .4 4	2 2 0 .1 7	1 4 9 .5 1	2 2 4 .5 7	1 4 9 .7 1			2 2 0 .2 8	1 4 8 .8 6	2 2 8 .0 0	2 1 7 .0 0	1 4 8 .0 0																											

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l
m y B a l k a n y a S e c o n d a r y S c h o o l ,	1 5 7 3 3	1 5 1 9 6	1 0 6 3 1	1 7 2 3 8	1 7 7 1 8	1 1 4 6 7	1 1 8 9 9	1 1 7 2 4	1 1 8 9 2	1 1 7 5 2	1 1 8 0 3	1 1 7 4 8	1 1 7 1 2	1 1 7 4 5	1 1 7 1 9	1 1 7 4 5	1 1 7 1 5	1 1 7 1 6	1 1 7 3 4	1 1 7 1 3	1 1 7 0 7	1 1 7 0 4	1 1 7 0 2	1 1 7 0 3	1 1 7 0 8	1 1 7 0 9	1 1 7 0 2	1 1 7 0 8	1 1 7 0 3	1 1 7 0 8	1 1 7 0 3	1 1 7 0 8	1 1 7 0 3
B a s a n t a M u r a r i M a	1 5 2 5 5	1 6 3 7 1	1 0 5 4 2	1 5 9 7 4	1 6 6 6 4	1 6 6 6 9	1 1 7 8 3	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6	1 7 0 1 6

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l
Vi B u d d h a C h i l d r e n A c a d e m y S c h o l	1 9 8 . 4 3	1 9 7 . 3 1	1 3 1 . 9 4	1 9 6 . 6 4	1 9 3 . 0 3	1 3 0 . 8 7	1 2 3 . 8 5	1 8 3 . 8 3	1 2 3 . 8 5	1 8 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	6 0 . 3 0	1 8 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3	1 2 3 . 8 3
Ja ga t T a r a E b s	2 1 8 . 8 1	2 2 6 . 0 2	1 4 1 . 3 4	2 2 4 . 5 6	2 1 4 . 8 8	2 2 3 . 7 5	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4	2 1 4 . 7 4

Name	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
Janata Basic School	173	174	1152	175	173	1158	172	179	1183	178	176	1194	171	178	1195	174	179	1193	173	177	1176	171	179	1170	176	171	1173	179	176	1175	170	170	1170
Kailash Gyan Jyoti Ebs	199	198	1934	199	195	1981	193	190	1961	192	194	1968	198	195	1963	190	196	1976	190	190	1900	190	190	1900	190	190	1900	190	190	1900	190	190	1900
Kailash Paradise	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Name	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals
English School																																	
Kalika Secondary School	13495	13546	90145	17192	11448	17757	11754	16807	11685	16132	16638	11612	16732	11735	17461	11736	11809	18220				13770	16335	10433							92702	12756	
Lampuki Public U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l			
ni q u e E B S c h o o l																																							
La x m i B a s i c S c h o o l	9 6 . 2 2	9 3 . 2 5	6 3 . 2 4	1 3 . 5 6	3 4 . 3 8	8 9 . 9 4	1 0 . 2 4	7 7 . 9 5	5 9 . 6 7	3 8 . 3 7	1 4 . 6 3	1 2 . 7 5	9 1 . 3 8	1 2 . 7 3	8 1 . 0 3	1 3 . 4 5	9 3 . 2 7	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0		
M L A c a d e m y	2 2 0 . 4 3	2 2 0 . 0 7	1 4 6 . 0 9	2 2 0 . 0 2	1 4 6 . 7 5	2 2 1 . 8 9	2 2 2 . 0 5	1 4 7 . 6 6	2 2 1 . 4 5	1 4 7 . 3 2	2 2 1 . 7 4	1 2 2 . 1 3	2 2 1 . 7 4	1 2 2 . 1 3	1 4 7 . 8 5	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0	0 0 . 0 0			

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l
M a h u n y a l S e c o n d a r y S c h o o l	1 7 1 5 6	1 6 7 7 5	1 1 3 1 4	1 7 4 4 2	1 7 6 4 7	1 6 7 4 4	1 1 6 6 1	1 7 6 9 7	1 0 0 6 3	1 2 7 5 6	1 7 0 5 1	1 1 1 7 8	1 7 1 5 9	1 6 8 0 2	1 6 4 5 6	1 1 1 7 3	1 6 5 8 8	1 6 6 1 9	1 1 0 6 8	1 6 5 7 1	1 6 6 6 8	1 6 6 6 4	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0	1 6 6 6 3	1 6 6 6 0
M a r g D a r s h a n A c a d e	1 3 4 3 9	1 8 2 5 8	1 0 5 8 6	2 1 1 0 4	2 1 1 0 4	1 4 2 0 7	2 1 4 2 0	2 0 8 2 4	2 1 3 9 5	1 9 3 0 7	2 0 1 5 3	1 3 0 1 7	2 1 1 0 7	2 1 1 0 7	1 3 8 9 4	1 3 2 0 5	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7	2 0 1 0 7

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l			
m y B a s i c S c h o o l																																				
M i k e y M e d i u m E n g l i s h S c h o o l	2 0 2 8 1	2 0 8 1	1 3 6 7	1 1 8 7	2 1 3 9	1 3 2 2	2 0 2 5	1 3 4 5	2 1 9 3	1 1 8 5	2 1 8 2	1 9 5	2 0 7 2	1 4 1 7	2 1 8 0	2 2 1 4	1 2 8 0	2 1 0 2	1 3 4 5	2 0 7 1	1 8 2 8	2 1 0 9	1 3 4 5	2 0 7 1	1 8 2 8	2 1 0 9	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0		
M o d e r n	1 0 8	1 0 8	1 2 6	2 0 3	2 0 3	1 3 5	1 8 3	1 2 9	1 9 2	1 1 8	1 2 9	1 1 4	2 2 0	1 2 9	2 1 5	2 1 4	1 0 8	2 0 9	1 0 3	2 1 7	1 0 8	2 0 9	1 0 3	2 1 7	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0	0 0 0		

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l			
M a l i k a N a t i o n a l V i d h y a N i k e t a n	1	6	9	3	7			5	5	7		2						5	7	4		7	9																
M o h a n y a l B a s i c s c h o o l	1 2 1 1 4 2	1 8 2 6 4 5		1 7 1 6 2 4	1 5 3 8 4 2		1 6 9 5 2 3	1 4 5 8 0 3	1 0 5 6 0 5	1 7 7 6 0 5		8 8 9 6 7	1 7 8 8 5 6	1 7 2 1 2 2	1 7 7 4 3 9	1 4 7 1 3 9																							

[illegible]

Name	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals	Girls	Boys	Totals
hool																																	
Nawalpur Bal Batika Vidhya Man dir	2110	2118	1409	2002	2134	2188	1209	1405	2219	2108	1192	1339	2213	2104	1236	2207	1335	1985	1134	1968	1289	1190	1384	2207	1964	1305	2206	2000	2247	1308	0000	0000	
New Jyoti	1245	993	7415	1379	1215	1496	1491	1594	1103	1693	1106	1298	1493	1187	1435	1186	1130	1400	1100	1400	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100

Name	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
basic school																																	
Nobel Secondary School																																	

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l		
o l J a g a t p u r																																						
P a s h u p a t i B a s i c S c h o l																																						

Name	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
Academy																																	
Saraswati Basic School	1628	1385	106143	16175	1121475	139825	1507267	1715728	1116967	1751963	8710540	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000	0000		
Shining Star Academy	19702	19862	1318341	1996723	1187795	2224919	22261507	22291214	22261507	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	22291214	

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l			
m y																																				
S h r e e J a g a d a m b i k e B h a g a w a t i S e c . S c h o l	1 4 0 3 5	1 3 2 1 7	9 6 8 4 7	1 6 9 1 7 6	1 4 8 1 6	1 0 5 8 5	1 6 9 8 5	1 5 6 8 1	1 0 3 7 5	1 6 1 3 4	1 5 9 8 1	1 0 4 6 2	1 5 4 2 7	1 3 6 9 8	1 0 4 2 9	1 5 5 6 8	1 0 3 5 2	1 5 5 6 4	1 0 2 7 6	1 4 4 7 5	1 5 2 1 8	1 0 3 7 1	1 4 7 5 6	1 5 3 8 1	9 4 3 8 1	0 0 0 6 4	0 0 0 0 8	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0		
S h r e	1 4 2	1 3 0	9 1 0	1 5 9	1 4 0	1 0 9	1 6 5	1 1 7	1 5 9	1 6 1	1 5 8	1 0 4	1 6 2	1 1 7	1 0 3	1 5 4	1 0 2	1 5 7	1 0 6	1 6 2	1 1 7	1 0 4	1 5 6	1 0 3	1 4 7	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0		

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l		
e J a g a n n a t h B a s i c S c h o o l	. 7 6	. 3 2	0 3	. 6 5	. 3 8	. 0 1	. 7 3	. 2	. 9 8	. 2 5	. 4 2	. 0 5	. 4	. 1 5	. 4 6	. 1 3	. 2																		
S h r e e S e c o n d a r y S c h o o l	1 0 1 3 3		6 5 4	8 8 0 7 5	8 5 7 9 4	5 7 5 1	7 4 1 0 9	6 4 1 5 4	1 0 7 3 5	5 9 8 5 7	9 9 7 2 6	6 4 6 5 7	1 4 3 9 4	1 3 4 7 5	9 6 6 4 6	5 7 4 6 5	4 3 8 0 7	1 9 0 4 5	0 0 0 0 0	4 9 2	1 6 4	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0		
St	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

N a m e	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l	G i r l s	B o y s	T o t a l		
ar P u b l i c S c h o o l K a i l a l i .	2 7 9 5	2 9 4	5 2 4 5	3 8 9 2	3 8 5 7	5 9 1 6	2 7 1 3	2 5 4 4	5 0 8 6	2 3 8 6	2 3 9 2	4 2 6 2	2 2 6 9	4 8 2 3	3 1 6 5	5 6 0 6																			
T h e S u n r i s e S e c o n d a r y E n	1 1 8 4	1 2 7 5	2 8 1 9	2 1 3 6	2 1 3 0	1 4 2 6	2 1 4 2	1 4 8 5	2 1 4 8	2 1 4 5	1 4 2 7	2 1 6 3	1 2 4 5	2 4 1 8	2 2 1 5	1 4 7 6	2 2 1 6	1 1 8 4	2 1 7 9	1 4 0 8	1 7 3 2	2 1 4 8	1 1 6 9	1 7 3 2	2 8 0 8	1 1 0 2	1 4 3 6	2 5 7 8	1 0 2 4	6 9 6 8	1 2 4 7	3 4 6 8	0 0 0 0		

Name	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
Unique English School Kailali	065	153	522	225	229	2073	1378	000																									

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

- बर्दगोरिया गाउँपालिका वस्तुस्थिति विवरण ।
- बर्दगोरिया गाउँपालिका आवधिक विकास योजना
- बर्दगोरिया गाउँपालिका बजेट व्यक्तव्य २०८२/०८३
- बर्दगोरिया गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम २०८२/०८३
- विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम शिक्षा मन्त्रालय
- विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना शिक्षा मन्त्रालय
- उच्च स्तरिय राष्ट्रिय शिक्षा आयोजनाको प्रतिवेदन
- स्रोतहौ योजना राष्ट्रिय योजना आयोग
-